

Rijksoverheid

Justitiële Jeugdinrichting De Hartelborgt

Inspectierapport

Doorlichting

Justitiële Jeugdinrichting De Hartelborgt

Inspectierapport
Doorlichting

Juli 2012

Inhoudsopgave

	Voorwoord	6
	Samenvatting	8
1	Inleiding	14
1.1	Aanleiding en doel	15
1.2	Reikwijdte van de doorlichting	15
1.3	Toetsingskader	16
1.4	Opzet	17
1.5	Objectbeschrijving	17
1.6	Recent onderzoek	20
1.7	Leeswijzer	21
2	Rechtspositie	22
2.1	Rechtmatige insluiting	23
2.2	Huisregels en introductie	25
2.3	Activiteitenprogramma	28
2.4	Accommodatie	34
2.5	Voeding en winkel	38
2.6	Maatschappelijk contact	40
2.7	Toegang tot zorg	42
2.8	Disciplinaire straffen en ordemaatregelen	45
2.9	Klachtafhandeling en medezeggenschap	48
2.10	Conclusie	51
3	Omgang met jongeren	52
3.1	Screening	53
3.2	Bejegening	56
3.3	Rapportage en documentatie	58
3.4	Conclusie	60
4	Interne veiligheid	62
4.1	Preventie en beheersing van calamiteiten	63
4.2	Tegengaan van agressie en geweld	65
4.3	Drugsontmoediging	69
4.4	Conclusie	71
5	Maatschappijbeveiliging	72
5.1	Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht	73
5.2	Conclusie	76

6	Maatschappelijke reïntegratie	78
6.1	Reïntegratieactiviteiten	79
6.2	Verlof	84
6.3	Conclusie	86
7	Organisatieaspecten	88
7.1	Personeelsmanagement	89
7.2	Communicatie	93
7.3	Integriteit	96
7.4	Evaluatie	97
7.5	Conclusie	99
8	Slotbeschouwing	102
	Bijlage 1 Oordeel	106
	Bijlage 2 Aanbevelingen	108
	Bijlage 3 Afkortingen	112
	Bijlage 4 Bronnen	116
	Bijlage 5 Inspectieprogramma	120
	Bijlage 6 Geografische ligging JJI	124

Voorwoord

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) heeft samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ) en de Inspectie van het Onderwijs (IvHO) eind maart 2012 de Justitiële Jeugdinrichting (JJI) De Hartelborgt doorgelicht. Een doorlichting van een JJI toetst de aspecten rechtspositie van de jongere, omgang met de jongere, interne veiligheid, maatschappijbeveiliging en maatschappelijke reïntegratie en een aantal daarmee samenhangende organisatieaspecten.

JJI De Hartelborgt heeft twee locaties met in totaal 144 plaatsen. Ook de aan de inrichting verbonden school, het Kompas College en de samenwerking tussen beide maken deel uit van de doorlichting. Net als alle andere JJI's heeft de Hartelborgt te maken gehad met capaciteitsreductie inclusief de onzekerheid die dit oplevert voor de organisatie.

De Inspecties oordelen dat de Hartelborgt de sanctietoepassing voor het merendeel op orde heeft. Het algemene oordeel over de Hartelborgt is dan ook redelijk positief. Over de omgang met jongeren oordelen de Inspecties positief. De Inspecties stelden bovendien vast dat ook de reïntegratie-inspanningen van de inrichting overwegend op orde zijn. De gemeente blijkt echter geen vertegenwoordiging meer in de inrichting te hebben om jongeren vroegtijdig aansluiting te laten krijgen op de nazorg. De doorlichting laat verder zien dat er voor de inrichting op alle aspecten nog verbeterpunten liggen, onder andere op het gebied van de rechtspositie en de interne veiligheid.

G.J. Bos
Hoofd van de IVenJ

mw. G.E.M. Tielen
Hoofdinspecteur IJZ

Samenvatting

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) heeft samen de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie van het Onderwijs (IvHO) eind maart 2012 de Justitiële Jeugdinrichting (JJI) De Hartelborgt doorgelicht op basis van het toetsingskader voor justitiële jeugdinrichtingen.¹ JJI De Hartelborgt is een rijksjeugdinrichting met een locatie in Spijkenisse en een locatie in Rotterdam. De locatie Spijkenisse heeft een bestemming als normaal beveiligde inrichting (NBI) en de locatie Kralingen in Rotterdam heeft een bestemming als beperkt beveiligde inrichting (BBI). Ook de aan de inrichting verbonden school, het Kompas College, maakte onderdeel uit van de doorlichting. Het doel van de doorlichting is vast te stellen hoe het in JJI De Hartelborgt is gesteld met de rechtspositie van jongeren, de omgang met jongeren, de interne veiligheid, de maatschappijbeveiliging, de maatschappelijke reïntegratie en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. De Inspecties beschouwen daarbij de drie dimensies beleid, uitvoering en controle.

Het algemene beeld dat uit de doorlichting naar voren komt, is dat de Hartelborgt de sanctietoepassing voor het merendeel op orde heeft. Het algemene oordeel over de Hartelborgt is dan ook redelijk positief. Desondanks laat de doorlichting zien dat er op alle aspecten nog verbeterpunten liggen, in het bijzonder bij de criteria over het activiteitenprogramma, de agressiebeheersing, de accommodatie, de rapportage en de rechtmatige insluiting.

Rechtspositie jongeren

De rechtspositie van jongeren is op enkele onderdelen na overwegend op orde. Op de uitleg van de huisregels, maatschappelijk contact, toegang tot zorg, disciplinaire straffen, ordemaatregelen, klachtafhandeling en medezeggenschap biedt de inrichting jongeren voldoende waarborgen. Over de continuïteit van het dagprogramma in de locatie Spijkenisse oordelen de Inspecties echter kritisch. Hier zijn twee factoren op van invloed. De eerste is de stabiliteit van de personeelsbezetting. Hoewel er een sterke verbetering is in de stabiliteit van de teams, is er mede door het ziekteverzuim nog steeds niet altijd sprake van een stabiele personeelsbezetting. In geval van nood beschikt de inrichting over een vrij inzetbare medewerker die kan invallen op een leefgroep. Het komt echter voor dat het nodig is om twee groepen gesplitst draaien, dan krijgt elke afdeling slechts een half dagprogramma aangeboden. Jongeren blijven als hun afdeling dicht gaat op hun kamer. De inrichting probeert dit tot een minimum te beperken. Een tweede factor die van invloed is op de continuïteit van het

¹ Een inspecteur van de ISZW heeft ter plekke geen onderzoek gedaan, maar heeft zich beperkt tot een boordeling van de bevindingen van deze doorlichting.

dagprogramma is de samenwerking tussen de school en de inrichting. De school en de inrichting hadden in 2011 het voornemen om tot een geïntegreerd dagprogramma te komen met als doel dit te verbeteren. Het is beide organisaties nog niet gelukt om dit masterplan tot uitvoer te brengen. Er ligt ook een drietal andere urgente verbeterpunten op het terrein van de rechtspositie van jongeren. Ten eerste beschikt de isolatieafdeling niet over een luchtkooi die voldoet aan internationale standaarden waardoor er niet gesproken kan worden over een verblijf in de open lucht. Ten tweede is het buitensportveld al enkele jaren buiten gebruik vanwege de vervanging van de top laag. Jongeren hebben verder geen mogelijkheid om binnen de muren van de inrichting in de open lucht te sporten. Zowel de inrichting als het hoofdkantoor van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft hier onvoldoende aandacht voor gehad. Ten derde kan de rechtspositie verder verbeteren als de inrichting zorg gaat dragen voor een vorm van controle op de invoering van verblijfstitels. Dit verkleint de kans op een te lange of te korte detentie en draagt dus ook bij aan de maatschappijbeveiliging.

Omgang met jongeren

De Inspecties oordelen overwegend positief over het aspect omgang met jongeren. In de bejegening zijn de groepsleiders in staat om de jongeren te begeleiden en te motiveren. De visie die de inrichting heeft om met jongeren om te gaan, met als doel een positieve groeps cultuur en een veilig leefklimaat, is bekend onder medewerkers en zij delen deze visie. Medewerkers ervaren dat mede door de YOUTURN-methodiek de afgelopen jaren een kwaliteitslag heeft plaatsgevonden op het gebied van de omgang met jongeren. Hoewel de Inspecties oordelen dat de screening van jongeren overwegend op orde is, waardoor risico's in de behoefte aan zorg, beveiliging en beheersing gesignaleerd worden, verdienen de screenings door de ITB'ers aandacht. Door beperkte capaciteit kiezen ITB'ers ervoor om niet alle jongeren kort na binnenkomst te screenen, maar in eerste instantie alleen jongeren die nachtdetentie hebben. Voor de overige jongeren wordt de behoefte aan nazorg later in kaart gebracht. De omgang met jongeren kan verder verbeteren door het rapporteren over het gedrag van een jongere eenduidiger en duidelijker te laten plaatsvinden. Een nieuw rapportagesysteem dat zich nu in de pilotfase bevindt, zou hier aan kunnen bijdragen.

Interne veiligheid

Het oordeel over de interne veiligheid in de Hartelborgt is over het algemeen vrij positief. Dit geldt over de gehele linie op het gebied van calamiteitenpreventie en -beheersing en drugsontmoediging. Een verbeterpunt voor de calamiteitenbeheersing is het oefenen met medewerkers die niet getraind zijn in BHV. Bij de drugsontmoediging is er verbetering mogelijk door inzichtelijker te maken wat de resultaten van drugscon-

troles betekenen. Wat betreft de agressiebeheersing zijn de Inspecties kritischer. Het aantal medewerkers dat de benodigde trainingen mentale en fysieke weerbaarheid heeft bijgewoond is te laag. Voor de veiligheid van medewerkers en jongeren is het belangrijk om goed getraind te zijn. Dit is een belangrijk verbeterpunt voor de inrichting. Daarnaast is de controle vanaf de onderwijsafdeling naar de leefafdeling onvoldoende, waardoor jongeren de gelegenheid hebben om scherpe metalen voorwerpen mee te nemen naar de leefafdeling.

Maatschappijbeveiliging

Het oordeel over de maatschappijbeveiliging is vrij positief, hoewel over de gehele linie nog verbeteringen nodig zijn. Positieve punten zijn het functioneren van de statische beveiligingsvoorzieningen, het controleren van deze voorzieningen door de technische dienst en dat de instructies voor de meeste processen goed zijn vastgelegd. De Inspecties oordelen kritisch over de werkwijze rondom de kamercontroles en controles van algemene ruimtes. Hoewel er dagelijks een globale controle van de kamers wordt uitgevoerd en op indicatie een uitvoerige controle, is er geen steekproefsgewijze kamercontrole. Ook is de werkinstructie voor kamercontroles niet volledig en is het de Inspecties niet duidelijk hoe leidinggevendend controleren op welke manier medewerkers kamercontroles uitvoeren. Een ander aandachtspunt is dat de Hartelborgt medewerkers niet traint in het gebruik van de bagagedoorlichtingsapparatuur waarmee goederen worden gecontroleerd.

Maatschappelijke reïntegratie

Het oordeel over de reïntegratieactiviteiten die de Hartelborgt ontplooit, is overwegend positief. Zowel de uitvoering van reïntegratieactiviteiten als de uitvoering van het verlof voldoet overwegend aan de verwachtingen. Voor wat betreft de reïntegratieactiviteiten vinden de Inspecties het positief dat ouders en verzorgers actief betrokken worden bij het opstellen en evalueren van het perspectiefplan en dat de bijdrage van het onderwijs integraal onderdeel uitmaakt van het perspectiefplan. De perspectiefplannen zijn ook het uitgangspunt van de begeleiding en behandeling van de jongeren. De ontwikkeling van een jongere wordt gevolgd en de inrichting heeft een aanbod aan activiteiten en interventies gericht op reïntegratie. Het lukt echter niet altijd om een interventie volledig uit te voeren binnen het strafrestant dat de jongere heeft. De tijdigheid van de perspectiefplannen, de tijdigheid van de verlofaanvragen en het realiseren van mogelijkheden voor de nazorg zijn ook onderwerpen waar de Inspecties verbetering verwachten.

Organisatieaspecten

Ook over de organisatieaspecten van de Hartelborgt oordelen de Inspecties overwegend positief. De vier criteria, te weten communicatie, evaluatie, integriteit en personeelsmanagement, zijn overwegend tot volledig op orde. De communicatiestructuur is vastgelegd en wordt ook zo uitgevoerd. De evaluatieactiviteiten die de Hartelborgt ontplooit, hebben voor de meeste processen vorm gekregen in het traject van de HKZ-kwalificatie. Er zijn voor de diverse processen portefeuillehouders, die ervoor zorgen dat beschrijvingen up-to-date blijven. De Hartelborgt heeft een veiligheidscommissie die incidenten registreert, analyseert en verbeteracties initieert. De analyse van incidenten en het formuleren van verbetermaatregelen kan nog verbeterd worden.

De inrichting heeft integriteitsbeleid en reageert actief op eventuele schendingen. Op het gebied van personeelsmanagement kwam het belangrijkste verbeterpunt al bij het onderdeel rechtspositie aan de orde, namelijk dat de bezetting van functies ondanks inspanningen nog onvoldoende stabiel is. Verder zijn nog niet alle groepsleiders functiegeschoold, maar hierin investeert de inrichting aan de hand van een opleidingsplan.

Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen. Zie bijlage 1 voor een overzicht van alle aanbevelingen.

Aan de inrichting

- a. Zorg voor meer continuïteit in het dagprogramma van de locatie Spijkenisse, in ieder geval door uitval van activiteiten te voorkomen. Breid hiertoe onder andere de monitoring van het dagprogramma uit en registreer en analyseer ook uitval van andere activiteiten dan onderwijs.
- b. Breid het dagprogramma voor de locatie Spijkenisse uit van 76 uur naar het minimum van 77 uur en zorg dat jongeren in het weekend 8,5 uur activiteiten hebben in plaats van acht. Overweeg het dagprogramma zodanig aan te passen dat jongeren in het weekend niet al om zes uur 's avonds ingesloten worden.
- c. Investeer in de personeelsbezetting en zorg er zo voor dat jongeren niet ingesloten worden tijdens hun dagprogramma.
- d. Zorg dat alle medewerkers die contact hebben met jongeren regelmatig getraind worden in de vaardigheden voor de-escalierend optreden en fysiek ingrijpen.
- e. Bied jongeren die gaan luchten tijdens hun verblijf in de isolatie daadwerkelijk een verblijf in de open lucht.
- f. Zorg zo snel mogelijk voor een gelegenheid voor jongeren in de locatie Spijkenisse om buiten te kunnen sporten.

- g. Draag zorg voor een stelselmatige controle op de werkzaamheden van de Jeugdigenadministratie en met name op de werkzaamheden rondom de invoering van begin- en einddata van afzonderlijke insluitingstitels, opdat een jongere niet voortijdig of te laat in vrijheid wordt gesteld.

Aan de Dienst Justitiële Inrichtingen en de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

- h. Zorg ervoor dat aanbestedingsprocessen niet negatief van invloed zijn op de rechtspositie van jongeren. Noodzakelijke vernieuwingen voor sportvoorzieningen en keukens dienen binnen een afzienbare tijd gerealiseerd te kunnen worden.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland.² Zij doet dit onder meer door justitiële inrichtingen, waaronder justitiële jeugdinrichtingen (JJI's), met een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. In het toezicht op de JJI's werkt de IVenJ samen met vier andere rijksinspecties, namelijk de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie van het Onderwijs (Ivho) en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW). De Inspecties voeren hun toezichtactiviteiten in het domein van de jeugdinrichtingen gezamenlijk uit waar dit kan en waar dit nodig is. De doorlichting in Justitiële Jeugdinrichting (JJI) De Hartelborgt, hierna de Hartelborgt genoemd, is voor een deel ook uitgevoerd door de andere Inspecties (zie ook paragraaf 1.4. over de opzet).

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in JJI De Hartelborgt is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met jongeren, de reïntegratieactiviteiten, de veiligheid en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie zoals de communicatie en het integriteitsbeleid. Aan de hand van haar oordeel doen de Inspecties verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De doorlichting van JJI De Hartelborgt richt zich op beide locaties van de inrichting. JJI De Hartelborgt heeft een locatie in Spijkenisse en in Rotterdam. Ook de aan de inrichting verbonden school, is bij de doorlichting betrokken. De school valt onder de Wet op de Expertisecentra en daarmee onder het toezicht van de Ivho. Het oordeel van deze Inspectie over het onderwijs weegt mee in het oordeel over het activiteitenprogramma voor jongeren (paragraaf 2.3).

² De toezichthouder op de sanctietoepassing de Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) is sinds april 2012 met de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid opgegaan in de Inspectie Veiligheid en Justitie.

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van JJI De Hartelborgt hebben de Inspecties het standaardtoetsingskader voor de jeugdinrichtingen van de IVenJ gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving.

Het toetsingskader omvat de aspecten:³

- rechtspositie van jongeren;
- omgang met jongeren;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging;
- maatschappelijke reïntegratie;
- personeel en organisatie.

Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een justitiële jeugdinrichting. Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. Aan de hand van die criteria komen de Inspecties tot een oordeel op de drie dimensies uitvoering, beleid en check op de uitvoering:

- Bij de dimensie uitvoering stellen de Inspecties vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie beleid bezien de Inspecties of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie check op de uitvoering gaan de Inspecties na in hoeverre op handelingniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld.

In hoeverre de inrichting het beleid en de uitvoering periodiek evalueert op effectiviteit en zo nodig bijstelt komt aan bod in hoofdstuk 7: Organisatieaspecten.

Het oordeel wordt weergegeven in de volgende vier waarderingen:

	<i>Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen.</i>
	<i>Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen.</i>
	<i>Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen.</i>
	<i>Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen. Strekt tot voorbeeld voor andere inrichtingen.</i>

³ Het volledige toetsingskader is te downloaden op www.ist.nl

1.4 Opzet

Methode

Een doorlichting bestaat uit het verzamelen van feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in de JJI en interviews met betrokkenen van de inrichting. Het standaardtoetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door de JJI verstrekte documentatie stellen de Inspecties eventueel aanvullende informatievragen op. De Inspecties zetten alle verzamelde gegevens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komen zo tot een oordeel over de uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering (zie 1.3).

In bijlage 5 staat het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Zoals in paragraaf 1.1 is aangegeven is deze doorlichting mede uitgevoerd door de IGZ, IJZ, ISZW en de IvhO. Twee inspecteurs van de IvenJ hebben in een periode van drie dagen de doorlichting in de Hartelborgt uitgevoerd, één inspecteur van IJZ nam hier twee dagen aan deel en één inspecteur van de IJZ één dag, een inspecteur en hoofdinspecteur van de IvhO één dag en een inspecteur van de IGZ eveneens één dag. De inspecteur van de ISZW heeft ter plekke geen onderzoek gedaan, maar heeft zich beperkt tot een beoordeling van de bevindingen van deze doorlichting. Zie bijlage 5 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 22 februari 2012 is de doorlichting aangekondigd. De doorlichting is op 28, 29 maart en 4 april 2012 uitgevoerd. De directie heeft op 14 juni 2012 de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen voor wederhoor op de feitelijke bevindingen. De Inspecties hebben de wederhoorreactie op 19 juni 2012 ontvangen. Op 11 juli 2012 hebben het hoofd van de IvenJ en de hoofdinspecteur van de IJZ het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

JJI De Hartelborgt is een rijksjeugdinstelling met een locatie in Spijkenisse en een locatie in Rotterdam. In totaal heeft de Hartelborgt 144 plaatsen, inclusief 10 plaatsen reservecapaciteit (zie tabel 1 en 2 op de volgende pagina). De locatie Kralingen in Rotterdam heeft een bestemming als beperkt beveiligde inrichting (BBI) voor jongens. Hier verblijven jongeren die hun preventieve hechtenis van de rechter in nachtdetentie mogen doorbrengen en jongeren die na hun veroordeling en aan het einde van hun

maatregel of detentie gaan resocialiseren. Deze locatie heeft geen ringmuur en ligt in de Rotterdamse woonwijk Kralingen en dichtbij voorzieningen, zoals scholen en sportverenigingen. De locatie Spijkenisse is in de jaren negentig gebouwd en heeft een bestemming als normaal beveiligde inrichting (NBI) voor jongens. Dit is een gesloten inrichting. De locatie Spijkenisse heeft 115 plaatsen met vijftien gescheiden afdelingen voor kort en lang verblijf (zie tabel 1). Op een kort verblijf ligt de maximum verblijfs-termijn rond de vier maanden. Jongeren met een preventieve hechtenis of met een korte straf stromen in één van de zogeheten kort verblijfgroepen in. Bij een langer verblijf en als de jongere geplaatst wordt op grond van een PIJ-maatregel (maatregelen plaatsing in een jeugdinstelling⁴) stroomt een jongere in een lang verblijfsafdeling in. Eén van de kort verblijfsafdelingen heeft een interne differentiatie voor bijzondere zorg. Naast de reguliere afdelingen heeft de JJI ook een vijftal afdelingen met landelijke bestemmingen. Dit zijn drie very intensive care (VIC) afdelingen en twee forensische observatie en behandelafdelingen (FOBA). Op de FOBA kunnen jongeren terecht die zich in een crisissituatie bevinden en acute psychiatrische zorg nodig hebben. De FOBA is op haar beurt ook weer onderverdeeld in een VIC en een intensive care (IC). Het verblijf op de FOBA is tijdelijk en na stabilisatie gaan de jongeren terug naar de inrichting van herkomst. Op de FOBA kunnen, in tegenstelling tot alle andere afdelingen in de inrichting, wel meisjes geplaatst worden. De VIC-afdelingen huisvesten elk een specifieke doelgroep waarbij de Hartelborgt onderscheid maakt tussen jongeren met een zorgbehoefte en jongeren die daarnaast ook beheersmatig extra aandacht nodig hebben. In de locatie Spijkenisse is ook een school ondergebracht. Dit is het Kompas College. Het Kompas College valt onder het Instituut Horizon dat zowel jeugdzorg als speciaal onderwijs aanbiedt.

⁴ Een PIJ-maatregel legt de rechter op aan jongeren die tussen de 12 en 18 jaar waren toen ze het delict pleegden, die schuldig bevonden worden aan een ernstig misdrijf en waarbij intensieve hulp en behandeling nodig is om herhaling van het misdrijf (recidive) te voorkomen. De maatregel duurt drie jaar (waarvan één jaar voorwaardelijk, bedoeld voor verplicht nazorg buiten de instelling), en kan daarna verlengd worden tot maximaal zeven jaar (waarvan één jaar voorwaardelijk).

Tabel 1 Capaciteit en bestemmingen JJI De Hartelborgt locatie Spijkenisse 2012

	Afdeling	Bestemming en kenmerk	Leeftijds-categorie	Plaatsen
1	Bolder	NBI lang verblijf jongens PIJ	12-24	8
2	Kikker	NBI lang verblijf jongens PIJ	12-24	8
3	Roer*	NBI lang verblijf jongens PIJ	12-24	8
4	Steven*	NBI lang verblijf jongens	12-24	8
5	Bezaan	NBI lang verblijf jongens	12-24	8
6	Nagel 1	NBI lang verblijf jongens VIC	12-24	5
7	Nagel 2	NBI lang verblijf jongens VIC	12-24	5
8	Talie	NBI lang verblijf jongens VIC	12-24	5
9	Ra	NBI kort verblijf jongens	12-24	10
10	Steng	NBI lang verblijf jongens	12-24	10
11	Gaffel	NBI kort verblijf jongens	12-24	10
12	Giek	NBI lang verblijf jongens	12-24	10
13	Mast	NBI kort verblijf jongens Bijzondere zorg	12-24	10
14	Anker	NBI/ FOBA jongens/ meisjes	12-24	5
15	Schoot	NBI/ FOBA jongens/ meisjes	12-24	5
Totaal				115

*Afdelingen Roer en Steven zijn tijdelijk buiten gebruik vanwege onderbezetting.

Tabel 2 Capaciteit en bestemmingen JJI De Hartelborgt locatie Kralingen 2012

	Afdeling	Bestemming en kenmerk	Leeftijds-categorie	Plaatsen
1	Tjalk	BBI kort verblijf jongens Nachtdetentie	12-24	8
2	Botter	BBI lang verblijf jongens Resocialisatie	12-24	5
3	Schokker*	BBI lang verblijf jongens Resocialisatie	12-24	6
Reservecapaciteit				10
Totaal				29

* De afdeling Schokker is tijdelijk buiten gebruik vanwege onderbezetting

1.6 Recent onderzoek

Onderzoek van de Rijksinspecties

In de periode van 2007 tot en met 2009 hebben de samenwerkende Inspecties JJI De Hartelborgt en het Kompas College bezocht in het kader van het onderzoek Veiligheid Justitiële Jeugdinrichtingen. De inrichting en de school liepen bij het eerste onderzoek een hoog risico op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat voor jongeren en personeel. Na een hertoets en een eindtoets constateerden de Inspecties in 2009 dat er verbetering had plaatsgevonden waardoor de inrichting en de school een laag risico liepen.

In 2008 voerden de toenmalige Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt), nu onderdeel van de IVenJ, en de IJZ een onderzoek uit naar het verlofbeleid in JJI's. Over de Hartelborgt oordeelden de Inspecties destijds dat de uitvoering van het verlofbeleid in voldoende mate bijdroeg aan de realisatie van behandeldoelen. Ook werden jongeren en het sociaal systeem van de jongeren betrokken bij voorbereiding, uitvoering en evaluatie van verlof. De inrichting kon de uitvoering van verlof verbeteren door o.a. meer aandacht te hebben voor het risicomanagement voorafgaand aan verlof en door de toepassing van verlof in het kader van de behandeling meer aan te sluiten op het landelijk voorgeschreven verlofbeleid.

Eind 2011 zijn de samenwerkende Inspecties begonnen met de beoordeling van incidentrapportages van de JJI's. De JJI's informeren hiertoe de Inspecties over hun analyses van voorgevallen incidenten. Deze resultaten betrekken de Inspecties bij hoofdstuk 4 Interne veiligheid in paragraaf 4.2 Tegengaan van agressie en geweld en in hoofdstuk 7 Organisatieaspecten in paragraaf 7.4 Evaluatie.

De Inspectie van het Onderwijs beoordeelde in een rapport van januari 2012 de kwaliteit van het onderwijs van de aan de inrichting verbonden school, het Kompas College. Deze resultaten komen terug in hoofdstuk 2 Rechtspositie in paragraaf 4 Activiteitenprogramma.

Onderzoek van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

In het voorjaar van 2011 heeft een incident plaatsgevonden in de locatie Spijkenisse waarbij een jongere voor korte duur een medewerker van de inrichting gijzelde. De kerngroep Veiligheid van DJI (inmiddels het Bureau Integriteit en Veiligheid geheten) heeft destijds een onderzoek ingesteld. Het rapport 'Incident beheersbaar' gaf de inrichting aanbevelingen om de interne veiligheid rondom gijzeling te verbeteren. In hoofdstuk 4 Interne veiligheid komt dit nader aan de orde.

1.7 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. Elke paragraaf opent met de standaardomschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie. Het laatste hoofdstuk geeft een slotbeschouwing over het geheel van bevindingen.

2

Rechtspositie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een negental criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de rechtspositie van de jongeren in JJI De Hartelborgt. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de normen beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie waarbij de vraag wordt beantwoord of de rechten van jongeren zijn gewaarborgd zoals die in (inter)nationale regelgeving zijn vastgelegd.

2.1 Rechtmatige insluiting

criterium

Jongeren dienen rechtmatig te zijn ingesloten. Hiertoe stelt de JJI de identiteit van de jongere bij binnenkomst vast met behulp van biometrie en controle van eventuele identiteitspapieren. Daarnaast draagt de JJI zorg voor een correcte invoering van begin- en einddatum van de vrijheidsbenaming op basis van een geldig insluitingsdocument. Deze werkwijzen liggen vast in een procesbeschrijving voor de betrokken medewerkers en de vaststelling van de rechtmatige insluiting van de jongere wordt stelselmatig gecontroleerd.

Bevindingen

De Jeugdigenadministratie (JA) geeft vrijgekomen plaatsen door aan de afdeling Individuele Zaken van DJI van wie zij dan aanmeldingen van nieuwe jongeren ontvangt. Zij doet dit voor beide locaties. Van jongeren die via het Openbaar Ministerie (OM) aangemeld zijn, krijgt de JA weinig informatie vooraf en leggen de medewerkers zelf een dossier aan. Van jongeren die uit een andere inrichting komen is er al een dossier (zie ook paragraaf 3.3 Rapportage en documentatie). Dit krijgen ze op de dag van binnenkomst of een dag later binnen. De JA verstuurt een mail aan de betrokken functionarissen in de inrichting om ze op de hoogte te stellen over de nieuwe aanmeldingen. Als de JA risico's over een jongere gemeld krijgt, zoals beveiligings- of beheersrisico's, dan geeft de JA dit door aan de gedragswetenschapper.

Alle jongeren, inclusief jongeren die naar de nachtdetentie in Kralingen gaan, komen eerst in de locatie Spijkenisse binnen bij de afdeling fouillering en goederenbeheer (F&G) waar de JA vlakbij is gehuisvest. Medewerkers van de afdeling F&G schrijven de jongere in via de biometrie. Zij maken hiertoe ook een foto van de jongere en ze controleren het identiteitsbewijs als dat er is. Soms is de jongere ook al bij de politie op dergelijke wijze ingeschreven en beschikt de inrichting direct over deze gegevens, maar vaak

ook nog niet. De JA maakt een kopie van het identiteitsbewijs en zij controleert de gegevens van de gemeentelijke basisadministratie (GBA) in het Tenuitvoerlegging Processensysteem voor JJI's (Tulp jeugd). Bij de inschrijving controleert een medewerker van de JA de insluitingstitel aan de hand van gerechtelijke stukken.

De medewerkers van de JA beschikken over een procesbeschrijving van hun werkzaamheden die bijgewerkt is tot januari 2012. De beschrijving bevat de werkzaamheden rondom de in- en uitschrijving, verloven, overplaatsingen en termijnbewaking. Bovendien hanteren ze voor hun werkzaamheden een checklist en hebben ze een format voor de indeling van een dossier. Bij de Hartelborgt beheert de JA het deel van het jongerendossier met daarin de identificatiegegevens, de justitiële gegevens, zoals vonnissen, de verblijfsgegevens, zoals afschriften van disciplinaire straffen en maatregelen en klachten. Het tweede deel noemt de Hartelborgt het zorgdossier en dit is ondergebracht bij het agogisch secretariaat. Dit bestaat uit de gegevens over verlof en de perspectiefplannen. Over de foullering en het goederenbeheer is een recente procesbeschrijving opgesteld die dateert van januari 2012. De biometriewerkwijze staat in een landelijk protocol identiteitsvaststelling uit oktober 2010 dat niet is vastgesteld. De daarin beschreven werkwijzen wijken voor wat betreft de identiteitsvaststelling bij bezoek af van de daadwerkelijke werkwijze in de Hartelborgt

De invoering en de controle op insluitingstermijnen ligt bij de medewerker die de jongere inschrijft. Er is vervolgens geen controle op de juistheid van deze registratie door een andere medewerker of een leidinggevende. De JA heeft een eerste medewerker die andere medewerkers ondersteunt als er vragen zijn. Het hoofd van de medische dienst is sinds kort tevens het hoofd van de JA.

Insluiting

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

Medewerkers van de JA en de afdeling F&G controleren de identiteit van een jongere mede door gebruikmaking van de biometrie. Het moment van de identiteitsvaststelling gebeurt in feite al eerder, namelijk op het politiebureau. Als het politiebureau de biometriegegevens al invoert, verkleint dat de kans op identiteitsverwisseling en daarmee een onterechte insluiting. De Hartelborgt heeft de procedures met betrekking tot de insluiting voor het overgrote deel goed beschreven. Alleen de procedure met betrekking tot biometrie is niet vastgesteld en sluit bovendien niet helemaal aan bij de gehanteerde werkwijze. Daarom voldoet het beleid overwegend aan de verwachtingen in plaats van volledig. De check op de uitvoering voldoet in beperkte mate aan de verwachtingen. Hoewel medewerkers van de JA werken met een checklist om voor zichzelf na te gaan of alle werkzaamhe-

den zijn uitgevoerd, is er na de invoering van een vonnis geen enkel controlemoment meer op de juistheid van de gegevens.

Aanbevelingen

- Draag zorg voor een beschrijving van het gebruik van de biometrie in de inrichting die aansluit bij de dagelijkse praktijk.
- Draag zorg voor een stelselmatige controle op de werkzaamheden van de Jeugdigenadministratie en met name op de werkzaamheden rondom de invoering van begin- en einddata van afzonderlijke insluitingstitels, opdat een jongere niet voortijdig of te laat in vrijheid wordt gesteld.

2.2 Huisregels en introductie

criterium

De JJI informeert jongeren, hun wettelijk vertegenwoordigers en ouders actief over de gang van zaken en de rechten en plichten in de inrichting. Zo krijgen jongeren bij binnenkomst de huisregels met een beschrijving van hun rechten en plichten op schrift in een taal die ze begrijpen en vindt er een introductiegesprek plaats over de leefregels. De jongere krijgt een mentor toegewezen die op de eerste dag contact met de ouders/verzorgers legt en afspraken maakt over het vervolcontact. Ook ouders en wettelijk vertegenwoordigers krijgen schriftelijk informatie over de regels die in de inrichting gelden.

Bevindingen

Informeren jongeren

De groepsleiding⁵ heeft altijd een introductiegesprek met een nieuwe jongere. Ze doet dit zo snel mogelijk, in ieder geval binnen 24 uur, nadat de jongere binnengekomen is. Op de lang verblijfsafdeling is dit in mindere mate aan de orde omdat de jongere vaak al een introductiegesprek heeft gehad. Bij de introductie legt een groepsleider de afdelingsregels en de YOUTURN-methodiek⁶ uit. De DJI heeft in 2008, 2009 en 2010 de

⁵ Groepsleiding is een verzamelnaam voor medewerkers die de jongeren op de groep begeleiden. In deze functie werken groepsleiders, pedagogisch medewerkers en senior pedagogisch medewerkers. Tussen deze medewerkers is er een verschil in ervaring en opleiding. In dit rapport gebruiken de Inspecties de verzamelnaam groepsleiders.

⁶ YOUTURN is een methodiek die voorschrijft hoe jongeren bejegend dienen te worden. De basismethodiek is er op gericht jongeren te helpen bij A) het ontwikkelen van competenties en aanleren van vaardigheden om taken te vervullen, waarvoor zij zich in het dagelijks leven gesteld zien en B) het ontwikkelen van moreel besef en verantwoordelijk gedrag en elkaar hierbij te helpen.

Jeugdsurvey afgenomen onder jongeren van alle jeugdinrichtingen in Nederland. Hen is onder meer ook gevraagd in welke mate ze bekend zijn met de rechten en regels die binnen de inrichtingen gelden. De Hartelborgt had echter een te lage respons (27 procent) om meegenomen te kunnen worden in de vergelijkingen tussen de inrichtingen.

In de beginfase, het instroomprogramma, doorloopt een jongere intakes bij verschillende disciplines. Het verschilt per afdeling hoe de instroomprocedure is vormgegeven. Bij een lang verblijfsafdeling ligt er minder nadruk op intakes omdat deze al eerder zijn afgenomen. Het verschilt ook per afdeling of de mentor het introductiegesprek voert of dat een andere groepsleider dit doet. Op de kort en lang verblijfsafdelingen van de locatie Spijkenisse krijgt een nieuwe jongere bij binnenkomst direct een mentor toegewezen die een introductiegesprek met hem voert. Op de FOBA en de VIC-afdelingen krijgen jongeren tot de wekelijkse teamvergadering een vast aanspreekpunt. Deze groepsleider vangt de jongere op en daarna wordt er een mentor aangewezen. In de locatie Kralingen bekijkt het personeel van te voren wie een geschikte mentor voor een jongere is. Als deze bij zijn binnenkomst niet in dienst is, dan neemt een collega de introductie over. Om na te kunnen gaan of ze alle onderwerpen uit de introductie besproken hebben met een jongere, houden de groepsleiders een checklist bij.

Voorafgaand aan de plaatsing

Bij een jongere die uit een andere inrichting komt, dat is met name het geval bij de lang verblijfsgroepen, probeert de groepsleiding al voordat de jongere naar de Hartelborgt toe komt een kennismakinggesprek te hebben. Soms bezoeken ze de jongere al in de inrichting waar de jongere vandaan komt. Het team groepsleiders krijgt, voor zover dat er is, voorafgaand aan de plaatsing ook achtergrondinformatie over een jongere. Om meer informatie over een geplaatste jongere te krijgen, belt de groepsleiding soms met de mentor uit de inrichting waar de jongere eerder verbleef.

Informerende ouders

Bij de introductie zoekt de groepsleiding, al dan niet de mentor, ook contact met de ouders. Daarna heeft de mentor doorgaans contact met de ouders. Eenmaal in de acht weken organiseren de kort verblijfsafdelingen een ouderavond op de afdeling zodat functionarissen rondom de jongere en de ouders persoonlijk kennis kunnen maken.

Huisregels op schrift

Voor ouders heeft de Hartelborgt folders over het verblijf van een jongere in de inrichting. De folders zijn op onderdelen enigszins verouderd, omdat daarin nog het onderscheid wordt gemaakt tussen opvang en behandeling

in plaats van de tegenwoordig gehanteerde scheidingen tussen kort en lang verblijfsafdelingen. Op de website van de Hartelborgt staat ook informatie voor ouders, zoals de bezoekregels. Voor de jongeren heeft de Hartelborgt huisregels opgesteld die in december 2011 geactualiseerd zijn. Deze beschrijven alle noodzakelijke informatie over het verblijf, zoals de dagelijkse verzorging, contact met familie en vrienden, de mogelijkheid tot het opgelegd krijgen van een disciplinaire straf en de mogelijkheid om een klacht in te dienen. Voor anderstalige jongeren heeft de Hartelborgt geen vertalingen van de huisregels of een uittreksel dat is vertaald. Een beschrijving van de instroomprocedure dateert van juli 2011 en er is een format voor een inkomstenmap die de groepsleiding aanmaakt. De groepsleiding geeft aan dat de procedures over de instroom van een jongere voor hen goed terug te vinden zijn in het kwaliteitshandboek op intranet. Het handboek biedt ook de mogelijkheid om gelieerde procedures te vinden.

Check op de uitvoering

Leidinggevenden stellen niet vast of jongeren tijdig een introductiegesprek hebben gehad of wat er besproken is. Dit is de verantwoordelijkheid van de groepsleider die verslag doet over de intake en mede voor de schaduwmentor. De checklist voor de intake slaat de groepsleider op in een map van de jongere. Afspraken uit het gesprek geeft de groepsleider door aan het afdelingshoofd of aan de sectormanager. De methodiecoach kijkt wel steekproefsgewijs of groepsleiders de intakes conform YOUTURN uitvoeren.

Huisregels

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

Jongeren hebben zo snel mogelijk na binnenkomst een introductiegesprek. Als er al een mentor aan de jongere is toegewezen en deze is die dag ook in dienst, dan voert de mentor dit gesprek. De groepsleiding hanteert bovendien een checklist om na te gaan of de introductie volledig is geweest. Ook ouders hebben voldoende mogelijkheden om zich te informeren over de gang van zaken in de inrichting. De uitvoering voldoet daarmee volledig aan de verwachtingen. De Hartelborgt heeft de procedure rond de binnenkomst goed gedocumenteerd, echter de informatiefolders voor ouders verdienen actualisatie en voor jongeren die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn, ontbreekt het aan een schriftelijke vastlegging van de regels. Hierdoor voldoet het beleid overwegend, maar niet volledig aan de verwachtingen. De check op de uitvoering voldoet eveneens overwegend aan de verwachtingen. De uitvoering van de YOUTURN-methodiek is leidend bij de controle. Op de tijdigheid en de kwaliteit van de introductie is er een beperktere vorm van controle.

Aanbevelingen

- Actualiseer de informatiefolders voor ouders.
- Draag zorg voor een vertaling van de huisregels of in ieder geval een samenvatting van de huisregels voor anderstalige jongeren.
- Overweeg om op de tijdigheid en de kwaliteit van de introductie een explicietere vorm van controle uit te oefenen.

2.3 Activiteitenprogramma

Criterion

De Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj) schrijft voor dat jongeren overdag in groepen verblijven en tenminste 8,5 uren per dag kunnen deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten (per week minimaal 77 uur). Op afdelingen voor intensieve zorg is dit in ieder geval zes uur per dag. Jongeren hebben wettelijk recht op een aantal activiteiten, zoals onderwijs, dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport⁷, wekelijks bibliotheekbezoek, en vrijetijdsbesteding. De JJI voorziet hiervoor in voldoende ruimte, installaties en materiaal. Het dagprogramma van jongeren hoort gericht op onderwijs te zijn.⁸ In de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs voor zover dit betrekking heeft op deze doorlichting heeft de onderwijsinspectie de volgende normen gehanteerd: de commissie voor de begeleiding (CvB) bepaalt de onderwijsrelevante beginsituatie van de leerlingen; de school stelt een handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders; de school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen en de CvB evalueert de uitvoering van het handelingsplan. Deze normen vormen het aspect 'systeem van leerlingenzorg'. De inrichting dient daarnaast te voorzien in zinvolle activiteiten in het weekend en tijdens de vakantieperiode. Ouders of verzorgers worden ook bij het activiteitenprogramma betrokken. Bij uitval van gemeenschappelijke activiteiten worden jongeren niet ingesloten en biedt de JJI compenserende gemeenschappelijke activiteiten.⁹ Het activiteitenprogramma is vastgelegd en inzichtelijk voor jongeren. De uitval van activiteiten wordt gemonitord door de JJI en op basis van de uitkomsten daarvan past zij het dagprogramma aan.

⁷ Volgens internationale regelgeving hebben jongeren dagelijks minimaal twee uur de gelegenheid tot sport- en spelactiviteiten.

⁸ De IVenJ beoordeelt niet de kwaliteit van het onderwijs. Bij deze doorlichting is een inspecteur van de onderwijsinspectie betrokken. Zijn bevindingen en oordelen bij de doorlichting en het oordeel van de onderwijsinspectie van een toezichtbezoek aan de school in september 2011 staan beschreven in deze paragraaf en wegen mee in de beoordeling van het hele criterium.

⁹ Hetzelfde geldt voor jongeren die wegens ziekte of handicap niet kunnen deelnemen.

Bevindingen

Duur van het dagprogramma

De hoofdstructuur van het dagprogramma is vastgelegd en dat is voor alle groepen in de locatie Spijkenisse identiek. Daarnaast zijn er uitgebreidere en specifiekere beschreven programma's per afdeling. Op doordeweekse dagen wekt de groepsleiding de jongeren om half acht 's ochtends, om acht uur begint het dagprogramma. De activiteiten eindigen om negen uur 's avonds als de jongeren weer worden ingesloten op hun kamer. Tussentijds verblijven jongeren twee maal een half uur op hun kamer, namelijk voorafgaand aan de lunch en het avondeten. In de weekeinden start het programma anderhalf uur later, om half tien 's ochtends, en eindigt het programma drie uur eerder, namelijk om zes uur 's avonds. Ook in het weekend verblijven de jongeren voorafgaand aan de lunch een half uur op hun kamer. Het programma duurt dan acht uur per dag. In totaal heeft een jongere op een reguliere kort of lang verblijfafdeling een dagprogramma van 76 uur per week. Voor de bijzondere regimes is het dagprogramma toegesneden op de individuele jongere binnen de marges van bovenstaande hoofdstructuur. De locatie Kralingen heeft een iets ruimer dagprogramma. Daar vangt het dagprogramma doordeweeks om zeven uur 's ochtends aan en eindigt het om half tien 's avonds. De invulling van de dagprogramma's verschillen per jongere, maar alle jongeren hebben minstens 26 uur aan activiteiten per week. Het weekendprogramma komt overeen met dat van Spijkenisse. Jongeren in Kralingen met nachtdetentie ondertekenen een contract waarin hun activiteiten beschreven staan en aan welke afspraken ze zich moeten houden. Per week maken ze zelf met hulp van de groepsleiding een nadere invulling van hun programma.

Instroomprogramma

De eerste periode van hun verblijf tijdens het instroomprogramma hebben de jongeren een korter dagprogramma, om onder andere te wennen aan het verblijf op de groep en om de nodige intakegesprekken te voeren. Het instroomprogramma is vastgelegd voor jongeren. Het verschilt per afdeling hoe de instroomprocedure is. Bij de kortverblijfafdeling duurt het vijf dagen. Doorgaans gaat een jongere op de kort verblijfafdeling binnen drie dagen naar school. Bij de afdeling voor bijzondere zorg (BZA) duurt het instroomprogramma veertien dagen. Ze stromen wel direct in bij school, omdat deze afdeling een aparte klas heeft. Ook jongeren die naar de locatie Kralingen gaan, stromen eerst in de gesloten inrichting in, met als doel het volledige dagprogramma op orde te hebben zodra ze in Kralingen verblijven. Dit duurt hooguit een week.

Onderwijs in het dagprogramma

Doordeweeks bestaat het dagprogramma voornamelijk uit onderwijsactiviteiten. School en inrichting hebben afgesproken een programma te bieden dat per week uit vier dagen onderwijs bestaat van 9.00 -16.30 en op jaarbasis 46 weken. Met name de vrijdag is bestemd voor andere activiteiten en bezoekenmomenten.

Na de onderwijsintake doorloopt de jongere een oriëntatiefase van ongeveer zes weken met als doel zicht te krijgen op de onderwijsmogelijkheden van de jongere. De gedragsdeskundigen zijn verantwoordelijk voor het gezamenlijke beeld van de jongere. Deze fase sluit aan bij de eerste perspectiefplanbespreking van de jongere in het kader van één kind één plan. Deze fase wordt afgesloten met plaatsing van de jongere in een leerroute.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen jongeren die kort verblijven waarbij het onderwijs een sterk oriënterend karakter heeft en jongeren die voor een langer verblijf zijn opgenomen. Voor deze laatste groep zijn er leerlijnen¹⁰, die aansluiten op het uitstroomperspectief van de jongere. De Hartelborgt en het Kompas College hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in het optuigen van stagemogelijkheden in de inrichting. Jongeren in de leerlijn consumptief kunnen stage lopen in de keuken en binnenkort start er een leerlijn groenvoorziening waarbij jongeren het onderhoud van het groen in de inrichting verzorgen. Jongeren op de VIC-afdelingen en de FOBA krijgen een individueel onderwijsprogramma. Voor de jongeren met nachtdetentie zijn er convenanten met de scholen voor voortgezet onderwijs (VO) en de individueel trajectbegeleiders (ITB'ers) zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van deze jongeren.

De beoordeling van de kwaliteit onderwijs van het onderwijs door de onderwijsinspectie

Het Kompas College valt onder de Wet op de Expertisecentra en daarmee onder het toezicht van de IvHO. In september 2011 voerde de IvHO een kwaliteitsonderzoek¹¹ uit op deze school. De IvHO beoordeelde de kwaliteit van het onderwijs op het Kompas College als zwak. Zij baseert haar oordeel op het aspect 'systeem van leerlingenzorg' waarop zij de beslisregel toepast: twee van de vier normindicatoren van dit aspect waardeert de Onderwijsinspectie met een onvoldoende. Het tekort aan planmatig handelen ziet zij terug in de aspecten van de leerlingenzorg en het onder-

¹⁰ Een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden naar een einddoel.

¹¹ De school heeft van dit onderzoek een afzonderlijk rapport ontvangen. De werkwijze van de onderwijsinspectie hierbij en het volledige rapport zijn te vinden op de website van de onderwijsinspectie: www.onderwijsinspectie.nl

wijsleerproces. Met name het onderwijsleerproces is kwetsbaar waar het gaat om de planning van het onderwijs. Hoewel de beginsituatie voldoende in beeld wordt gebracht leidt dit nog niet tot het formuleren van te bereiken (eind)opbrengsten. Het volgen van de leerling en het evalueren van de uitvoering van het handelingsplan komt daarmee in het gedrang en maakt het plan daarmee onvoldoende functioneel.

Het huidige locatiemanagement van de school is betrekkelijk nieuw en heeft zich als doel gesteld het onderwijs binnen de Hartelborgt inhoudelijk sterk te verbeteren. Dit verklaart dat niet alle voorgenomen initiatieven tot verbetering ook daadwerkelijk zichtbaar zijn in de dagelijkse onderwijspraktijk. Veel van wat de uitvoering van het systeem van leerlingenzorg betreft, bevindt zich in de fase van eerste implementatie in het onderwijsleerproces. Bij deze veranderingen zijn belanghebbenden voldoende betrokken en geven medewerkers aan de veranderingen als positief te ervaren. Daarmee bieden deze verbeterinitiatieven perspectief op realisatie van planmatig onderwijs op de locatie. De kwaliteitszorg, zowel Horizonbreed als voor het Kompas College, moet dit verbetertraject ondersteunen.

Jongeren verblijven vaak kort in de inrichting waardoor de leerling-populatie een hoge omloopsnelheid kent. Deze omloopsnelheid en de verschillen in onderwijsbehoeften van de leerling-populatie zetten het onderwijsleerproces en daarmee ook het te hanteren concept onder druk. Tevens is samenwerking tussen school en inrichting cruciaal waar het gaat om de kwaliteit van het behandelklimaat. Maatschappelijke ontwikkelingen met betrekking tot capaciteit en spreiding van JJI-voorzieningen alsmede verblijfsduur en trajectbenadering zijn van invloed op het onderwijs binnen deze instelling.

Wettelijke activiteiten luchten, sport, bibliotheek en vrije tijd

Jongeren hebben in de locatie Spijkenisse elke dag twee maal een half uur de gelegenheid om naar buiten te gaan op een luchtplaats die aan de afdeling grenst. De luchtplaatsen bieden gelegenheid om een balletje te trappen en sommige afdelingen zoals de BZA hebben ook een stukje groen. De locatie Kralingen heeft een grote luchtplaats voor meerdere afdelingen. Jongeren verblijven al het grootste deel van de dag buiten de inrichting, maar ze krijgen hier ook dagelijks de gelegenheid om te luchten.

Het dagprogramma in Spijkenisse voorziet twee keer per week in een sportmoment. Er is een fitnesszaal en een sportzaal. In Kralingen hebben jongeren een keer per week de gelegenheid om onder begeleiding van een groepsleider buiten de inrichting te sporten. Bijvoorbeeld hardlopen in het bos of fitnessen bij een sportschool.

De locatie Spijkenisse heeft een eigen bibliotheek waar jongeren elke week naar toe kunnen. Hier kunnen ze boeken, tijdschriften, stripboeken en

spelletjes lenen. Er liggen bovendien juridische naslagwerken ter inzage en er is een kleine collectie met buitenlandse literatuur.

Op de leefafdelingen hebben jongeren de gelegenheid om in hun vrije tijd TV te kijken, te gamen of een bordspel te spelen. Alle afdelingen hebben een tafeltennistafel of een biljart. Jongeren zien dat er verschil is tussen groepen in faciliteiten voor vrijetijdsbesteding. Op enkele groepen klagen de jongeren over apparatuur die kapot is. Iedere leefafdeling heeft een budget voor vrijetijdsbesteding. Als er iets kapot gaat, hangt het van het budget af of en wanneer de inrichting het vervangt. Afhankelijk van de groepsleiding en ook de groep jongeren worden er ook wel activiteiten georganiseerd, zoals een keer extra sporten. Steeds vaker stimuleert de groepsleiding jongeren om zelf te koken in hun vrije tijd. Alleen tijdens schooluren kunnen jongeren terecht in een muzieklokaal en een handvaardigheidlokaal.

Overige activiteiten

De weken dat er geen onderwijsactiviteiten zijn gepland, verzorgt de Hartelborgt een alternatief activiteitenprogramma, waarbij ze wel gebruik kan maken van de onderwijsfaciliteiten. Een deel van het programma is verplicht en een deel facultatief. Jongeren kunnen deelnemen aan een workshop of training, ze gaan langer naar de bibliotheek en er worden voetbal- of tafeltennistoernooien georganiseerd.

De Hartelborgt betreft ouders bij het dagprogramma door ze uit te nodigen op ouderavonden en met kerst. In de praktijk komt het er vaak op neer dat ouders in ieder geval één keer tijdens het verblijf van de jongere in de inrichting een bezoek brengen aan de afdeling. In de locatie Kralingen is er iets ruimer gelegenheid om ouders op de afdeling te ontvangen en kunnen ouders bijvoorbeeld een keer mee-eten. De maatschappelijk werker heeft voor jongeren bij wie dat is geïndiceerd ook contact met het thuisfront en betreft ze op deze wijze meer bij de opvoeding van de jongere. Deze werkwijze is gestoeld op de landelijke visie op ouderparticipatie en staat ook verwoord in het document 'Behandeling door middel van trajectfasering'.

EQUIP en TIP-trainingen¹²

Na een instroomfase nemen jongeren ook volledig deel aan de YOUTURN-activiteiten. Jongeren volgen hiertoe ook drie maal per week EQUIP of TIP-bijeenkomsten. In de Hartelborgt verzorgen groepsleiders en docenten deze trainingen. Ze vinden ook plaats in onderwijstijd. Jongeren in de locatie Kralingen hebben de training in de avonduren. Jongeren merken wel dat er herhaling in zit naarmate ze de training langer volgen. Om de training interessant te houden en om onderwerpen bespreekbaar te maken, gebruiken trainers actuele krantenartikelen.

Monitoring van het dagprogramma

De inrichting registreert de uitval van onderwijs. Eind 2011 was er regelmatig sprake van lesuitval, maar na de vakantieperiode is het sterk verlaagd. Inmiddels zou de lesuitval nog rond de tien procent bedragen. De groepsleiding en jongeren ervaren het nog als regelmatig. Zo mogelijk vangt de school de lesuitval op, maar het komt ook voor dat jongeren teruggaan naar de leefafdeling. De groepsleiding geeft dan een andere invulling, bijvoorbeeld door het houden van een themabespreking of gaan fitnessen als er een gecertificeerd groepsleider is. Volgens geïnterviewden komt het een enkele keer voor dat jongeren ingesloten worden, omdat er te weinig personeel op de afdeling is. Dit noemen ze een gesplitst programma. Dan werkt het personeel van één afdeling op twee afdelingen. Om na te gaan of het dagprogramma van jongeren in Kralingen wordt uitgevoerd conform de afspraken, gaan groepsleiders de eerste keer met de jongere mee naar school of stage en zijn er afspraken met de instelling over het direct informeren van de inrichting over eventuele afwezigheid van de jongere. De school en de inrichting hadden in 2011 het voornemen om tot een geïntegreerd dagprogramma te komen. Het is beide organisaties nog niet gelukt om dit masterplan tot uitvoer te brengen, maar het heeft de blijvende aandacht van hen beide.

¹² EQUIP is een programma waarmee jongeren leren verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen denken en doen. Het doel is jongeren te motiveren en hen toe te rusten (equiperen) om elkaar te helpen en van elkaar te leren. Met EQUIP wordt gewerkt aan het ombuigen van een negatieve groeps cultuur naar een cultuur waarin je rekening met elkaar houdt. Bij TIP-bijeenkomsten krijgen jongeren onder begeleiding van een coach training om elkaar te helpen bij verantwoordelijk te denken en handelen. Hier wordt expliciet aandacht besteed aan het behalen van de vaardigheidsprofielen van de deelnemers.

Activiteiten

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De Hartelborgt biedt alle wettelijke activiteiten aan en verzorgt ook een alternatief programma in onderwijsvrije weken. De invulling van dagprogramma's in de locatie Kralingen gebeurt ook conform de verwachtingen. In de locatie Spijkenisse lukt het de inrichting en de school echter niet altijd om continuïteit in het dagprogramma te houden. Het komt daardoor voor dat jongeren overdag buiten de hiervoor bestemde uren op hun kamer moeten verblijven. Daarnaast kwalificeerde de IvhO de kwaliteit van het onderwijs als zwak. De uitvoering van het activiteitenprogramma voldoet daarom in beperkte mate aan de verwachtingen. De Hartelborgt heeft de dagprogramma's voor alle afdelingen of individuele jongeren goed beschreven, en de school heeft het onderwijsaanbod ook vastgelegd, maar het dagprogramma voor de locatie Spijkenisse is een uur korter dan het voorgeschreven minimum van 77 uur. Het dagprogramma in het weekend duurt slechts acht uur in plaats van de voorgeschreven acht en een half uur. Daarom voldoet het beleid overwegend aan de verwachtingen. De check op de uitvoering voldoet in beperkte mate aan de verwachtingen. De inrichting monitort de uitval van onderwijs, maar het leidt nog niet tot het gewenste resultaat in de continuïteit. De uitval van andere activiteiten zoals sport, TIP en EQUIP bijeenkomsten en luchten monitort de inrichting niet.

Aanbevelingen

- Zorg voor meer continuïteit in het dagprogramma van de locatie Spijkenisse, in ieder geval door uitval van activiteiten te voorkomen. Breid hiertoe onder andere de monitoring van het dagprogramma uit en registreer en analyseer ook uitval van andere activiteiten dan onderwijs.
- Breid het dagprogramma voor de locatie Spijkenisse uit van 76 uur naar het minimum van 77 uur en zorg dat jongeren in het weekend 8,5 uur activiteiten hebben in plaats van acht. Overweeg het dagprogramma zodanig aan te passen dat jongeren in het weekend niet al om zes uur 's avonds ingesloten worden.

2.4 Accommodatie

Criterion

De inrichting is geschikt voor plaatsing van jongeren. De regels over de scheiding van doelgroepen worden gerespecteerd. De leefruimtes zijn ingericht als *family-style unit* oftewel met kenmerken van een huiselijk interieur (bijv. zithoek, eettafel, tv). De leefruimtes hebben een uitnodigend karakter voor jongeren en de groepsleiding. Ook beschikt de inrichting over faciliteiten voor sport en ontspanning (gymzaal, buitensportveld, etc.). De individuele verblijfsruimtes (kamers) voldoen minimaal aan de eisen van de

ministeriële regeling kamer justitiële jeugdinstellingen. De gehele accommodatie geeft blijk van zichtbare aandacht voor onderhoud en hygiëne. Jongeren worden bovendien betrokken bij het op orde houden van de ruimtes. Jongeren kunnen zich zoveel mogelijk dagelijks douchen, kunnen hun kleding wekelijks wassen en ontvangen wekelijks schoon beddengoed.

Bevindingen

Scheiding van doelgroepen

Tijdens de inspectie verblijven er alleen jongens in de Hartelborgt. Met uitzondering van de FOBA huisvest de Hartelborgt ook alleen jongens. De Hartelborgt locatie Spijkenisse heeft voor de reguliere afdelingen een onderscheid in kort en lang verblijf. Dit is conform het landelijke beleid. Net als in alle andere jeugdinstellingen is bij de plaatsing op een afdeling niet de strafrechtelijke status, namelijk veroordeeld of niet veroordeeld, het uitgangspunt, maar de ingeschatte duur van het verblijf. Het is wel gebruikelijk om jongeren die net gearresteerd zijn en in preventieve hechtenis worden genomen, te plaatsen op een kort verblijf afdeling. Jongeren die zijn afgestraft en een langere strafduur hebben, verblijven op de lang verblijfafdelingen. Voor de FOBA en VIC-afdelingen is dit onderscheid er niet. Dit zijn afdelingen met een bijzondere bestemming waarbij jongere een (zeer) individueel programma hebben of in ieder geval in een zeer kleine groep verblijven. Dit maakt het onderscheid niet noodzakelijk. In de locatie Kralingen is er een onderscheid in verblijfafdeling tussen het regime van de nachtdetentie en het regime van de resocialisatieafdeling. In de nachtdetentie stromen jongeren in die preventief gehecht zijn en op basis van de rechtelijke beslissing daar verblijven, en op de resocialisatieafdeling verblijven jongeren die zijn afgestraft en bijna altijd in de laatste fase van een PIJ-maatregel zitten.

Inrichting en leefafdelingen

De leefafdelingen in Spijkenisse hebben niet allemaal dezelfde setting. Zo verschilt de grootte van de huiskamer en de ligging van de slaapkamers ten opzichte van de groep. De huiskamers op de leefafdelingen hebben allemaal een inrichting met een zithoek, eettafel en tv en een keukenblok zonder kooktoestel. Met een losse kookplaat kan er wel gekookt worden. Volgens de directie staat het gepland om in het najaar van 2012 nieuwe keukens te plaatsen. Elke afdeling heeft een eigen wasmachine waar jongeren gebruik van kunnen maken. De verdere aankleding van de afdeling verschilt per afdeling. De leefafdelingen in Kralingen hebben een huiselijkere uitstraling dan de gesloten inrichting. Deze afdelingen beschikken bovendien over een keuken met kooktoestel. De Hartelborgt geeft jongeren waar mogelijk inspraak in de aankleding van de verblijfafdeling.

ling. Tijdens groepsgesprekken tussen jongeren en groepsleiding is hier gelegenheid voor. De kantoren van de groepsleiding grenzen aan de huiskamer en vanuit het kantoor is er een goed overzicht. Achter het kantoor van de groepsleiding in Spijkenisse hebben de meeste afdelingen een kleine ruimte waar jongeren bezoek kunnen ontvangen. De FOBA grenst aan de isolatie-afdeling en het personeel van deze afdeling heeft ook de zorg voor jongeren in de isolatie. De luchtkooi voor jongeren in de isolatie is volledig overdekt en hoog boven in de muur zijn er hoge smalle open gedeeltes. De locatie Kralingen heeft een eigen isolatiecel, maar die wordt niet gebruikt. Zodra jongeren naar een isolatiecel moeten, plaatst de inrichting ze terug naar de gesloten locatie. De leefafdelingen hebben toegang tot een eigen luchtplaats. Sommige luchtplaatsen hebben een kleine overkapping om te kunnen schuilen bij slecht weer. De leefafdelingen die in gebruik zijn zien er netjes en verzorgd uit. De Hartelborgt heeft door onderbezetting ook enkele afdelingen niet in gebruik. In Spijkenisse maakte de luchtplaats van één van deze afdelingen een onverzorgde indruk. Het buitensportveld in Spijkenisse is al jarenlang niet meer als zodanig in gebruik, omdat het is afgekeurd. Volgens geïnterviewden is dit blijven liggen door budgettaire prioritering van ander onderhoud en het langdurige aanbestedingsproces. In de gang tussen het kantoorgedeelte en de leefafdelingen heeft de inrichting al langere tijd een noodoplossing met triplexplaten gecreëerd, omdat de ramen daar kapot zijn. Het maakt een onverzorgde indruk en er is nog geen duidelijkheid over de termijn waarop dit hersteld kan worden.

Kamer en persoonlijke spullen

Kamers in de Hartelborgt hebben een toilet, een bed of een hoogslaper, een bureau en alle kamers hebben een radio en een rookmelder. Afhankelijk van de YOUTURN-fase waar de jongere in zitten, hebben ze wel of geen tv op kamer. Kamers in de locatie Spijkenisse hebben bovendien een eigen douche. Jongeren kunnen hun eigen beddengoed gebruiken en op een prikbord kunnen ze iets ophangen. Het is niet toegestaan om posters op de muur te plakken in verband met de brandveiligheid. De locatie Spijkenisse bewaart het identiteitsbewijs inclusief andere waardevolle goederen die de jongere niet mee naar binnen mag nemen in een kluis bij de afdeling F&G. De medewerkers hanteren ook de procedure waarbij ze de goederen in een verzegelde zak stoppen, waar de jongere voor tekent. Ook andere goederen, zoals teveel kleding die de jongere niet op kamer mag hebben, bewaart deze afdeling. De locatie Kralingen heeft ook een voorziening om geld en telefoons etc. van jongeren op te bergen, omdat jongeren met grote regelmaat de inrichting verlaten.

Hygiëne

De hygiëne van de gehele inrichting heeft continue aandacht. In 2011 was er een werkgroep hygiëne die medewerkers heeft getraind. Bovendien komt de GGD jaarlijks voor een audit. De groepsleiding let er op dat jongeren zich verzorgen en dat ze hun kamer en ook de leefafdeling schoon en opgeruimd houden. Deze corveetaken en vaardigheden staan expliciet opgenomen in het dagprogramma en maken ook deel uit van de YOUTURN methodiek. In de huisregels en in de beschrijving van het dagprogramma liggen de regels over de accommodatie vast.

Accommodatie

Uitvoering

Beleed

Check

Oordeel

Voor een groot deel voldoet de accommodatie bij beide locaties voor de huisvesting van jongeren. Bovendien hebben jongeren ook invloed op de inrichting van hun leefomgeving. Er is een tweetal tekortkomingen die de Inspecties zwaar vindt wegen waardoor het oordeel over de accommodatie toch doorslaat naar 'voldoet in beperkte mate'. Ten eerste is er voor jongeren in de isolatie geen sprake van een echt verblijf in de buitenlucht, omdat de luchtkooi volledig overdekt is en slechts een aantal hoge smalle uitsparingen heeft. Ten tweede zijn de sportvoorzieningen onvolledig, omdat het buitensportveld al geruime tijd buiten gebruik is. Naast deze tekortkomingen voldoet de scheiding van doelgroepen niet aan de internationale normen met betrekking tot de scheiding van veroordeelden en niet veroordeelden, maar het voldoet wel aan het landelijke beleid om jongeren te scheiden op basis van kort en lang verblijf. De inrichting heeft de regels over de accommodatie voor jongeren vastgelegd. Het beleid voldoet daarmee volledig aan de verwachtingen. De check op de uitvoering voldoet overwegend aan de verwachtingen. Hoewel er voor een deel goede controle is op de accommodatie, schiet de invloedssfeer van de directie tekort om de nodige vernieuwing te realiseren, zoals het sportveld en de keukens. Door langdurige aanbestedingsprocessen en herprioriteringen zijn verbeteringen hier uitgebleven.

Aanbevelingen

Aan de inrichting

- Bied jongeren die gaan luchten tijdens hun verblijf in de isolatie daadwerkelijk een verblijf in de open lucht.
- Zorg zo snel mogelijk voor een gelegenheid voor jongeren in de locatie Spijkenisse om buiten te kunnen sporten.

Aan DJI en de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

- Zorg ervoor dat aanbestedingsprocessen niet negatief van invloed zijn op de rechtspositie van jongeren. Noodzakelijke vernieuwingen voor sportvoorzieningen en keukens dienen binnen een afzienbare tijd gerealiseerd te kunnen worden.

2.5 Voeding en winkel

criterium

Het aanbod van voeding is gevarieerd en wordt mede bepaald in overleg met de jongeren. Jongeren kunnen kiezen voor vegetarische voeding en voeding die aansluit bij hun religieuze achtergrond of culturele achtergrond. Jongeren leren in de JJI hun eigen maaltijd te bereiden, het nuttigen van de maaltijd is een groepsactiviteit. Medisch voorgeschreven diëten worden bovendien verstrekt. Jongeren kunnen ook wekelijks zelf producten kopen en de winkelprijzen sluiten aan bij de gemiddelde prijzen van een doorsnee supermarkt. De eisen waaraan de voeding(sbereiding) moet voldoen (calorische waarde, eiwitgehalte e.d.) zijn vastgelegd in een cateringcontract of, ingeval de JJI beschikt over een eigen keuken, vastgelegd in een interne instructie. De samenstelling van maaltijden wordt stelselmatig gecontroleerd door functionarissen (waaronder de medische dienst) van de JJI.

Bevindingen

Aanbod maaltijden

De locatie Spijkenisse heeft een cateringcontract met de locatie Noordsingel die een keuken heeft en de warme maaltijden bereid voor meerdere justitiële inrichtingen in de regio. Jongeren krijgen een bakje dat ze op kunnen warmen in de magnetron op de afdeling. Ze kunnen kiezen voor vegetarische voeding en voeding die aansluit bij hun religieuze achtergrond of culturele achtergrond. Met religieuze feesten zoals het Suikerfeest, Pasen en Kerstmis biedt de inrichting iets extra's. Voor wie de medische dienst dat voorschrijft is er een dieet mogelijk. Deze mogelijkheden staan ook uitgelegd in de huisregels. De medische dienst is scherp op het ontstaan van overgewicht tijdens de detentie bijvoorbeeld als gevolg van te weinig beweging of door medicatiegebruik. 's Ochtends en tussen de middag krijgen jongeren een broodmaaltijd. Er staat zowel wit als bruinbrood op tafel en kaas, vlees- en zoetwaar. Op de afdelingen staat bovendien een schaal met fruit voor jongeren. De tijdstippen van de maaltijden en de wijze waarop ze genuttigd worden staan beschreven in het dagprogramma. Tijdens de inspectie regende het klachten over de voeding. Het 'bakvoer' zoals het genoemd wordt door jongeren, is volgens meerdere geïnterviewden smaakloos. Er zijn geen recente klachten bij de commissie van toezicht over de voeding, maar in het verleden is er wel over geklaagd door jongeren. Het is volgens geïnterviewden wel een gezonde en gevarieerde maaltijd. De maaltijden worden altijd gezamenlijk genuttigd en de groepsleiding zit ook aan tafel. Doorgaans eet de groepsleiding ook mee om een voorbeeldfunctie te vervullen, maar het is geen verplichting.

Leren koken

De laatste tijd stimuleren de groepsleiders jongeren meer om zelf te koken of om hun maaltijd iets meer op smaak te brengen. Leefafdelingen hebben nog geen kookgedeelte in de keuken, maar er zijn wel losse tweekookplaten. Als de groepsleiding het tijdig organiseert, kan de groep ook terecht in het leslokaal consumptief van de school. Het verschilt sterk per afdeling hoe vaak er zelf gekookt wordt. Op de ene afdeling is dit bijna dagelijks en bij de andere is dit één of twee keer in de week. In de locatie Kralingen wordt altijd zelf gekookt en ook zoveel mogelijk door de jongeren zelf. Jongeren worden zoveel mogelijk verantwoordelijk gemaakt voor het bereiden van hun eigen maaltijden, ze doen dan ook zelf boodschappen als hun verlofstatus dat toelaat. De groepsleiding stuurt op de samenstelling van de maaltijd, maar laat jongeren ook fouten maken zodat ze hiervan kunnen leren, bijvoorbeeld met budgetteren.

Winkelproducten bestellen

Jongeren kunnen met een bestellijst producten, zoals sigaretten, frisdrank, snoep en drogisterijartikelen bestellen. Veel prijzen zijn vergelijkbaar of iets hoger dan in een gemiddelde supermarkt, maar sommige prijzen liggen veel hoger dan de gemiddelde supermarktprijzen, zoals limonadesiroop.¹³ De mogelijkheid om producten te bestellen staat in de huisregels beschreven.

Voeding

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De voeding en winkel voldoen voor wat betreft de uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering overwegend aan de verwachtingen. Het aanbod van de maaltijd en het assortiment van de winkel is grotendeels afgestemd op de noodzakelijke behoeften van de jongeren en er vindt een vorm van controle plaats op het aanbod en de samenstelling. Jongeren zijn echter zeer ontevreden over de maaltijden en sommige producten op de bestellijst zijn veel duurder dan in een supermarkt of bezorgdienst. En alhoewel het leren koken in de locatie Spijkenisse ook in de praktijk steeds meer onderdeel uitmaakt van het dagprogramma, hangt de inzet van deze activiteit te veel af van het initiatief van de groepsleiding.

Aanbevelingen

- Bezie in hoeverre prijzen die sterk afwijken van supermarktprijzen omlaag kunnen.
- Zorg dat het leren koken en de begeleiding van de groepsleiders hierbij structureel van aard wordt.

¹³ De Inspecties vergeleken deze prijzen met de prijzen van de online supermarkt Albert.nl

2.6 Maatschappelijk contact

criterium

Jongeren hebben voldoende mogelijkheden om maatschappelijk contact te onderhouden. Zo krijgen ze direct bij binnenkomst de gelegenheid om een eerste telefonisch contact te hebben met hun relaties en vervolgens hebben ze per week minstens twee maal tien minuten de gelegenheid om te telefoneren tegen redelijke tarieven. Bovendien kunnen jongeren wekelijks minimaal één uur bezoek ontvangen en hebben advocaten van jongeren de mogelijkheid tot onbelemmerd contact met hun cliënten. En alle jongeren hebben de mogelijkheid om kennis te nemen van het nieuws op radio en/of tv. De inrichting heeft de mogelijkheden tot maatschappelijk contact vastgelegd en dit is in overeenstemming met de wettelijke eisen. Als laatste beziet de inrichting voor elke jongere of deze voldoende gelegenheid en faciliteiten heeft.

Bevindingen

Tijdens hun verblijf hebben jongeren in de Hartelborgt meerdere mogelijkheden om contact te onderhouden met de buitenwereld.

Telefonisch- en briefcontact

Als jongeren nieuw binnenkomen dan krijgen ze van de groepsleiding de gelegenheid om op kosten van de inrichting telefonisch contact te hebben met hun ouders. Als ze hier te verward voor zijn, bijvoorbeeld op de FOBA, dan doet de groepsleiding dit voor ze. Elke leefafdeling heeft een kaarttelefoon en jongeren kunnen via de winkellijst een telefoonkaart aanschaffen. In hun vrije tijd mogen ze bellen. Ze kunnen ruimschoots boven het wettelijk minimum van twee maal tien minuten telefoneren. Ze kunnen ook post versturen en ontvangen in de inrichting. Een medewerker van de inrichting controleert de post voor verzending en ontvangst. Advocaten kunnen een jongere telefonisch bereiken door eerst te bellen met de voorportier. Vervolgens worden ze doorverbonden met de leefafdeling. De mogelijkheden voor telefonische- en briefcontacten kunnen jongeren terugvinden in de huisregels.

Bezoek

De mogelijkheden voor bezoek kunnen jongeren ook terugvinden in de huisregels. Twee maal per week hebben jongeren een bezoekmoment. Dit plannen ze in overleg met de groepsleiding in. Dit kan doordeweeks in de avonden of overdag in het weekend. Eén van deze momenten is bestemd voor het bezoek van ouders, het andere is bestemd voor overig bezoek, zoals vrienden of andere familieleden. Ouders krijgen zodra de jongere is opgenomen in de Hartelborgt een informatiemap waarin ook informatie en

regels over het bezoek aan de inrichting staan. Ook op de website van de inrichting kunnen ouders terecht voor informatie over het bezoek. In de locatie Spijkenisse hebben de meeste afdelingen naast het kantoor van de groepsleiding een kamer waar jongeren bezoek kunnen ontvangen. Als er meerdere jongeren van een leefafdeling op hetzelfde bezoek hebben, dan kunnen ze uitwijken naar een algemene bezoekszaal elders in de inrichting. In de locatie Kralingen ontvangen jongeren het bezoek op de leefafdeling. Ouders kunnen daar ook mee-eten op de groep. Beide locaties hebben bovendien sprekerskamertjes voor ambtelijk bezoek.

Andere contactmomenten

Naast de reguliere bezoeken worden ouders ook uitgenodigd voor ouderavonden op de verblijfsafdeling en met feestdagen organiseert de inrichting ook festiviteiten waar ouders hun kind kunnen bezoeken. Daarnaast heeft de inrichting een inspanningsverplichting om ouders te betrekken bij de perspectiefplanbespreking.¹⁴ Tijdens deze evaluatiemomenten komt ook aan bod met wie de jongere contact heeft. Medewerkers vinden dat de Hartelborgt de laatste jaren een meer open karakter heeft gekregen met betrekking tot de ouderparticipatie. Hiermee bedoelen ze dat ouders meer betrokken worden bij het verblijf van de jongere en er meer met hen wordt afgestemd.

Kennisnemen van het nieuws

Zoals in paragraaf 2.4 over accommodatie al is beschreven, beschikken alle kamers over een radio zodat jongeren, zolang ze niet in beperkingen op last van de rechter commissaris zitten, altijd het nieuws kunnen luisteren. Afhankelijk van de YOUTURN-fase waar de jongere in zitten, hebben jongeren ook een tv op kamer. Alle verblijfsafdelingen hebben bovendien een tv in de huiskamer staan. In de bibliotheek kunnen jongeren kranten en tijdschriften lezen.

Contact

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering, het beleid, en de check op de uitvoering met betrekking tot de mogelijkheden voor maatschappelijk contact voldoen volledig aan de verwachtingen. De bezoek- en belmogelijkheden zijn zelfs ruimer dan de wet voorschrijft en jongeren en hun bezoek worden vooraf goed geïnformeerd over de regels. Bovendien bespreken functionarissen rondom de jongere in hoeverre de jongere contact heeft met familie en vrienden.

¹⁴ Voor elke jongere stelt de inrichting een plan voor het verblijf op met hierin individuele doelen, een zogeheten perspectiefplan. Met enige regelmaat bespreken inrichtingsfunctionarissen dit plan met de jongere en zijn ouders.

2.7 Toegang tot zorg

criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de jongeren. Een aan de inrichting verbonden arts dient regelmatig spreekuur te houden. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO). Voorts heeft de IGZ zich een oordeel gevormd over het aanbod van psychiatrische zorg.

Bevindingen

Geestelijke zorg

In de Hartelborgt zijn drie geestelijk verzorgers werkzaam, een imam, een pastor en een dominee. Vertegenwoordigers van andere denominaties, zoals een rabbijn of pandit zijn op afroep beschikbaar.

De imam houdt elke vrijdag twee diensten in de locatie Spijkenisse en bezoekt de locatie Kralingen maandelijks aangezien jongeren daar uiteindelijk ook terecht kunnen bij een moskee in de buurt. De pastor en dominee houden elke zondag gezamenlijk twee diensten in Spijkenisse. Zij bezoeken de locatie Kralingen op afroep. De geestelijk verzorgers wisselen hun werkdagen doordeweeks, zodat ze voor de individuele gesprekken met jongeren ook de beschikking hebben over de stilteruimte. Een verzoek van een jongere om een geestelijk verzorger te spreken kan hij doen bij de groepsleiding. De geestelijk verzorger gaat dan naar de jongere toe en houdt een intake. De jongere wordt hierin geïnformeerd over het werk van de geestelijke verzorging. Het gesprek met een geestelijk verzorger concurreert niet met andere activiteiten. De geestelijk verzorgers kunnen diensten en individuele gesprekken altijd zo organiseren dat het past in het dagprogramma en hun eigen agenda. Soms moeten ze creatief zijn of afspraken verzetten vanwege lesuren van de jongeren, maar dit levert geen grote problemen op. De geestelijk verzorgers en de bibliothecaresse coördineren daarnaast een groep vrijwilligers die de gebedsdiensten bijwonen en een groep van vrijwilligers die individuele jongeren bezoeken. De uitval van activiteiten als gespreksgroepen en kerkdiensten registreert de inrichting niet. De geestelijk verzorgers hebben een ambtsgeheim waardoor zij niet aan anderen rapporteren over de inhoud van hun werk. Zonodig hebben ze wel contact met andere functionarissen over de gemoedstoestand van een jongere. De geestelijk verzorgers brengen ook regelmatig een bezoek aan jongeren die in de isolatie verblijven.

Beschikbaarheid medische, tandarts en psychiatrische zorg

De toegang tot zorgfunctionarissen is vastgelegd in de huisregels. De medische dienst in de locatie Spijkenisse heeft drie verpleegkundigen parttime in dienst, in totaal vervullen zij 2,47 fte. Doordat er nu tijdelijk capaciteit onttrokken is ligt de bezetting van verpleegkundigen net iets boven de norm. Daarnaast hebben ze een parttime medisch administratief medewerker en een hoofd medische dienst. Voor huisartsenzorg heeft de Hartelborgt een overeenkomst met een huisartsengroep die twee dagen (0,47 fte) in de week vertegenwoordigd is in de JJI. Er is een vaste huisarts die altijd op maandag komt en de vrijdagdienst wordt wisselend ingevuld. Met de onderbezetting ligt de huisartsenbezetting net iets onder de landelijke norm. Een consignatiedienst is bereikbaar voor noodgevallen. Voor de duur van een week heeft één van de artsen dan oproepdienst. Er is een regeling voor spoedeisende medische hulp, zowel tijdens als buiten kantooruren. Bij de centraal post ligt een map met nummers en instructies. Als jongeren gedurende avond/nacht urgente problematiek hebben dan beslist een medewerker of er contact nodig is met een huisarts.

Jongeren in de Hartelborgt kunnen doorgaans nadat ze een half jaar in de inrichting zitten voor controle naar de tandarts. In het verleden kwam er één keer in de twee weken een tandartsbus, sinds het najaar 2011 heeft de JJI eigen faciliteiten en komt er één keer in de twee weken een tandarts. De tandarts is er ook voor acute gevallen. Jongeren die incidenteel verlof kunnen krijgen, kunnen ook naar hun eigen tandarts. Tandverzorging zit bovendien in de basisprofielen van YOUTURN.

Als jongeren in de locatie Spijkenisse naar de dokter of tandarts willen, dan moeten ze een briefje invullen dat met de interne post naar de medische dienst gaat. Hier hoeven ze om privacyredenen niet op te vermelden wat de klacht is. Zij spreken dan eerst een verpleegkundige die hen eventueel doorverwijst naar de huisarts, tandarts of psycholoog. In de locatie Kralingen gaan jongeren zoveel mogelijk naar een huisarts of tandarts in de buurt. Daar wordt dan verlof voor aangevraagd.

Omdat de Hartelborgt over de FOBA en VIC- afdelingen beschikt, is er een psychiater parttime in dienst. Daarnaast zijn er twee psychiaters op afroep beschikbaar. Hiermee ligt de bezetting van de psychiater ruim onder de landelijke norm. De Hartelborgt heeft aan de psychiater een parttime klinisch psycholoog tevens psychotherapeut toegevoegd, die ook nauw samenwerkt met gedragwetenschappers. Zij richt zich op een beperkt aantal afdelingen en kan ingeschakeld worden door een gedragswetenschapper. Het medisch team ziet dat de groepsleiders erg betrokken zijn, ze schakelen op tijd een psycholoog in. Soms gebeurt dit iets te snel. Het perspectiefplan

is leidend in de behandeling en tijdens de perspectiefplanbespreking wordt ook de individuele behandeling meegenomen.

In de beleidsdocumenten, 'Fasering en trajectbenadering', 'Visie op psychiatrische zorg' en 'Visie op de intensieve psychiatrische zorg' wordt een integrale benadering beschreven; het perspectiefplan is leidend en er zijn duidelijke beslismomenten waarin de behandeling wordt bijgestuurd. De functionarissen hebben overeenstemming over de zorg die wordt geboden. Ze zijn bekend met de visie, en spreken een zelfde taal. Door de korte lijnen tussen de professionals is men tevreden over de informatie-uitwisseling. Alleen de terugkoppeling tussen de groepsleiding, de gedragswetenschapper en de psycholoog verdient verbetering. Een verklaring hiervoor zou kunnen liggen in het wennen aan de nieuwe functie van psychotherapeut.

Zorgfunctionarissen die aanwijzingen krijgen dat jongeren tijdens de detentie slachtoffer zijn geworden van gewelddadig gedrag, melden dat bij de gedragswetenschapper zodat er eventueel maatregelen getroffen kunnen worden. Daarnaast wordt er een rapportage opgesteld die ook naar het afdelingshoofd en uiteindelijk naar de directie gaat.

(Psychomedisch) overleg

De Hartelborgt heeft twee psychomedische overleggen (PMO's), één voor kort en één voor lang verblijfsafdelingen. Hieraan nemen deel de huisarts, de psycholoog en de verpleegkundige. De psychiater sluit alleen aan bij het PMO van de lang verblijfsafdelingen. In 2011 is 95 procent van de PMO's doorgegaan. Daarnaast is er een wekelijks overleg over VIC-jongeren tussen groepsleiding, verpleegkundige en psychiater.

Zorg voor jongeren in de afzonderingscel

De medische staf zich dagelijks op de hoogte van de fysiek-mentale toestand van jongeren die in een zijn afgezonderd en/of waarbij mechanische middelen zijn toegepast. Als de psychiater er is, gaat die er ook langs. Bij jongeren die een straf of maatregel krijgen zoeken groepsleiders of gedragswetenschappers ook regelmatig de jongere op om te kijken of ze in contact kunnen komen met een jongere.

Toegang zorg

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van de toegang tot zorg voldoet overwegend aan de verwachtingen. De geestelijke zorg is goed vertegenwoordigd en beschikt over goede faciliteiten om jongeren tijdens hun detentie religieuze begeleiding te bieden. Voor wat betreft de medische, tandarts en psychische zorg kan in acute situaties worden voorzien in noodzakelijke zorg. De bezetting van verpleegkundigen en de bezetting van artsen voldoet echter slechts vanwege

de onderbezetting van jeugdigen. De bezetting van psychiaters is niet conform de landelijke normen.

Het beleid voldoet volledig, omdat in de huisregels en beleidsdocumenten de toegang tot zorg is vastgelegd en er beleid is over de opvang van psychisch kwetsbare jongeren. De check op de uitvoering voldoet overwegend aan de verwachtingen. De doorgang van zorgoverleggen heeft structurele aandacht, maar de inrichting ziet er niet voldoende op toe dat jongeren toegang hebben tot geestelijke verzorging.

Aanbeveling

Zorg voor een monitoring van de uitval van activiteiten van de geestelijke verzorging.

2.8 Disciplinaire straffen en ordemaatregelen

Criterium

De straffen in de inrichting, enkel op te leggen door directeur of plaatsvervanger, zijn proportioneel, humaan en hebben zoveel mogelijk een educatieve impact. Dit uit zich bijvoorbeeld doordat de JJI de voorkeur geeft aan maatregelen zoals herstelbemiddeling en educatieve opdrachten boven uitsluiting van activiteiten.

Daarnaast hoort de JJI jongeren voorafgaande aan de straf of maatregel en informeert ze in een begrijpelijke taal over de op te leggen of opgelegde straffen en maatregelen. Bovendien stelt de JJI de jongeren in de gelegenheid zich te verdedigen.

Indien over wordt gegaan tot uitsluiting van een jongere van verblijf in de groep en deelname aan activiteiten hanteert de JJI de hiervoor bepaalde maximale wettelijke termijnen, evenals de maximum termijnen voor afzondering. Deze behouden wel hun recht op dagelijks minimaal één uur verblijf in de buitenlucht, telefoneren, bezoek, en ze ontvangen leesmateriaal.

Wanneer de afzondering in een afzonderingscel langer dan 24 uren duurt, licht de JJI de commissie van toezicht, de aan de inrichting verbonden arts, en de ouders of verzorgers, hier terstond over in.

De inrichting heeft een vastgesteld gemeenschappelijk disciplinair beleid conform (inter)nationale normen met als doel om zoveel mogelijk te garanderen dat inrichtingsfunctionarissen in vergelijkbare situaties vergelijkbare straffen en maatregelen opleggen. De JJI registreert alle disciplinaire straffen en maatregelen.

Bevindingen

Proportionaliteit

De groepsleiders kiezen in hun bejegening voor een positieve insteek en benoemen en complimenteren correct gedrag van de jongere. Het negatieve gedrag van de jongere proberen zij zoveel mogelijk te negeren. Dit is ook een uitgangspunt van de YOUTURN-methodiek. De groepsleiders merken dat deze positieve bekrachtiging bijdraagt aan de vermindering van alarmincidenten in de inrichting. Bij daadwerkelijk grensoverschrijdend gedrag proberen groepsleiders de jongere eerst te waarschuwen of de situatie te de-escaleren. Naar hun zeggen slagen zij hier vaak in. Wanneer het gedrag van jongeren erg ontoelaatbaar of verstorend op de groep is, geven groepsleiders hen een time-out van tien minuten. Daarna gaan zij weer een gesprek aan met de jongere. Een time-out duurt in de Hartelborgt maximaal een half uur. Jongeren kunnen als reactie op grensoverschrijdend gedrag verschillende sancties krijgen. Zo moeten zij bijvoorbeeld een opstel schrijven, een gesprek met iemand voeren of een zelfevaluatie maken. In de huisregels voor jongeren staat als voorbeeld dat geprobeerd wordt om een sanctie te geven die aansluit bij het ongewenste gedrag. Bijvoorbeeld een radio innemen als de muziek te hard staat. Bij ernstig regelovertrekend gedrag volgt een disciplinaire straf zoals een kamerplaatsing. Als een jongere een gevaar voor zichzelf of voor anderen is of blijft, dan gaat een jongere naar de opvang (dit is een prikkelarme kamer met een sobere inrichting) of in het uiterste geval naar een isoleercel.

De inzet van straffen en maatregelen verschilt per bestemming. De groepsleiders op de kort verblijfsafdelingen zetten vaker time-outs en kamerplaatsingen in. Op de lang verblijfsafdelingen verkorten ze als sanctie bijvoorbeeld verloftijden en op de VIC- afdelingen en FOBA worden vaker ordemaatregelen ingezet.

Voor de locatie Kralingen geldt dat een jongere eerst een gesprek met een waarschuwing krijgt. Als officiële waarschuwing kan een jongere een gele kaart krijgen. Als een jongere te veel gele kaarten heeft, kan de jongere tijdelijk of definitief teruggeplaatst worden naar de gesloten jeugdinstelling. De groepsleiders kunnen gele kaarten bij goed gedrag van een jongere ook weer terugnemen.

Soms maken de groepsleiders ook gebruik van een korte time-out of kamerplaatsing. Dit komt zelden voor, hooguit twee à drie keer per jaar. De locatie Kralingen heeft een isoleercel en een opvang, maar die gebruiken medewerkers niet.

De inrichting houdt de maximum termijnen voor het uitsluiten van jongeren aan. Dit betekent dat een jongere tot zestien jaar maximaal één

dag mag worden uitgesloten en een jongere van zestien jaar en ouder maximaal twee dagen. Als de directeur vindt dat de noodzaak tot afzondering daarna nog steeds bestaat, kan hij de afzondering voor maximaal dezelfde duur verlengen. Indien er een extreme situatie is, bijvoorbeeld door aanhoudende suïcidaliteit, kan hier van worden afgeweken. Dit meldt de inrichting dan aan de IGZ en DJI.

Ondergaan van de straf of maatregel

De afdelingshoofden hebben van de directie het mandaat gekregen om straffen op te leggen. Zij doen dit in overleg met een gedragswetenschapper. Jongeren worden gehoord wanneer aan hen een ordemaatregel of disciplinaire straf wordt opgelegd. Dit is echter niet terug te vinden in de registraties.

Bij straffen en maatregelen behoudt de jongere het recht op luchten, telefoneren en bezoek. Het hangt af van het incident waarvoor de jongere is gestraft, of de jongere een uur kan luchten op de luchtplaats of in de luchtkooi. De verzorging van de jongere in afzondering gebeurt dag en nacht door de groepsleiders van de FOBA. Op de FOBA heeft een groepsleider waakdienst voor camera-observaties. Deze beelden kunnen, bij diens afwezigheid, doorgeschakeld worden naar de centraalpost. De beveiliging speelt verder geen rol in de controle van de jongeren. Groepsleiders of gedragswetenschappers bezoeken regelmatig (dagelijks meerdere keren) de jongeren die een straf of maatregel krijgen, om te kijken of ze met de jongere in contact kunnen komen.

Indien een jongere langer dan 24 uur in de afzondering moet verblijven, moet de inrichting dit melden bij de commissie van toezicht (cvt). De cvt gaat in deze gevallen bij de jongere langs. In veel gevallen gaat een geestelijk verzorger langs bij jongeren die zijn afgezonderd.

Beleid en check op de uitvoering

De inrichting beschikt over een vastgesteld beleid over ordemaatregelen en disciplinaire straffen conform de Bjj van augustus 2011. Zo vermeldt het beleid dat jongeren een disciplinaire straf kunnen ondergaan in een isoleer cel. Disciplinaire straffen en ordemaatregelen zijn ook vastgelegd in de huisregels. Hierin is bijvoorbeeld de maximale duur van afzondering vermeld. In de huisregels staat niet beschreven hoe de gang van zaken is met rode en gele kaarten.

Van afzonderingen vindt registratie plaats. Hierin is terug te vinden de identiteit van de jongere, de afdeling waarvan hij afkomstig is en hoe lang de jongere in de opvang of isolatie moet zitten. Bovendien is er een registratie van de verzorging van de jongere. Hierin staat of de jongere eten en drinken heeft gekregen, heeft gelucht en heeft gedoucht. In het

registratiesysteem Tulp voert de inrichting de straffen en maatregelen in. Daarbij wordt tevens vermeld wat de reactie van de jongere was bij het horen.

Discipline

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet volledig, het beleid en de check op de uitvoering voldoen overwegend. De groepsleiders proberen bij grensoverschrijdend gedrag altijd eerst te waarschuwen of te de-escaleren. Indien het nodig is, zet de inrichting straffen proportioneel in. Jongeren behouden hun rechten als ze een straf ondergaan. Er vindt registratie plaats van alle disciplinaire straffen en van het horen van de jongeren. De inrichting beschikt over beleid omtrent de disciplinaire straffen en ordemaatregelen. In de huisregels kan de jongere echter niet terug vinden hoe het systeem van gele kaarten werkt en het sanctiebeleid behoeft op enkele onderdelen aanpassing aan (inter)nationale regelgeving. Doordat er geen volledige registratie is van opgelegde straffen, kan de inrichting de oplegging van disciplinaire straffen niet volledig monitoren.

Aanbeveling

Beschrijf in de huisregels in begrijpelijke taal wat de regels zijn over het sanctioneren met gele kaarten.

2.9 Klachtafhandeling en medezeggenschap

Criterium

De maandcommissaris bezoekt de inrichting tenminste twee keer per maand en stelt jongeren in de gelegenheid zich voor bemiddeling tot hem of haar te wenden.

Jongeren, ouders of voogd, stiefouder of pleegouders, voelen zich niet belemmerd in hun toegang tot de beklagcommissie en beschouwen het indienen van klachten als een vanzelfsprekend en geaccepteerd middel om op te komen voor hun rechten.

Jongeren krijgen de gelegenheid om zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag te laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk. De inrichting ondersteunt hen daarbij. De beklagcommissie doet binnen vier weken na dagtekening van beklagschriften uitspraak, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden. De JJI heeft regelmatig overleg met (een vertegenwoordiging van) de jongeren over de gang van zaken in de inrichting. De JJI stimuleert deelname aan de medezeggenschap (jongerenraad) en geeft jongeren ook de faciliteiten voor deelname.

Bevindingen

Toegang beklagcommissie en maandcommissariaat

De commissie van toezicht (cvt) bij JJI De Hartelborgt bestaat uit elf leden vanuit verschillende maatschappelijke geledingen. De cvt heeft door het jaar heen regelmatig (bijna maandelijks) overleg met een vertegenwoordiging van de directie. Voorafgaand aan dit overleg heeft de cvt intern overleg. In het overleg met de directie bespreken ze actuele ontwikkelingen, zodat zowel de directie als de cvt op de hoogte is. Het maandcommissariaat van de cvt bezoekt de locatie Spijkenisse wekelijks en één keer in de maand bezoekt een maandcommissaris de locatie Kralingen. De toegang tot de cvt is de afgelopen jaren iets gewijzigd, mede op aanraden van de cvt zelf, maar ook onder invloed van de YOUTURN-methodiek. Een aantal jaren geleden kreeg de commissie veel klachten te verwerken. De leden hadden de indruk dat de groepsleiding jongeren met een klacht iets te makkelijk doorverwezen naar de cvt. Inmiddels zoekt de groepsleiding eerst zelf naar mogelijkheden om er uit te komen met een jongere. Als een jongere echt een klacht wil indienen dan kan dat. Hij kan dan een formulier aanvragen bij de groepsleiding. Op de afdeling Bezaan kunnen jongeren zelf een formulier invullen. Als een jongere er niet uitkomt met de groepsleiding kan hij ook nog in gesprek met het afdelingshoofd.

Klachtafhandeling

Een klacht die binnenkomt bij de cvt wordt beoordeeld op de mogelijkheid om te bemiddelen. Uit het jaarverslag blijkt dat de maandcommissaris te bemiddelen klachten doorspreekt met het bureau management ondersteuning. De bemiddeling kost de cvt veel tijd. De cvt heeft twee keer in de maand een beklagzitting. Uit interviews, uit de inzage in enkele beklagzaken uit 2012 en uit een managementoverzicht van de cvt van 2011 blijkt dat het de cvt niet lukt om binnen vier weken na het indienen van de klacht een uitspraak te doen. De doorlooptijd in het eerste kwartaal is zeven weken, in het tweede kwartaal ruim negen, in het derde kwartaal dertien weken en in het vierde kwartaal bijna acht weken. In 2010 had de cvt 233 ingediende klachten waarvan een groot deel over de activiteiten ging, in 2011 zijn er 197 klachten ingediend. De inrichting is niet altijd tijdig in het verstrekken van informatie en beschikkingen zijn niet altijd bijgevoegd. Als er geen reactie is van de inrichting gaat de cvt over tot gegronde verklaring van de klacht. In de loop van 2011 was er sprake van een stijging van het aantal gegronde klachten. Het hogere aantal gegronde verklaringen was voor de directie aanleiding om haar werkwijze over het verweer opnieuw in te richten. Voorheen vertegenwoordigden de afdelingshoofden de inrichting bij een zitting, maar nu doet de unitmanager dat. Het afdelingshoofd schrijft nog wel het verweerschrift. De unitmanager staat iets verder van de zaak af en

geïnterviewden merken dat dit niet altijd de behandeling van de zaak bevordert. Unitmanagers weten namelijk niet altijd waar de zaak over gaat.

Uit de huisregels blijkt niet dat jongeren de gelegenheid hebben om zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag te laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk. De inrichting heeft met de cvt afgesproken dat de cvt jeugdigen daarop wijst. Dit staat in de uitnodiging die jeugdigen ontvangen voorafgaand aan een beklagzitting. In de praktijk laten jongeren zich zelden bijstaan door een advocaat.

Jongerenraad

De inrichting heeft een jongerenraad, maar jongeren zijn moeilijk hiervoor te enthousiasmeren. De besprekingen met vertegenwoordiging van de inrichting vinden plaats tijdens kantooruren waardoor jongeren soms tussen activiteiten moeten kiezen. Op afdelingen als de BZA, de VIC en de FOBA is het ook erg moeilijk om de jongeren voor de belangen van de groep op te laten komen. Er zijn verslagen van de jongerenraad die ook inzichtelijk zijn voor jongeren. Daarnaast hebben veel groepen met de groepsleiding groeps gesprekken of weekevaluaties zodat iedere jongere zijn zegje kan doen over bijvoorbeeld het dagprogramma.

Beklag

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van de klachtafhandeling en medezeggenschap voldoet overwegend aan de verwachtingen. Jongeren worden op de hoogte gesteld over de mogelijkheid om een klacht in te dienen en de toegang tot de cvt wordt niet belemmerd. De afhandelingstermijn van klachten is echter vaak langer dan vier weken. Ook door het vaker inzetten van bemiddeling is hier nog geen verandering in gekomen. De reactietijd van de inrichting is soms te traag. De cvt stimuleert de inrichting tot tijdigheid door een klacht gegrond te verklaren als de informatie er niet tijdig is. De cvt en de inrichting monitoren de doorlooptijden en de wijze van afdoening om tot verbetering in de processen te komen. De huisregels zijn vrij uitgebreid over de klachtafhandeling, maar op een enkel onderdeel niet volledig, namelijk de ondersteuning bij een beklagzitting.

Aanbevelingen

- Zorg voor een volledige en tijdige informatievoorziening aan de cvt om de uitvoering van een beklagzitting te verbeteren en om de klacht van een jongere goed te kunnen afhandelen.
- Informeer jongeren ook in de huisregels over de gelegenheid om zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag te laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

2.10 Conclusie

De rechtspositie van jongeren is op enkele onderdelen na overwegend op orde. Een knelpunt ligt in de continuïteit van het dagprogramma en het ontbreken van een goede monitor op eventuele uitval. Dit maakt het lastiger om in te spelen op verbetermogelijkheden. Bovendien voldoet de accommodatie van de Hartelborgt slechts in beperkte mate aan de verwachtingen door een tweetal tekortkomingen. Zo beschikt de Hartelborgt bij de isolatieafdeling niet over een luchtkooi die voldoet aan internationale standaarden, waardoor er geen sprake is van een verblijf in de open lucht. Bovendien zijn de sportvoorzieningen onvolledig, omdat het buitensportveld al geruime tijd buiten gebruik is. Zowel de inrichting als het hoofdkantoor heeft hier onvoldoende aandacht voor gehad. Een ander belangrijk verbeterpunt is het instellen van een controle op de invoering van verblijftitels. Door het volledig ontbreken hiervan is de kans op een te lange of te korte detentie aanwezig.

Op onderdelen zoals uitleg van de huisregels, maatschappelijk contact, toegang tot zorg, disciplinaire straffen, ordemaatregelen, klachtafhandeling en medezeggenschap biedt de inrichting jongeren voldoende waarborgen.

3

Omgang met jongeren

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met de jongeren in JJI De Hartelborgt. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de kwaliteit van de omgang met en de bejegening van de jongeren.

3.1 Screening

Criterion

De inrichting heeft een volledig beeld van de gezondheidsrisico's, beveiligings- en beheersrisico's en behoefte aan (na)zorg van jongeren.

Functionarissen die met de jongeren werken zijn hiervan op de hoogte.

Bevindingen

Meerdere disciplines in de Hartelborgt hebben een intakegesprek met een jongere. Dit zijn de groepsleiders, de medische dienst, de gedragsdeskundige en eventueel de individueel trajectbegeleider, de maatschappelijk werker, de psycholoog of psychiater. Bovendien heeft een jongere een intakegesprek met een docent van school.¹⁵

Informatie voorafgaand aan plaatsing

Over jongeren die op een lang verblijfsafdeling geplaatst worden, heeft de Hartelborgt over het algemeen al veel voorinformatie. Het merendeel van jongeren heeft al enkele maanden op een kort verblijfsafdeling van De Hartelborgt gezeten, of komt van een andere JJI. Daar waar mogelijk zoekt een groepsleider of gedragsdeskundige een jongere in de inrichting van herkomst op. Ook over jongeren die op de FOBA of VIC-afdeling komen, is er over het algemeen voldoende voorinformatie beschikbaar. Jongeren worden op deze afdelingen geplaatst op indicatie van een psychiater en na overleg met het ministerie van Veiligheid & Justitie, afdeling Individuele Jeugdzaken.

Over jongeren op de kort verblijfsafdeling is over het algemeen minder voorinformatie beschikbaar. Screening van deze jongeren is daarom van groot belang. Verschillende disciplines houden daarvoor een intake met een nieuw geplaatste jongere. Iedere discipline heeft daarvoor haar eigen formats en (registratie-)instrumenten. De gedragsdeskundigen zijn verantwoordelijk om de informatie uit de verschillende intakes samen te

¹⁵ De intake die het onderwijs afneemt komt aan de orde in paragraaf 2.3 over het activiteitenprogramma.

brenge om zodoende een goed beeld van de jongere te krijgen en risico's rond de jongere in kaart te brengen. De groepsleiders houden voor iedere nieuwe jongere een checklist bij, waarop zij bijhouden welke activiteiten binnen het instroomproces zijn uitgevoerd.

Het agogisch secretariaat maakt na binnenkomst van een jongere een digitaal dossier over de jongere aan. De jongerenadministratie bekijkt in het systeem JD-online (justitieel documentatieregister) wat er aan gerechtelijke stukken beschikbaar is over een jongere en plaatst deze stukken in het digitale jongerendossier. Eventuele beveiligings- of beheersrisico's geven zij door aan de gedragsdeskundigen.

Intake groepsleiding

Een nieuwe jongere die op een kort verblijfsafdeling komt, krijgt een groepsleider als mentor toegewezen. Bij voorkeur houdt de mentor zo snel mogelijk na plaatsing een intake met de jongere. Wanneer dat niet lukt, gebeurt dit door een andere groepsleider van de groep. Per afdeling en per jongere verschilt het wanneer de intake plaatsvindt. Wanneer de situatie van een jongere het toelaat kan een intake snel plaatsvinden en kan de jongere nog dezelfde dag kennismaken met de andere jongeren uit zijn groep. Op de FOBA is vaak de eerste zorg van de groepsleiders om een jongere te stabiliseren, een intakegesprek volgt dan op een later moment wanneer de jongere eraan toe is.

Tijdens de intake informeert de mentor de jongere in eerste instantie voornamelijk over praktische zaken, zoals de afdelingsregels en afspraken die gelden en het dagprogramma (zie paragraaf 2.2 introductie). De mentor maakt van de intake een verslag dat in het digitale dossier van de jongere opgeslagen wordt. Jongeren die na een aantal maanden naar een lang verblijfsafdeling gaan, krijgen opnieuw een intakegesprek met hun nieuwe mentor.

Intake medische dienst

Binnen 24 uur na binnenkomst in de inrichting heeft een jongere een intake met een verpleegkundige. In het weekend heeft de verpleegkundige alleen oproepdienst voor jongeren die acuut geplaatst worden. Verder worden er geen jongere in het weekend geplaatst. De verpleegkundige screent de jongere op gezondheidsrisico's en stelt vast wat de jongere aan medische zorg nodig heeft. De uitkomsten van deze intake legt de verpleegkundige vast in het registratiesysteem Microhis. Op de FOBA en VIC-afdelingen zien de psychiater en de klinisch psycholoog de nieuwe jongeren en beoordelen ze in overleg met de gedragsdeskundige de uitslagen van de screeningen, die de test-assistent heeft afgenomen bij deze jongeren.

Intake gedragsdeskundigen

Nadat een kortverblijf jongere door het agogisch secretariaat is geregistreerd, gaat de test-assistent bij hem langs om hem te screenen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de instrumenten Maysi-2 en SDQ.¹⁶ Dit zijn screeningsinstrumenten die landelijk zijn ingevoerd en waarvan nog onderzocht wordt of ze gevalideerd kunnen worden. Verder houdt de test-assistent een diagnostisch interview met de jongere. Deze screening gebeurt binnen 24 tot 48 uur na binnenkomst van de jongere. Andere disciplines, zoals onderwijs en de medische dienst, voeren ook screeningen uit. De informatie uit de verschillende screeningen gaat gebundeld naar de gedragsdeskundige die in overleg met andere disciplines de risico's rond een jongere in kaart brengt. De gedragsdeskundige raadpleegt daarvoor tevens JD-online. Jongeren die na een aantal maanden van een kort verblijfsafdeling naar een lang verblijf afdeling gaan, worden niet opnieuw gescreend. De gedragsdeskundigen kijken wel opnieuw in JD-online.

Intake individueel trajectbegeleider en maatschappelijk werker

De Hartelborgt werkt met individueel trajectbegeleiders (ITB'ers), die zich bezighouden met de nazorg voor jongeren. De ITB'ers houden kort na binnenkomst alleen een intakegesprek met de jongeren die naar de nachtdetentie in Kralingen gaan. Dit is een bewuste keuze, omdat er onvoldoende capaciteit is om met alle jongeren een intakegesprek te houden. Elke jeugdige uit de regio Rotterdam krijgt binnen drie weken een ITB'er toegewezen. Deze voert ook een intakegesprek. Elke jeugdige uit een andere regio krijgt binnen drie maanden een ITB'er toegewezen. Jeugdigen van de FOBA en de VIC-afdelingen krijgen niet standaard een ITB'er toegewezen. Datzelfde geldt voor jeugdigen die hier heel kort (preventief) verblijven. Indien noodzakelijk kan een ITB'er op verzoek van de gedragsdeskundige ook voor een jongere uit de andere groepen worden ingezet. De ITB'ers gebruiken voor de intake met een jongere de formats van Workwise.¹⁷ De intake gaat over onderwerpen als wonen, dagbesteding, vrijetijdsbesteding, sociaal netwerk en financiën.

De maatschappelijk werker van de Hartelborgt wordt ingeschakeld door de gedragswetenschapper. Deze voert bij het eerste contact met de jongere ook een intake uit. De maatschappelijk werker spreekt dan ook met de ouders van de jongere. Voor deze intake worden geen gestandaardiseerde formats gebruikt.

¹⁶ SDQ staat voor Strength and Difficulty Questionnaire en Maysi-2 voor Massachusetts youth screening instrument versie twee

¹⁷ Workwise is een landelijke werkwijze om jongeren te ondersteunen op drie leefgebieden voor de nazorg: arbeid en scholing, wonen, en sociaal netwerk en vrijetijdsbesteding.

Eén keer per twee weken vindt binnen de inrichting een netwerkberaad plaats, waaraan verschillende ketenpartners, zoals de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) deelnemen. Hiervoor leveren de gedragsdeskundigen de uitkomsten van de uitgevoerde screenings aan.

Beleid en check op de uitvoering

De verschillende procedures rond screenings en intakes zijn opgenomen in het HKZ-kwaliteitshandboek van de inrichting. Op de afname van de screenings en intakes zitten geen directe controlemomenten. De mentoren moeten voor hun jongere op een lijst afvinken of alle onderdelen uit het instroomproces zijn uitgevoerd. Afdelingshoofden of gedragsdeskundigen bewaken dit niet per jongere. Wel beschikken ze over instellingsbrede sturingsdata, zoals het percentage psychologische screenings dat binnen 48 uur wordt uitgevoerd en in hoeverre conform de YOUTURN-methodiek wordt gewerkt. In de eerste perspectiefplanbespreking van een jongere komt alle informatie samen en wordt duidelijk of de informatie over de jongere volledig en kwalitatief aan de maat is.

Screening

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van de screening voldoet overwegend aan de verwachtingen. Jongeren worden tijdig gescreend op, gezondheidsrisico's, beveiligings- en beheersrisico's en de behoefte aan zorg. De behoefte aan nazorg wordt echter niet voor alle jongeren consequent geïnventariseerd aan de hand van een intake kort na binnenkomst. De verwerking van de afzonderlijke intakes geschiedt noodzakelijkerwijs met verschillende systemen. Uiteindelijk komt de informatie wel samen in het perspectiefplan. Voor de afzonderlijke intakes heeft de inrichting actueel beleid vastgelegd waardoor het beleid rondom screening voldoet. De check op de uitvoering vindt pas plaats bij een perspectiefplanbespreking. Op de afname van de afzonderlijke screenings en intakes zit geen controle.

Aanbeveling

Zorg ervoor dat alle jongeren die in de doelgroep voor een nazorgtraject met hulp van de ITB'er vallen, kort na binnenkomst een intake hebben met deze functionaris.

3.2 Bejegening

Criterion

Het personeel behandelt alle jongeren gelijk, ongeacht etniciteit, seksuele geaardheid, delictachtergrond e.d. en treedt op bij discriminerend gedrag van jongeren onderling. De JJI heeft de visie over hoe om te gaan met

jongeren vastgelegd, daarnaast zijn het leefklimaat, de groepscultuur en de bejegening van jongeren regelmatig onderwerp van gesprek tussen medewerkers en met leidinggevenden. Het personeel geeft er blijk van de visie van het inrichtingsmanagement met betrekking tot de manier waarop het personeel met jongeren omgaat, te kennen en te delen. De medewerkers zijn in staat om jongeren te begeleiden en motiveren. Ze bejegenen jongeren respectvol en zij kunnen het goede voorbeeld geven. De groepsleiders hanteren hiertoe onder andere de YOUTURN-methodiek. Jongeren hebben een mentor die het eerste aanspreekpunt voor hen is.

Bevindingen

Jongeren geven aan dat de groepsleiders en andere medewerkers van de Hartelborgt goed met hen omgaan. Ze merken wel verschillen tussen de groepsleiders, maar over het algemeen is het contact goed. Hetzelfde geldt voor de sfeer op de groepen.

Sinds 2010 hanteert de instelling de YOUTURN-methodiek waarbij iedere jongere ook een mentor heeft. Door het gebruik van de methodiek is de bejegening van de jongeren volgens de medewerkers sterk verbeterd. Uit de verschillende interviews komt naar voren hoe belangrijk de verschillende disciplines een goede omgang met jongeren vinden. De groepsleiders zijn zeer positief over de YOUTURN-methodiek, die hen handvatten biedt om op een respectvolle en opvoedkundige manier met de jongeren om te gaan. De groepsleiders complimenteren en motiveren de jongeren, waarbij de YOUTURN-profielen van de jongeren het uitgangspunt vormen. Door de methodiek hoeven de groepsleiders zich veel minder beheersmatig op te stellen.

De YOUTURN-methodiek veronderstelt een jaarlijkse follow-up training. Deze training wordt door de instelling jaarlijks aangeboden. Het volgen van de YOUTURN-training is verplicht voor de groepsleiders. Dit gebeurt ook. Uit de registratie van de inrichting wordt duidelijk dat alle groepsleiders getraind zijn in de methodiek en herhalingstrainingen volgen. Daarnaast heeft de Hartelborgt methodiekcoaches die nagaan in hoeverre de methodiek nog conform het gedachtegoed wordt uitgevoerd.

Andere disciplines, zoals de gedragsdeskundigen en de medische dienst, geven ook aan dat de groepsleiders goed met de jongeren omgaan. De groepsleiders willen veelal precies weten wat er met een jongere aan de hand is en hoe ze het beste met een jongere om kunnen gaan. De groepsleiders vragen in de teamvergaderingen en individueel advies aan de gedragsdeskundigen en staan open voor advies en feedback. Het is volgens deze disciplines zeker geen eenvoudige opgave voor de groepsleiders, aangezien ze enerzijds structuur bieden (en ook fysiek moeten ingrijpen en sancties moeten kunnen geven) en anderzijds de jongeren moeten ondersteunen in hun ontwikkeling.

De gedragsdeskundigen weten, door voldoende op de groepen aanwezig te zijn, wat er speelt op de groepen. Daardoor zijn zij in staat om de groepsleiders inhoudelijk aan te sturen. De samenwerking met de afdelinghoofden hierbij verloopt goed.

Op de verschillende afdelingen, kort- en lang verblijf, FOBA, VIC, nachtdententief en resocialisatieafdeling zitten door het verschil in (de problematiek van) jongeren wel verschil in de bejegening van jongeren. Maar op alle afdelingen staat centraal dat er vanuit een pedagogische visie wordt gewerkt en niet meer vanuit een beheersmatige gedachte.

De inrichting houdt exitinterviews met jongeren. De uitkomsten hiervan zijn positief. Deze informatie gebruikt de inrichting om verder te verbeteren.

Bejegening

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering voldoen volledig aan de verwachtingen. Inrichtingsfunctionarissen bejegenen jongeren respectvol en humaan onder andere met als doel een positieve groepscultuur en een veilig leefklimaat te bewerkstelligen. De Hartelborgt heeft de verwachtingen met betrekking tot de wijze waarop het personeel van de inrichting omgaat met (individuele) jeugdigen vastgelegd en de inrichting stuurt hierop en controleert in hoeverre medewerkers dit uitvoeren.

3.3 Rapportage en documentatie

Criterium

Voor elke jongere houdt de JJI een dossier bij. De JJI rapporteert regelmatig over het verloop van het verblijf van jongeren in gedrags/voortgangsrapportages. Hiertoe houdt de JJI onder andere voor elke jongere gegevens bij over de voortgang in het kader van YOUTURN. Functionarissen in de JJI wisselen actuele informatie met betrekking tot bijzonderheden van jongeren naar tevredenheid uit. Er is een lokale procesbeschrijving waarin is vastgelegd wie, met welke frequentie aan wie rapporteert over de in de inrichting aanwezige jongeren. Er zijn ook eisen geformuleerd waaraan rapportages dienen te voldoen. De JJI bewaakt de volledigheid, kwaliteit en overdracht van het jongerendossier en mogelijkheid tot inzage door de jongere. Leidinggevenden houden toezicht op de tijdigheid, kwaliteit en volledigheid van de (gedrags)rapportages over jongeren.

Bevindingen

Op de Jeugdigenadministratie en het agogisch secretariaat liggen de fysieke jongerendossiers. De Jeugdigenadministratie bewaakt het dossier met daarin de persoons- en identificatiegegevens, justitiële stukken zoals

vonnissen, en de verblijfsgegevens waaronder ook rapporten en beschikkingen van disciplinaire straffen en ordemaatregelen en klachten van de jongere met uitspraken. Op het agogisch secretariaat liggen de jongeren-dossiers met betrekking tot verlof en rapportages over achtergrond en gedrag. De Inspecties hebben een aantal dossiers ingezien. De dossiers hebben een standaardindeling aan de hand van een inhoudsopgave en tabbladen. Bij enkele dossiers van het agogisch secretariaat ontbraken perspectiefplannen. Voor medewerkers zijn deze overigens wel alsnog digitaal terug te vinden. Als een jongere wordt overgeplaatst dan gaan de dossiers per post naar de vervolginrichting. Jongeren hebben ook de mogelijkheid om de dossiers in te zien. In de praktijk verzoekt een jongere hier nooit om. Het beleid over het bijhouden en overdragen van het jongerendossier is vastgelegd en conform de Bjj. De fysieke dossiers worden niet getoetst op hun kwaliteit of volledigheid.

Naast het fysieke dossier werkt de inrichting met een digitaal dossier voor elke jongere. In deze dossiers slaan de groepsleiders de verslagen op van de periodieke jongerenbesprekingen en de dagrapportages per jongere. De Inspecties hebben een aantal digitale dossiers ingezien. De verschillende rapportages per jongere waren lastig terug te vinden. Enerzijds, omdat ze door de groepsleiders onder verschillende mappen werden opgeslagen, anderzijds omdat de groepsleiders met verschillende formats werken. Daarnaast loopt binnen de inrichting een pilot van een nieuw digitaal systeem JVS (Jeugd volgsysteem), waarin de rapportages opgeslagen kunnen worden. Door deze pilot waren bepaalde rapportages over jongeren ook niet altijd eenvoudig terug te vinden. De bedoeling is dat JVS eind 2012 volledig is uitgerold en dat dan de rapportages over de jongeren gestructureerd en eenduidig worden opgeslagen. Ook de digitale dossiers worden niet getoetst op hun kwaliteit of volledigheid.

Inhoudelijk was in de verslagen van de jongerenbesprekingen en de dagrapportages per jongere wel zichtbaar hoe het gedrag van een jongere in de groep is en waar met de jongere aan gewerkt wordt. Verder heeft elke jongere een fysieke YOUTURN-map. In deze map staat aan welke YOUTURN-profielen een jongere werkt. Ook de behaalde certificaten van een jongere zitten erin. Het verschilt per groepsleider of jongere of deze map op het kantoor van de groepsleiders staat of dat de jongere de map zelf bewaart. Verder hangen op de groepen YOUTURN-borden met de YOUTURN-profielen per jongere.

Rapportage

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet in beperkte mate aan de verwachtingen. Dit komt met name omdat de groepsleiders de digitale dossiers niet eenduidig bijhouden. De verschillende rapportages per jongere zijn daardoor lastig terug te vinden. De inrichting werkt hieraan en is bezig met de uitrol van JVS, een nieuw digitaal systeem, waarin de rapportages op een eenduidige manier opgeslagen kunnen worden. Bij de check op de uitvoering ontbreekt de controle op de fysieke en digitale jongerendossiers.

Aanbeveling

Zorg voor een eenduidigere vastlegging van de rapportage over jongeren tijdens het verblijf. Bewerkstellig dit mede door periodiek na te gaan hoe en waarin de verschillende groepsleiders rapporteren.

3.4 Conclusie

De omgang met jongeren is grotendeels op orde. Door de uitvoering van de verschillende screenings ontstaat er een volledig beeld van de jongeren en deze informatie komt samen bij een perspectiefplanbespreking. De groepsleiders zijn in staat om jongeren te begeleiden en motiveren. Medewerkers kennen en delen de visie die de inrichting heeft om met jongeren om te gaan en het heeft tot doel een positieve groepscultuur en een veilig leefklimaat te bewerkstelligen. Een verbeterpunt ligt er voor de Hartelborgt in de wijze waarop zij de informatie over het gedrag van een jongere vastlegt. Dit is niet eenduidig, maar een rapportagesysteem dat zich nog in de pilotfase bevindt, moet hier verandering in brengen.

4

Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in JJI De Hartelborgt. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de fysieke veiligheid van de jongeren en het inrichtingspersoneel.

4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten

Criterion

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van jongeren, medewerkers en bezoekers te waarborgen. De laatste jaren is het beleid van de DJI voor brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures voor de inzet van externe hulpverleningsdiensten.

Bevindingen

Veiligheidssystemen en -procedures

De Hartelborgt voorziet in de benodigde veiligheidssystemen. Kamers zijn voorzien van rookmelders en van een intercom. Vluchtroutes zijn aangegeven en vrij van obstakels. Beveiligers¹⁸ zien er op toe dat er geen obstakels in vluchtroutes geplaatst worden. Zij lopen dagelijks twee brand- en sluitrondes. De eerste is om 19.00 uur voor het kantorengedeelte en de tweede om 24.00 uur over de leefafdelingen. De jongeren gaan om 21.00 uur naar de kamer. Op dat moment loopt de groepsleiding een ronde.

Indien jongeren die op hun kamer verblijven via de intercom een noodgeval melden, is er binnen twee à drie minuten face to face contact tussen een jongere en een inrichtingsmedewerker. De oproep komt 's nachts binnen bij de centraalpost. Deze neemt contact op met het nachtdienstpersoneel van de FOBA, dat binnen een paar minuten overal langs kan gaan.

Tijdens de praktijklessen op school dragen de jongeren indien nodig beschermende kleding. Op de metaalafdeling krijgen jongeren standaard een veiligheids cursus. Ook moeten zij tijdens de les handschoenen, een stofjas en een veiligheidshelm dragen.

¹⁸ De Hartelborgt spreekt zelf over AID'ers (Algemene Interne Dienst).

Beheersing van calamiteiten

In 2011 is 89,7 procent van de executieve medewerker BHV-opgeleid. Het is de bedoeling dat alle beveiligers BHV-opgeleid zijn. Op de FOBA zijn ook de pedagogisch medewerkers die de nachtdiensten draaien BHV-opgeleid. Op locatie Kralingen zijn alle medewerkers BHV-opgeleid. De BHV'ers hebben maandelijks oefeningen. In 2011 hebben ze zestien keer geoefend en dit was conform het oefenjaarplan. Momenteel krijgen niet-BHV'ers wel informatie over de oefeningen, maar participeren zij niet. Oefeningen zijn ook met enige regelmaat met de brandweer. De directie van de Hartelborgt heeft overleg met de brandweer, de RGD en de gemeente over het beheersen van calamiteiten. Om de kennis en vaardigheden van beveiligers met betrekking tot calamiteiten te testen, doen zij regelmatig 'tabletop' oefeningen. De JJI heeft aangegeven, dat in de toekomst ook ander personeel betrokken wordt bij de oefeningen. De inrichting beschikt over een actueel oefenjaarplan. Er is een regionaal crisisplan Rotterdam-Rijnmond 2010-2013 en een handboek politie inzet justitiële inrichtingen politie Rotterdam-Rijnmond.

Op de centraalpost en op alle afdelingen is een DJI calamiteitenmap aanwezig. In een door de Inspectie bekeken map waren ook nog een aantal landelijke stukken voor penitentiaire inrichtingen en tbs-inrichtingen aanwezig. Er is dus geen grondige selectie gemaakt welke stukken relevant zijn voor de eigen inrichting. Naast de DJI calamiteitenmap heeft de inrichting een eigen calamiteitenmap met handleidingen wat te doen tijdens een calamiteit. Hierin zijn onder andere instructies terug te vinden over wat te doen bij alarm, brand, ontruiming, evaluatie, ongeval en gijzeling. Ook is terug te vinden wie binnen de organisatie waarvoor verantwoordelijk is. Verder is er een map waarin de dienstinstructies samengevat zijn, zoals de werkinstructie 'Brand en Sluitronde' en de geweldsinstructie JJI's.

Risico-inventarisatie en evaluatie

In 2011 zijn er Risico-inventarisaties en –evaluaties (RI&E's) gemaakt van beide locaties. Hierbij is afzonderlijk aandacht geweest voor de BHV-organisaties van beide locaties en het bedrijfsrestaurant. De inrichting beschikt over een plan van aanpak voor de verschillende deel-RI&E's. In dit plan van aanpak is te zien welke knelpunten al zijn afgehandeld en wat de voortgang is op nog niet afgehandelde punten. Het plan is geldig tot december 2012. De Hartelborgt heeft bovendien een registratie van het lopend onderhoud in de inrichting.

Gebruikersvergunning

De gebruiksvergunning voor locatie Kralingen is verleend op 6 januari 2012. De gebruiksvergunning voor locatie Spijkenisse is verleend op 27 november

2003. Deze vergunning is verleend voor maximaal 235 personen in het gebouw en maximaal 103 personen in het cellencomplex. Op de locatie is echter ruimte voor 115 jongeren en daarom voldoet de gebruiksvergunning niet. Voor locatie Spijkenisse is daarom een nieuwe aanvraag ingediend, maar deze was op het moment van inspectie nog niet verleend.

Calamiteiten

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet overwegend, evenals het beleid. Beveiligers lopen brand- en sluitrondes en letten op het vrij zijn van de vluchtroutes. De inrichting heeft een RI&E, evenals de bijbehorende plannen van aanpak. Hoewel er calamiteitenoefeningen zijn, participeren momenteel alleen BHV'ers hierin. De gebruiksvergunning voor locatie Spijkenisse is niet actueel. Er is zowel een calamiteitenmap van DJI als een eigen calamiteitenmap aanwezig. Hierin zijn ook diverse werkinstructies voor calamiteiten opgenomen. De calamiteitenmap van DJI is echter niet opgeschoond, waardoor hier ook niet relevante stukken in aanwezig zijn. De inrichting beschikt over een actueel oefenjaarplan. De check op de uitvoering voldoet eveneens overwegend. De inrichting controleert door middel van 'tabletop' oefeningen de kennis van werknemers met betrekking tot het ingrijpen bij calamiteiten. De actiepunten uit de RI&E worden bovendien uitgevoerd en bijgehouden in een plan van aanpak. Een controle op de calamiteitenmappen ontbreekt echter.

Aanbevelingen

- Pleeg regelmatig onderhoud op de calamiteitenmappen van DJI en zorg dat er geen overbodige informatie inzit.
- Betrek medewerkers die geen BHV-opleiding hebben ook bij calamiteitenoefeningen.

4.2 Tegengaan van agressie en geweld

Criterion

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven nationale en internationale regels aan dat er procedures in een inrichting moeten zijn om het risico van geweld tot een minimum te beperken. De inrichting neemt hiervoor afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkomen en beheersen. Alle groepsleiders en beveiligers nemen regelmatig deel aan fysieke weerbaarheidstraining waar ook de-escalerend optreden deel van uit maakt. De inrichting heeft de beschikking over een operationele en geoutilleerde organisatie voor een

Intern bijstandsteam (IBT) dat snel inzetbaar is. Het gebruik van geweld (smiddelen) en mechanische middelen is proportioneel. De inrichting draagt er zorg voor dat de (kwantitatieve en kwalitatieve) inzet van medewerkers en middelen aansluit bij het risico van agressie en geweld door jongeren. Jongeren voelen zich veilig in de inrichting. Over incidenten waarbij geweld is gebruikt, wordt altijd gerapporteerd aan de inrichtingsdirectie. Incidenten waarbij geweld is gebruikt worden altijd geëvalueerd. De JJI dient een opvang-/nazorgregeling te hebben zodat er ondersteuning kan worden geboden aan medewerkers/slachtoffers.

Bevindingen

Deelname aan training

Alle beveiligers en groepsleiders in de Hartelborgt krijgen Radar-training. Dit is een training in fysieke en mentale weerbaarheid. In deze training komen de volgende onderwerpen aan de orde: omgaan met agressie; de-escalierend optreden; grenzen van jezelf en collega's bewaken; het herkennen van spanning en beleving van agressie en incidenten. Bij een training worden acteurs ingezet om situaties te oefenen. Elke training duurt acht uur. De training is niet vrijblijvend voor de groepsleiding, zij moeten deelnemen. Teams worden voor deze training in het geheel uitgeroosterd. Voor de groepsleiders is er vier keer per jaar een training. Er is een document, waarin wordt bijgehouden wie aan de trainingen fysieke weerbaarheid heeft deelgenomen. In 2011 nam 54 procent van de personeelsleden, voor wie de training verplicht is, deel aan alle vier de sessies deel en 92 procent aan ten minste één training. De beveiligers zijn elke vrijdag ingeroosterd voor fysieke weerbaarheidstraining. Ze moeten hieraan minimaal één keer per maand deelnemen. Ook docenten en ondersteunende diensten worden uitgenodigd om deel te nemen aan de training fysieke weerbaarheid, maar voor hen is het niet verplicht. De deelnamefrequentie bij deze functionarissen is laag.

Samenstelling van teams en veiligheidsgevoel

Afdelingshoofden houden bij de inzet van medewerkers rekening met het risico op agressie en geweld door jongeren. Hierbij letten ze op de kwantitatieve inzet van personeel, de man-vrouw verhouding en de verdeling tussen ervaren en onervaren personeel. De formatie is echter krap. Een beveiligers met een ambulante dienst loopt af en toe langs op een groep. Indien er onderbezetting is op een afdeling, kunnen beveiligers extra langsgaan op deze afdeling. De wenselijkheid hiervan wordt ook afgewogen. Sommige jongeren, bijvoorbeeld met autoriteitsproblemen, vinden het niet prettig als geüniformeerde beveiligers op de afdeling komen, waardoor de aanwezigheid juist voor onrust in plaats van stabiliteit zorgt.

De groepsleiding die de Inspecties spraken, had doorgaans een veilig gevoel in de inrichting, maar er zijn situaties waar dit minder is. In acute situaties, bijvoorbeeld als een jongere een time-out krijgt, gaat één personeelslid met de jongeren mee om deze in te sluiten. Bij de groepen waar de kamers van jongeren boven de leefafdeling liggen, is er dan één groepsleider alleen met een jongere die ingesloten wordt en de andere is op dat moment alleen op de groep. Dit geeft de groepsleiders wel eens een onveilig gevoel.

Voorkomen van incidenten

Jongeren die van school komen, worden steekproefsgewijs en bij vermoeden gecontroleerd door middel van metaaldetectie. Ook controleert de docent aan het einde van de les of alle gereedschap aanwezig is voordat de jongeren mogen gaan. Vlak bij de deur van een van de lokalen staat echter een afvalbak met daarin stukken (scherp) metaal. Omdat jongeren niet standaard na afloop van de les met metaaldetectie gecontroleerd worden, kunnen ze uit deze bak scherpe metalen voorwerpen meenemen. De inrichting beschikt niet over een RI&E waarin is aangegeven wat risicovolle situaties zijn voor agressie en geweld.

Omgaan met incidenten

In geval van (verbaal) geweld door jongeren, reageren groepsleiders en docenten hierop door zo lang mogelijk het gesprek aan te gaan. Ze proberen jongeren uit de situatie te halen en naar een andere plaats te brengen. Het liefst brengen ze de jongere niet naar diens kamer, maar bijvoorbeeld naar de bezoekersruimte. Het heeft de voorkeur dat de jongere uit zichzelf meegaat. Fysiek ingrijpen is een laatste redmiddel. Er zijn dienst- en werkinstructies met betrekking tot het gebruik van geweld. De groepsleiders geven aan dat niet te snel fysiek ingrijpen op de lange termijn het beste resultaat haalt. Door deze manier van werken hebben jongeren meer vertrouwen in het handelen van de groepsleiders.

Medewerkers rapporteren over incidenten waarbij geweld is gebruikt, altijd aan de inrichtingsdirectie. Deze rapportages gaan standaard naar de teamleider en komen vervolgens aan de orde in het ochtendrapport. Het verslag van het ochtendrapport komt op intranet.

In september 2011 en maart 2012 informeerde de Hartelborgt de gezamenlijke Inspecties over hun werkwijze omtrent het registreren en analyseren van incidenten en het treffen van verbetermaatregelen. De school en de inrichting werken hierbij samen. De incidenten waarbij er sprake is van agressie en geweld worden door de Hartelborgt en de school geregistreerd, geanalyseerd en er worden verbetermaatregelen getroffen. In deze evaluatie is het aantal incidenten terug te vinden, vanuit welke afdelingen deze plaatsvinden en of incidenten moeten leiden tot organisatorische of

bouwkundige maatregelen. In de incidentenanalyse van de Hartelborgt is aangegeven dat het sinds 2010 de bedoeling is dat medewerkers altijd aangifte doen van agressie en geweldsincidenten. Indien de medewerker dit niet doet, doet de directie van de Hartelborgt dit.

Er is een nazorgteam aanwezig, dat na incidenten aan medewerkers die daar behoefte aan hebben nazorg kan verlenen. Er kan zowel acute nazorg direct na het incident plaatsvinden, als vervolgnazorg in de periode daarna. De verantwoordelijkheid voor beiden ligt bij de leidinggevende. Bij vervolgnazorg kan de leidinggevende hulp inroepen van het nazorgteam. Het nazorgbeleid is vastgelegd. Het doel en de wijze van nazorg zijn hierin beschreven.

IBT

JJI De Hartelborgt beschikt over een eigen Intern bijstandsteam (IBT). Er zijn drie teams en ook drie commandanten. Indien de inzet van het IBT 's nachts nodig is, dienen IBT-leden, volgens inrichtingsbeleid, binnen een half uur in de inrichting te zijn. Het IBT dient binnen een uur in actie te kunnen komen. De frequentie van de inzet varieert sterk. De drie maanden voorafgaand aan de inspectie is dit één keer gebeurd. Na inzet van het IBT vindt er standaard evaluatie plaats en is het nazorgteam beschikbaar. De locatie Kralingen kan beroep doen op het IBT van locatie Spijkenisse. In plaats daarvan maakt ze in sommige gevallen ook gebruik van ondersteuning van de wijkagent, met wie ze een goed contact onderhouden. Het IBT traint één keer per maand. Hiervoor is een ruimte aanwezig in de inrichting.

Sommige beveiligers zijn lid van het IBT en daarom ook getraind in het toepassen van geweldsmiddelen en mechanische middelen. De overige beveiligers in de Hartelborgt krijgen uitsluitend, zoals al vermeld, training in fysieke weerbaarheid. Er zijn dienst- en werkinstructies met betrekking tot het gebruik van geweld, geweldsmiddelen en mechanische middelen.

Agressie-
beheersing

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering kent een aantal goede punten. De groepsleiders weten hoe ze de-escalierend moeten handelen. Bij de inzet van medewerkers houden afdelingshoofden rekening met het risico op agressie en geweld door jongeren en er is een goed getraind IBT. Over onderdelen zijn de Inspecties echter kritisch waardoor het oordeel toch net doorslaat naar 'voldoet beperkt'. Ten eerste is het aantal medewerkers dat alle vier de trainingen mentale en fysieke weerbaarheid heeft gevolgd laag. En ten tweede is er te weinig controle op jongeren die van school spullen, die kunnen dienen als steekwapen, mee kunnen brengen naar de leefafdeling. Het beleid en de

check voldoen overwegend aan de verwachtingen. De relevante instructies zijn aanwezig, evenals een nazorgdocument. De inrichting beschikt echter niet over een RI&E waarin is aangegeven in welke situaties jongeren en personeel in aanraking kunnen komen met agressie en geweld en het beleid dat de inrichting hanteert voor de oproeptijd van de IBT-inzet wijkt iets af van het landelijke beleid. De inrichting evalueert afzonderlijke incidenten waaronder die met IBT- inzet. Daarnaast is er een overkoepelende evaluatie van incidenten met de veiligheidscommissie waar de school ook deel van uitmaakt.

Aanbevelingen

- Zorg dat alle medewerkers die contact hebben met jongeren regelmatig getraind worden in de vaardigheden voor de-escalerend optreden en fysiek ingrijpen.
- Zorg ervoor dat jongeren voor en na onderwijs stelselmatig gecontroleerd worden op het bezit van metalen voorwerpen.
- Stel een RI&E op het gebied van agressie en geweld op en voer eventuele actiepunten uit.

4.3 Drugsontmoediging

criterium

Er is in de inrichting sprake van actieve drugsbestrijding die plaatsvindt op basis van het vastgestelde beleid. Een onderdeel van het beleid vormt de erkende gedragsinterventie voor jongeren Brains4Use en eventueel ook Open & Alert voor medewerkers. Er zijn lokale dienst- en werkinstructies met betrekking tot urinecontroles, het fouilleren en visiteren van jongeren en de controle op voor jongeren bestemde goederen. De JJI controleert regelmatig of de inzet van controlemiddelen en het aanbod van begeleidingsprogramma's conform het gevoerde beleid is.

Bevindingen

Tijdens de medische intake vraagt de verpleegkundige naar eventueel middelengebruik bij de jongere. De medische dienst ervaart dat jongeren hier vaak niet openhartig over zijn. Als de verpleegkundige weet dat er sprake is van een verslaving, seint ze de psychiater hierover in. De medische dienst heeft voor de jongeren folders en internetinformatie over drugsgebruik. De groepsleiding informeert jongeren over het drugsontmoedigingsbeleid. Groepsleiders en gedragswetenschappers zijn opgeleid tot intern drugsconsulent voor de training Brains4Use.

De Hartelborgt biedt jongeren die drugs gebruiken verslavingsbegeleiding. Sommige jongeren zijn gewend om drugs te gebruiken als een vorm van

‘zelfmedicatie’, bijvoorbeeld cannabis om rustig te worden. De inrichting doet jongeren dan een aanbod om alternatieven aan te leren. Jongeren kunnen geïndiceerd worden voor de interventie Brains4Use. Brains4Use is alleen voor de jongeren die langer in de inrichting verblijven, omdat zij in de gelegenheid zijn om de training tijdens hun verblijf, al dan niet in een scholings- en trainingsprogramma buiten de JJI, te kunnen afronden. De verslavingsbegeleiding maakt ook onderdeel uit van het perspectiefplan. De JJI sanctioneert bij drugsgebruik. De sanctie kan variëren van het schrijven van een opstel, tot het verblijf op kamer of korten op verlov.

De Hartelborgt informeert bezoekers op verschillende manieren dat drugs niet zijn toegestaan in de inrichting. Op het terrein, bij de ingang staat een bord met daarop het drugsverbod in de inrichting. Ook op de website van de Hartelborgt is aangegeven dat bezoekers geen drugs mogen meenemen.

Controlemiddelen

De inrichting controleert de jongeren op drugsgebruik. Jongeren krijgen bij binnenkomst een urinecontrole (uc) als nulmeting. Verder neemt de groepsleiding in ieder geval na verlov en bij verdenking een uc af en vinden er volgens medewerkers ook steekproefsgewijze controles plaats. De inrichting registreert alleen de uc's, waar middelen in zijn aangetroffen. Hierdoor is niet te bepalen wat het totale aantal controles is en uiteindelijk ook niet het percentage positieve controles of het percentage steekproefsgewijze controles. De uitslagen van urinecontroles zijn onderwerp van gesprek tussen de unitmanager en het afdelingshoofd.

Fouilleren gebeurt na transport met Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O), na begeleid verlov, na een bezoek aan de rechtbank en als de jongere bezoek heeft ontvangen. Op indicatie kan een jongere na bezoek ook gevisiteerd worden. Visiteren gebeurt in ieder geval bij binnenkomst, na ongebeleid verlov en op verdenking. Het fouilleren en visiteren doen de groepsleiders over het algemeen zelf. De inrichting geeft aan dat dit ook de voorkeur heeft van de jongere. Beveiligers fouilleren en visiteren de jongere bij binnenkomst. Hier is een ruimte voor.

De groepsleiders voeren ook kamerinspecties uit. Meer informatie hierover is terug te vinden in paragraaf 5.1.

Beleid

Drugsontmoediging is een landelijk speerpunt van alle JJI's. De inrichting hanteert de landelijke visie over drugsontmoediging. In dit document is aandacht voor preventie, controle en sanctioneren. Er zijn werkinstructies voor fouilleren, visiteren en het uitvoeren van urinecontroles. In de huisregels is aangegeven dat jongeren voorafgaand aan of na afloop van bezoek gevisiteerd of gefouilleerd kunnen worden.

Drugs-

ontmoediging

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De inrichting biedt verslavingsbegeleiding en voorlichting over middelen-gebruik. Jongeren krijgen wanneer dit vereist is urinecontroles. Ook worden jongeren gefouilleerd en gevisiteerd wanneer dit moet. De werkinstructies voor de relevante processen zijn aanwezig, evenals een visie op drugsgebruik. Daarom voldoen de uitvoering en het beleid volledig. De positieve urinecontroles worden besproken, maar de inrichting controleert niet welk percentage van de afgenomen urinecontroles positief is. Daarom voldoet de check op de uitvoering overwegend aan de verwachtingen.

Aanbeveling

Controleer regelmatig of de inzet van controlemiddelen en het aanbod van begeleidingsprogramma's aansluit bij het gevoerde beleid. Doe dit in ieder geval door een dusdanige registratie van controlemiddelen, dat het inzichtelijk wordt welk percentage van de urinecontroles positief is, hoe dit zich verhoudt tot de totale populatie en wat de invloed is van bijvoorbeeld steekproefsgewijze controles.

4.4 Conclusie

Het oordeel over de interne veiligheid in de Hartelborgt is over het algemeen redelijk positief. Dit geldt over de gehele linie op het gebied van calamiteitenpreventie en –beheersing en drugsontmoediging. Een verbeterpunt voor de calamiteiten beheersing is het oefenen met medewerkers die niet getraind zijn in de BHV. Bij de drugsontmoediging is er verbetering mogelijk op de controle van de drugsontmoediging door inzichtelijker te maken wat de resultaten van drugscontroles betekenen. Wat betreft de agressiebeheersing zijn de Inspecties kritischer. Het aantal medewerkers dat de benodigde trainingen mentale en fysieke weerbaarheid heeft bijgewoond is te laag. Voor de veiligheid van medewerkers en jongeren is het belangrijk om goed getraind te zijn. Dit is een belangrijk verbeterpunt voor de inrichting. Daarnaast is de controle vanaf het onderwijs naar de leefafdeling onvoldoende waardoor jongeren de gelegenheid hebben om scherpe metalen voorwerpen mee te nemen naar de leefafdeling.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van één criterium uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappijbeveiliging in JJI De Hartelborgt. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de maatschappijbeveiliging. Daarbij gaat het om afdoende verhindering dat een jongere zich kan onttrekken aan de vrijheidsbeneming.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht

Criterion

Het signaleren van en handelen bij beveiligingsrisico's is structureel onderwerp van gesprek en krijgt voortdurend aandacht binnen de inrichting. De Inspecties onderscheiden in dit kader dynamische en statische beveiligingsaspecten. Bij statische beveiligingsaspecten gaat het om de gebouwelijke indeling, voorzieningen en de apparatuur die de beveiliging ondersteunen (bijv. omtrekbeveiliging en biometrie) Onder dynamische beveiligingsaspecten verstaat ze kennis van werkinstructies, gedegen opleiding, controle, kamerinspecties, registratie en roulatie van personeel.

Bevindingen

Statische beveiligingsvoorzieningen

Personeel en bezoekers van de inrichting worden gecontroleerd voordat ze de inrichting betreden. Goederen gaan door een bagagedoorlichtingsapparatuur, personen zelf lopen door een metaaldetectiepoortje en moeten 'piepvrij' zijn. Telefoons zijn uitsluitend toegestaan in het voorgebouw, waar geen jongeren komen. Beveiligers hebben geen training gehad in het gebruik van de bagagedoorlichtingsapparatuur. Wel is er een instructiemap. De beveiligers geven aan dat de voorwerpen over het algemeen vrij gemakkelijk herkenbaar zijn.

De meeste locaties die vanuit beveiligingsoptiek een risico vormen, worden met camera's geobserveerd. Zo is er cameratoezicht bij de deuren op de gangen en op alle buitenplaatsen. De centrale gangen richting de afdelingen hebben zelf echter geen cameratoezicht, zodat beveiligers jongeren die 'onderweg' zijn niet in de gaten kunnen houden. Ook in de trappenhuizen, op de leefafdeling, bij sport en bij onderwijs is er geen cameratoezicht. De inrichting beschikt momenteel slechts beperkt over de mogelijkheid camerabeelden op te slaan. Het plan is dat daar binnenkort verandering in gaat komen. Begin 2013 moet het mogelijk zijn de beelden van de muurbeveiliging op te slaan. Op het moment gebeurt het al wel dat camera's bij alarm op de locatie van alarm inzoomen. De beelden worden dan wel opgenomen.

Beveiligers geven aan dat over het algemeen de statische beveiligingsvoorzieningen, zoals de omtrekbeveiliging, de biometrie en de röntgenscan, naar behoren werken. De technische dienst controleert regelmatig de werking van statische beveiligingsvoorzieningen. Indien er een storing is, verhelpt de technische dienst deze snel.

De verblijfsafdelingen zijn gescheiden. Jongeren kunnen tijdens verblijf op de leefafdeling geen contact hebben met jongeren van andere afdelingen. Wel is er contact mogelijk op de luchtplaats die aan elkaar grenzen, in de gangen en in de leslokalen. De beperkt beveiligde inrichting is op een eigen locatie in Kralingen gevestigd.

Dynamische beveiligingsvoorzieningen

Bij binnenkomst in de inrichting, bij verlof en bij transport voert een beveiligers op de afdeling Fouillering en Goederen de biometrische controle van de identiteit van jongeren uit. 's Avonds en in het weekend gebeurt dit bij de centraalpost. In de locatie Kralingen staat ook een biometrieconsole waar jongeren zich bij vertrek en aankomst moeten identificeren door middel van een vingerscan.

De groepsleiding is verantwoordelijk voor de gang van zaken rond bezoek en luchten. De Inspecties observeerden een luchtmoment waarbij de groepsleiding toezicht hield en een praatje maakte met de jongeren. De groepsleiding is ook verantwoordelijk voor het uitvoeren van de kamerinspecties. Een groepsleider controleert de kamer dagelijks globaal, waarbij hij let op de netheid en hygiëne van de kamer. Uitgebreidere kamerinspecties gebeuren op indicatie. Volgens geïnterviewden registreren de groepsleiders de uitgebreidere kamerinspecties, maar de registraties zijn moeilijk terug te vinden. In de werkinstructies van de kamercontroles is niet aangegeven dat de controles geregistreerd moeten worden. Het afdelinghoofd hoort de formulieren van de kamercontroles te ontvangen. Naast de kamerinspecties kan de beveiliging ook een spitactie houden. Dit gebeurt op verdenking. Op de FOBA zijn er met hoge regelmaat kamerinspecties met het oog op suicidegevaar. Er zijn geen overzichten van de controle van de algemene ruimten.

De groepsleiding houdt drie keer per dag een aanwezigheidscontrole. Om 7.30 uur, 17.00 uur en 21.00 uur. De groepsleiding geeft aan de centraalpost door wie de telling deed en hoeveel jeugdigen op de afdeling zijn ingesloten, hoeveel jeugdigen op kamers elders in de inrichting verblijven en hoeveel er op verlof zijn. In het weekend tellen de groepsleiders tweemaal, te weten bij het wakken om 9.00 uur en het insluiten om 18.00 uur. De teamleider beveiliging controleert of de gegevens van de aanwezigheidscontrole zijn aangeleverd. Hij kijkt of dit overeenkomt met de sterktestaat van de Jongerenadministratie.

's Nachts zijn er vijf beveiligers aanwezig op de centraalpost en is er één pedagogisch medewerker aanwezig bij de FOBA. Deze is beschikbaar voor het beantwoorden van vragen van de jongere en doet de bejegening.

Door personeelsverloop of vanwege een persoonlijke voorkeur is er een vorm van roulatie in de teams van groepsleiders. De beveiligers zien zichzelf als één team met dezelfde taken, maar zij bemannen regelmatig een andere post.

Medewerkers rapporteren alle incidenten met een beveiligingsrisico. Deze rapportage gaat standaard naar de teamleider en komt aan de orde in het ochtendrapport. Het verslag van het ochtendrapport komt vervolgens op intranet. Eventuele onttrekkingen of ontluchten worden besproken in de incidentenanalyse die twee keer per jaar plaats vindt. In 2011 waren het hoofdkantoor DJI en de Hartelborgt voornemens een Externe Security Audit (ESA)¹⁹ uit te voeren, maar dit is in verband met een reorganisatie op het hoofdkantoor nog niet gelukt.

Beleid

Er zijn werkinstructies voor kamerinspecties, fouilleren en visiteren en het tellen van de jongeren. In het document 'Kamercontrole' is beschreven hoe de controle op de hygiëne van kamers in zijn werk gaat, dat bij afwezigheid van de jeugdige de controleurs een bericht achterlaten, dat er controle is uitgevoerd en op de aanwezigheid waarvan de controleurs moeten letten bij een veiligheidscontrole. Hoe zij deze laatste controle goed uitvoeren en hoe zij een spitactie dienen uit te voeren, is echter niet terug te vinden. Ook zijn er geen steekproefsgewijze controles beschreven. De werkinstructie 'Fouillering en Goederenbeheer', waarin ook te vinden is hoe te fouilleren en visiteren, is uitgebreid en volledig. Hetzelfde geldt voor de werkinstructie 'Tellen en oversluiten'. Verder is er een document 'Veiligheidskader', hierin is terug te lezen hoe de groepsleiders moeten handelen bij kamerinspecties, alarm, luchten, bezoek en in- en uitsluiten van jongeren.

Beveiliging

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet nipt overwegend. Knelpunten in de uitvoering zijn dat er geen steekproefsgewijze kamercontrole is, medewerkers geen training in het gebruik van de bagagedoorlichtingsapparatuur krijgen en dat de inrichting momenteel de beelden van de camera's niet kan opslaan. Wel werken de statische beveiligingsvoorzieningen over het algemeen naar

¹⁹ De ESA is een uitgebreide audit naar zowel statische als dynamische beveiligingsaspecten die wordt uitgevoerd door een groep ervaringsdeskundigen uit andere justitiële inrichtingen.

behoren, zijn er globale kamercontroles en uitgebreide kamercontroles op indicatie en is er driemaal daags aanwezigheidscontrole. Over de verschillende beveiligingsprocessen heeft de Hartelborgt werkinstructies, maar de instructies over kamercontroles zijn onvolledig. In het document kamercontrole is niet te vinden hoe een uitgebreide kamercontrole of een spitactie uitgevoerd dient te worden. Verder is er geen beleid op het uitvoeren van steekproefsgewijze kamercontroles en op het trainen van medewerkers in het gebruik van de bagagedoorlichtingsapparatuur. Daarom voldoet het beleid overwegend aan de verwachtingen. Hetzelfde geldt voor de check op de uitvoering. Medewerkers rapporteren en registreren incidenten, de technische dienst controleert regelmatig de werking van statische beveiligingsvoorzieningen. Bovendien worden de aantallen van de aanwezigheidscontrole gecontroleerd. Echter van de controle op algemene ruimtes wordt geen registratie gemaakt waardoor controle op deze uitvoering ontbreekt. Afdelinghoofden ontvangen wel de registratie van de kamercontroles, maar het de Inspecties niet duidelijk in hoeverre zij nagaan of de inspecties ook allemaal even grondig uitgevoerd worden.

Aanbevelingen

- Voer ook steekproefsgewijze kamercontroles uit en zorg ervoor dat de registraties van kamercontroles en controles van algemene ruimtes goed terug te vinden zijn.
- Controleer dat kamercontrole en controles van algemene ruimtes worden uitgevoerd en dat ze ook kwalitatief aan de maat zijn.

5.2 Conclusie

Het oordeel over de maatschappijbeveiliging is vrij positief, hoewel over de gehele linie nog verbeteringen nodig zijn. Positieve punten zijn het functioneren van de statische beveiligingsvoorzieningen, het controleren van deze voorzieningen door de technische dienst en dat de instructies voor de meeste processen goed zijn vastgelegd. Een verbeterpunt betreft het werkproces over de kamercontrole. Hoewel er dagelijks een globale controle van de kamers wordt uitgevoerd en op indicatie een uitvoerige controle, is er geen steekproefsgewijze kamercontrole. Ook is de werkinstructie 'Kamercontrole' niet volledig en is het de Inspecties niet duidelijk hoe leidinggevend controleren op welke manier medewerkers kamercontroles uitvoeren. Een ander kritiekpunt, is dat de Hartelborgt medewerkers niet traint in het gebruik van de bagagedoorlichtingsapparatuur waarmee goederen worden gecontroleerd.

6

Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een tweetal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappelijke reïntegratieactiviteiten in JJI De Hartelborgt. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie in welke mate de JJI de jongeren voorbereidt op hun terugkeer in de vrije samenleving en in welke mate zij inspanning levert om het risico van recidive te verminderen.

6.1 Reïntegratieactiviteiten

criterium

Het belang van reïntegratieactiviteiten tijdens het verblijf in een JJI wordt zowel in internationale als nationale regelgeving gedeut. Alle jongeren hebben tijdig (binnen drie weken na de binnenkomst) een vastgesteld perspectiefplan tenzij de detentieduur korter is dan drie weken, dan krijgt de jongere een nazorgplan en ook hier werkt de JJI actief aan mee. Naast inrichtings- en reclasseringsfunctionarissen betreft de JJI ook de jongere en zijn of haar ouders of verzorgers bij het opstellen en evalueren van het perspectiefplan. Het perspectiefplan wordt voortvarend uitgevoerd. De JJI heeft een aanbod aan activiteiten en interventies gericht op reïntegratie. De interventies dienen gebaseerd te zijn op professionele standaarden onderzoek en 'best practices'. De JJI heeft vastgelegd wat haar inspanningen zijn om een jongere te reïntegreren. Met gemeenten en (zorg)instellingen heeft de JJI afspraken vastgelegd met betrekking tot de organisatie van (na) zorg aan jongeren. De tijdige totstandkoming van perspectiefplannen en de daadwerkelijke uitvoering daarvan worden systematisch gemonitord.

Bevindingen

De informatie die voortkomt uit de screenings (zie paragraaf 3.1) komt uiteindelijk samen in het eerste perspectiefplan van een jongere. Een perspectiefplan kent een vast format. Het is de bedoeling dat op basis van de verzamelde gegevens een richtinggevend plan komt voor de reïntegratie van de jongere.

Totstandkoming perspectiefplan

De planning van het eerste perspectiefplan gebeurt door het agogisch secretariaat. Voor het eerste perspectiefplan nodigt het agogisch secretariaat meerdere functionarissen uit waaronder de gedragwetenschapper, de mentor, de onderwijsmentor en op indicatie maatschappelijke werk, de ITB'er en de reclassering. Ook de jongere zelf en zijn ouders worden uitgenodigd om de bespreking bij te wonen. Ondanks dat de inrichting hen altijd uitnodigt, laten

ouders weleens verstek gaan. Ook de onderwijsmentor kan niet altijd aanwezig zijn. ITB en reclassering worden in de locatie Spijkenisse meestal pas in een later stadium van het verblijf betrokken, maar voor jongere in de nachtdetentie en op de resocialisatieafdeling spelen ITB en reclassering vanaf het begin een belangrijke rol in het traject. Het verschilt tussen nachtdetentie en resocialisatieafdeling hoe het contact is met reclassering. Voor jongeren op de resocialisatieafdeling hebben de groepsleiders en de gedragswetenschapper goede afspraken met de reclassering. In de nachtdetentie is het contact lastiger. Jongeren hebben dan contact met reclassering voor een adviesrapportage. De toewijzing van een opdracht aan een reclasseringswerker duurt echter lang waardoor de jongere niet altijd bij iemand terecht kan met zijn vragen.

Voor het perspectiefplan schrijven de mentoren een deel over hoe de jongere zich op de afdeling gedraagt. Hierin staat een beschrijving van zijn gedrag in de groep en hoe hij met de groepsleiding omgaat, welke ontwikkelpunten hij heeft, of er zich incidenten hebben voorgedaan en welke contacten hij heeft met het thuisfront. De kwaliteit van de input door mentoren is volgens geïnterviewden wisselend. Ook de Inspecties stelden dit vast nadat zij digitaal een aantal rapportages hebben ingezien (zie ook paragraaf 3.3 Rapportage en documentatie). De school schrijft ook een deel van het perspectiefplan. De school voert de onderwijsintake voor jongeren in Spijkenisse uit. Deze informatie komt in het perspectiefplan. De school geeft daarbij ook aan hoe de jongere in de klas functioneert. De gedragswetenschappers zijn tevreden over de bijdrage van de school.

De informatie uit de screenings sturen de functionarissen naar het agogisch secretariaat zodat het in het perspectiefplan gezet kan worden. Het agogisch secretariaat rappelleert als rapportages ontbreken. De gedragswetenschappers brengen de bijdrages samen, beschrijven de kernproblematiek van de jongeren en de doelen waar ze aan werken. Verder neemt de gedragswetenschapper in het perspectiefplan de YOUTURN-ontwikkelprofielen op en de vorderingen hierin. Het eerste perspectiefplan is nog vrij basaal met hierin de eerste verblijfsdoelen en de basisprofielen van YOUTURN. Bovendien bevat het een bejegeningadvies. Als het aan de orde is dan stemmen de ITB'ers het perspectiefplan af in het eerste trajectberaad in de regio van herkomst van de jeugdige.

De Hartelborgt registreert in het kader van sturen op ouderparticipatie het percentage ouders dat is uitgenodigd voor een perspectiefplanbespreking. Als ouders niet aanwezig kunnen zijn dan informeren ze hen. In 2011 was dit percentage honderd. Daarnaast wordt elk perspectiefplan gecontroleerd op de aanwezigheid van de reactie van de ouders.

Om de vooruitgang van de jongere op de gestelde doelen te kunnen meten, nemen gedragswetenschappers of de test-assistent voorafgaand aan een

perspectiefplanbespreking de Taak Vaardigheden Adolescenten (TVA), de SAVRY.²⁰ en de Hoe ik Denk (HID) af. Ook Maysi-2 en SDQ worden afgenomen. De afname van de TVA, de SAVRY, de Maysi-2 en SDQ monitort de inrichting. De afname van bijvoorbeeld de TVA is de afgelopen jaren sterk verbeterd, tot 75 procent.

Tijdigheid perspectiefplan

Het lukt niet altijd om de perspectiefplannen binnen drie weken na binnenkomst gereed te hebben. De informatieverzameling duurt vaak langer waardoor het in de praktijk vaak neerkomt op vier tot vijf weken. Volgens registratie van de inrichting is 45,7 procent van de perspectiefplannen binnen drie weken gereed. De Inspecties hebben in een zeer beperkte steekproef van twee dossiers gekeken of het perspectiefplan tijdig was. In één dossier stroomde de jongere in de Hartelborgt in en was het eerste perspectiefplan er na drie maanden. In het andere dossier was de jongere ingestroomd via een andere inrichting. Na binnenkomst in de Hartelborgt was het plan na zes weken geactualiseerd. Volgens het landelijke YOUTURN-beleid behoort het tweede perspectiefplan drie maanden na de start van de detentie gereed te zijn. De daaropvolgende perspectiefplannen waren er telkens na drie maanden.

Training en behandeling

De Hartelborgt biedt jongeren zowel erkende als niet erkende interventies aan. Hiervoor zijn groepsleiders en gedragswetenschappers getraind. Van de erkende interventies biedt de Hartelborgt aan: Agressieregulatie op maat (AR op maat), Sociale Vaardigheidstraining op maat (SOVA op maat), Brains4Use (terugdringen middelengebruik), InControl (agressie- en emotieregulatie) en Multi dimensionele familietherapie (MDFT)²¹ en Leren van delict. De (nog) niet erkende interventies die de Hartelborgt aanbiedt zijn: EQUIP, Psychomotorische Therapie (PMT), cognitieve gedragstherapie, psychotherapie, Slachtoffer in beeld, Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR)²², Leefstijltraining (gericht op verslavingsgedrag) en als laatste Werken aan je toekomst²³.

²⁰ SAVRY is een risicotaxatie-instrument om het geweldsrisico bij adolescenten van twaalf tot achttien jaar te kunnen bepalen.

²¹ MDFT wordt gegeven door de maatschappelijk werkers.

²² EMDR is behandelingsmethode om nare ervaringen te verwerken

²³ Werken aan je toekomst is een training die zich richt op het verminderen van risicofactoren en het bevorderen van protectieve factoren bij (risico)jongeren die langer dan drie weken in een inrichting verblijven en deelnemen aan het Workwise traject. Om te voorkomen dat deze jongeren na het verlaten van de inrichting opnieuw delicten plegen is van belang dat zij in de vorm van werk of scholing een zinvolle dagbesteding hebben.

Volgens geïnterviewden komt het voor dat jongeren een interventie starten, maar dat ze de interventie niet kunnen afronden doordat de detentie afloopt.

Naast de interventies en interne behandelingen werkt de Hartelborgt onder andere samen met de forensisch psychiatrische polikliniek het Dok en de Bouman verslavingszorg in Rotterdam. Jongeren kunnen ook therapie voor zedendelinquenten bij De Waag volgen.

Nazorg

De Hartelborgt informeert via de invoering van gegevens bij de Jeugdigenadministratie automatisch de Raad voor de Kinderbescherming over de geplande vertrekkdatum. Zoals al in paragraaf 3.1 Screening werd beschreven hebben ITB'ers van de Hartelborgt één keer in de twee weken een netwerkberaad met ketenpartners waarin nieuwe jongeren besproken worden voor de inventarisatie van de nazorg. Daarnaast nemen de ITB'ers ook deel aan de trajectberaden in de gemeentes van herkomst. Voor jongeren met een PIJ-maatregel zijn voor het nazorgtraject PIJ-beraden met de ketenpartners, hier nemen de gedragswetenschappers aan deel. Ketenpartners hierin zijn de gemeente, de RvdK, de reclassering en eventueel andere zorginstellingen. Volgens geïnterviewden wordt het steeds lastiger om praktische zaken voor na de detentie op orde te kunnen krijgen. Niet alle jongeren hebben onderdak of een dagbesteding voordat ze vertrekken waardoor er schrijnende situaties ontstaan.

Vroeger kwam de gemeente Rotterdam naar de Hartelborgt en als de jongere dan het einde van zijn detentie naderde, was er iets geregeld voor het wonen en een inkomen en een dagbesteding. Inmiddels komt de gemeente niet meer naar de inrichting waardoor nazorgactiviteiten kunnen blijven liggen tot na de detentie. Ook veranderde wetgeving, zoals de Wajong, heeft invloed op de middelen voor nazorg. Verder heeft de Sociale Dienst een huishoudtoets, waardoor ouders gekort worden op hun uitkering als de jongere weer thuis gaat wonen. Hierdoor willen ouders hun kinderen niet altijd meer in huis hebben. Voor dergelijke jongeren neemt de Hartelborgt de verantwoording om alsnog zoveel mogelijk de uitstroom in goede banen te leiden, door jeugdigen bijvoorbeeld een voorschot (huur, boodschappen) te verstrekken. Hiermee wordt voorkomen dat de jongere bijvoorbeeld op straat komt te staan.

Jongeren die uitstromen vanuit de locatie Kralingen hebben meer mogelijkheden om zich voor te bereiden op hun bestaan na een detentie of maatregel, maar ook hier is het soms moeilijk voor jongeren om een woning en een dagbesteding te houden.

FOBA-medewerkers zoeken voor uitstromende jongeren naar een geschikte plek zoals een instelling voor begeleid wonen. Het kost de medewerkers vaak erg veel tijd en moeite om een geschikte vervolgvoorziening voor deze

jongeren te vinden. Met name voor jongeren met dubbelproblematiek (LVB of agressie in combinatie met psychiatrie).

Eén van de unitmanagers heeft de reïntegratie in portefeuille en richt zich op de contacten met ketenpartners voor huisvesting en dagbesteding. Zo probeert de inrichting de aansluiting naar buiten te versoepelen.

De werkzaamheden van de ITB'ers in het kader van Workwise worden ook gemonitord aan de hand van prestatie-indicatoren, waardoor bijgehouden kan worden in hoeverre er in de Hartelborgt conform de methoden gewerkt wordt en in hoeverre het resultaat oplevert. Uit het jaarverslag van de inrichting blijkt dat er voor alle uitstromende jongeren dagbesteding of een woonplek is gevonden. De inrichting heeft de wijze waarop zij haar reïntegratie-activiteiten vormgeeft, vastgelegd in het document behandeling door middel van trajectfasering. Ook in het visiedocument 'Psychiatrie' en het document 'Psychiatrische zorg' op de FOBA staan onderdelen met betrekking tot behandeling en uitstroom.

Reïntegratie-activiteiten

Uitvoering

Beleed

Check

Oordeel

De reïntegratieactiviteiten die de Hartelborgt ontplooit, voldoen overwegend aan de verwachtingen. Naast inrichtings- en reclasseringsfunctionarissen betreft de JJI ook de jongere en zijn of haar ouders of verzorgers bij het opstellen en evalueren van het perspectiefplan. Het handelingsplan van de school is integraal onderdeel van het perspectiefplan. Het lukt de inrichting echter niet om het eerste perspectiefplan voor alle jongere tijdig gereed te hebben. De vooruitgang van een jongere wordt in de gaten gehouden en de inrichting heeft een aanbod aan activiteiten en interventies gericht op reïntegratie. Het lukt echter niet altijd om een interventie volledig uit te voeren binnen het strafrestant dat de jongere heeft. De Hartelborgt heeft vastgelegd wat haar inspanningen zijn om een jongere te reïntegreren en daarmee voldoet het beleid. De afspraken met de gemeente Rotterdam zijn tot teleurstelling van de inrichting gewijzigd, waardoor de gemeente niet meer persoonlijk vertegenwoordigd is in de inrichting om de nazorg vorm te geven. De tijdige totstandkoming van perspectiefplannen en de daadwerkelijke uitvoering daarvan worden systematisch gemonitord waarmee de check op de uitvoering volledig voldoet.

Aanbevelingen

Aan de inrichting en DJI:

Analyseer de doorlooptijd van de totstandkoming van het eerste perspectiefplan. Bezie wat de knelpunten zijn om dit te bewerkstelligen en stel zonodig het beleid bij.

Aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie:

Stimuleer de gemeente tot het hernemen van de voormalige werkwijze rondom nazorg, waarbij gemeentefunctionarissen vroegtijdig jongeren in de Hartelborgt bezoeken en eventuele dienst- of hulpverlening opstarten.

6.2 Verlof

criterium

Verlof draagt bij aan de maatschappelijke reïntegratie en risico's bij toekenning worden afgewogen. Er is in de inrichting een procesbeschrijving conform het verloftoetsingskader justitiële jeugdinstellingen. In de procesbeschrijving zijn de advies- en beslissingsbevoegdheden vastgelegd, inclusief de wijze waarop de interne multidisciplinaire voorbereiding van de besluitvorming met betrekking tot het vrijhedenbeleid plaatsvindt. Het management van de inrichting monitort stelselmatig het proces van de besluitvorming rond het vrijhedenbeleid. De inrichting bewaakt stelselmatig dat bij de verlofaanvragen voldaan wordt aan de in het verloftoetsingskader JJI's gestelde voorwaarden.

Bevindingen

De Hartelborgt hanteert voor verlofaanvragen het landelijke verloftoetsingskader justitiële jeugdinstellingen. In het kwaliteitshandboek zijn twee interne procedures ten aanzien van verlof opgenomen. De procedures betreffen de aanvraag van verlof en de interne voorbereiding van een toegekend verlof.

Aanvraag verlofmachtiging

In het perspectiefplan komt aan de orde wat de verlofmogelijkheden zijn van een jongere. Een jongere komt vanaf fase drie van YOUTURN in aanmerking voor verlof. De jongere moet de ontwikkelprofielen hebben doorlopen.

Na een positief besluit over een verlofaanvraag stelt de gedragswetenschapper deze op. Voor een aanvraag is een verlofplan, een verlofcontract, een SAVRY, een delictanalyse en een beschrijving van het risicomangement verplicht. Verder is een beschrijving van het verlofadres en een evaluatie van eerdere verloven verplicht. Ook moet het OM toestemming geven voor een verlofmachtiging. De Inspecties zagen dit ook terug in de dossiers. Voor de verlofaanvraag is een format. Met behulp van de SAVRY maakt de gedragswetenschapper een risico-inschatting.

De directeur zorg toetst de verlofaanvraag. De aanvraag van de verlofmachtiging, ondertekend door directeur en gedragswetenschapper, gaat vervolgens naar de afdeling Individuele Jeugdzaken van het Ministerie van

Veiligheid en Justitie. Deze afdeling neemt uiteindelijk de beslissing. Jongeren klaagden over de termijn van de afhandeling van een aanvraag. Het duurt lang voordat gedragswetenschappers de aanvraag versturen. De afdeling Individuele Jeugdzaken heeft een overzicht waarin zij de kwaliteit van de aanvragen bijhoudt. In het laatste kwartaal van 2011 had de Hartelborgt in totaal 67 aanvragen waarvan er vijf incompleet waren. Dit is 7,5 procent, het landelijk gemiddelde is 10,6 procent. De Hartelborgt heeft de compleetheid van de aanvragen verbeterd ten opzichte van 2010. Een aanvraag moet een maand voor het aflopen van de huidige machtiging naar de afdeling Individuele Jeugdzaken worden gestuurd. In de Hartelborgt wordt in 2011 25,8 procent van de aanvragen niet binnen de termijn van het landelijke verloftoetsingskader aangevraagd. Het gemiddelde van alle inrichtingen is 20 procent. De Hartelborgt heeft in 2011 het hoogste aantal aanvragen per bezette plek van alle JJI's op zowel de kort- als de langverblijfsafdelingen.

Verlofuitvoering

In de verlopen zit een opbouw. Een jongere begint met eendaags begeleid verlof en krijgt uiteindelijk onbegeleid verlof. PIJ'ers hebben het eerste half jaar in ieder geval geen verlof. Voor jongeren met jeugd detentie geldt dat het doorlopen van de verlofstappen, van ééndaags begeleid verlof naar uiteindelijk een scholings- en trainingsprogramma (STP), sneller gaat. Indien zich na een verloftoekenning nieuwe omstandigheden voordoen die voor het verlof van belang zijn, is er tussentijds overleg met de afdeling Individuele Jeugdzaken. Eventueel worden er aanvullende maatregelen getroffen, zoals de inzet van een extra begeleider. In de locatie Kralingen loopt het perspectiefplan door. De jongeren die in Kralingen verblijven stellen onder begeleiding van de groepsleiding elke week een weekplan op. De verlopen maken hier onderdeel van uit.

Verlofdoelen

Tijdens de verlopen werken jongeren aan individuele verlofdoelen en activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn het zoeken naar zinvolle dagbesteding of oriëntatie op een woning.

Verlof

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van het vrijhedenbeleid voldoet overwegend aan de verwachtingen. De procedure van de aanvraag is conform het landelijk beleid. De besluitvorming is ook conform het landelijk beleid en de verlopen kennen een opbouw naar minder begeleiding en meer zelfstandigheid waarin de inrichting de jongere het vertrouwen geeft dat gebaseerd is op een risico-inschatting. De aanvragen voor een verlof kunnen echter lang duren en de cijfers laten zien dat er in 25,8 procent van de gevallen de machtiging

van het verlof te laat is aangevraagd. Er is in de inrichting een procesbeschrijving conform het verloftoetsingskader justitiële jeugdinstellingen, het beleid voldoet daarmee volledig aan de verwachtingen. De directeur zorg is betrokken bij de besluitvorming over verloven en de directie bewaakt stelselmatig dat bij de verlofaanvragen voldaan wordt aan de in het verloftoetsingskader JJI's gestelde voorwaarden. Op de tijdigheid vindt achteraf een monitoring plaats, maar de individuele gedragswetenschapper is verantwoordelijk voor het tijdig indienen. Een handig hulpmiddel hierbij zijn de voortgangsrapportages verlofaanvragen van de afdeling Individuele Jeugdzaken van het Ministerie van veiligheid en Justitie.

Aanbeveling

Bezie de mogelijkheden om het proces van verlofmachtigingen te verbeteren voor wat betreft de tijdigheid van de aanvraag. Zorg zonodig voor een sterkere sturing op de tijdigheid van de aanvragen.

6.3 Conclusie

Het oordeel over de reïntegratieactiviteiten die de Hartelborgt ontplooit, is overwegend positief. Zowel de uitvoering van reïntegratieactiviteiten als de uitvoering van het verlof voldoet overwegend aan de verwachtingen. Aandachtspunten voor de inrichting zijn de tijdigheid van de perspectiefplannen en de tijdigheid van de verlofaanvragen. Een aandachtspunt dat niet is toe te schrijven aan de verantwoordelijkheid van de inrichting zijn de mogelijkheden voor het realiseren van de nazorg. De Inspecties bevelen de Minister van Veiligheid en Justitie hiertoe aan dat de gemeente gestimuleerd wordt tot het oppakken van de voormalige werkwijze waarbij gemeentefunctionarissen jongeren in de Hartelborgt bezoeken voor de aansluiting op nazorg.

7 Organisatieaspecten

Van de organisatieaspecten bezien de Inspecties die aspecten die direct invloed hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces. Dit hoofdstuk gaat in op vier organisatieaspecten. Ook in dit hoofdstuk opent elke paragraaf met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de vier organisatieaspecten personeelsmanagement, communicatie, integriteit en evaluatie.

7.1 Personeelsmanagement

criterium

De bezetting van functies is in overeenstemming met de formatie. Medewerkers zijn functiegeschoold en gekwalificeerd. De inrichting ondersteunt faciliteiten tot vorming en opleiding van medewerkers, inclusief managementontwikkeling van leidinggevend en. Competentiemanagement wordt actief toegepast: jaarlijks wordt met iedere medewerker een functioneringsgesprek gehouden, waarin onder andere de ontwikkeling van de medewerker aan bod komt. Het verzuim op jaarbasis is gemiddeld niet hoger dan acht procent totaalverzuim; aan afwijkende percentages wordt door het management actief aandacht besteed. Leidinggevend en stellen zich naar medewerkers actief coachend op; er vinden individuele coachingsgesprekken tussen leidinggevend en medewerker plaats. Medewerkers zijn op de hoogte van, en betrokken bij (nieuwe) ontwikkelingen binnen de inrichting. Functionerings- en loopbaangesprekken zijn het uitgangspunt voor personele ontwikkeling; het beleid hiervoor is vastgesteld in het overleg met de medezeggenschap. Voor alle functies binnen de inrichting zijn competentieprofielen beschikbaar. De inrichting beschikt over een vastgelegd verzuimbeleid en opleidingsbeleid. De directie laat zich informeren over gehouden functioneringsgesprekken en de uitvoering van ontwikkelingsplannen. Binnen de inrichting vinden op grotere of kleinere schaal activiteiten plaats met het oogmerk de betrokkenheid van medewerkers te behouden of te vergroten. Bijvoorbeeld door teamdagen en personeelsbijeenkomsten.

Bevindingen

Bezetting en formatie

De formatie van JJI De Hartelborgt is op orde. Desondanks is het mede door het vrij hoge ziekteverzuim en gevolgde opleidingen soms lastig een stabiele personeelsbezetting operationeel te hebben. Om gaten in het rooster op te vullen, kiezen afdelingshoofden er dan eerst voor om een

ambulante lijn (dit zijn ondersteunende groepsleiders) in te trekken. Ook kijken ze of het mogelijk is een beroep te doen op de groepsleiders van een naastgelegen afdeling. Jongeren kennen daardoor de invalgroepsleiders, dit zijn voor hen bekende gezichten. Het komt voor dat het nodig is om twee groepen gesplitst draaien, dan krijgt elke afdeling slechts een half dagprogramma aangeboden. Jongeren blijven als de afdeling dicht gaat op hun kamer. De inrichting probeert dit tot een minimum te beperken.

Binnen een jeugdinstelling zijn er op de leefafdeling drie verschillende functies: groepsleiders, pedagogisch medewerkers en senior pedagogisch medewerkers. Voor de laatste twee functies is een relevant hbo-diploma vereist. Conform het landelijk beleid zou de verhouding van deze functies in de teams 2-5-2 moeten zijn. Op dit moment voldoet geen van de afdelingen van de Hartelborgt aan deze norm. Eind 2011 beschikte 41 procent van de medewerkers over een hbo-diploma. 32 medewerkers volgden in 2011 een hbo-opleiding.

Medewerkertevredenheidsonderzoek

Begin 2012 is er een medewerkertevredenheidsonderzoek afgenomen, de resultaten waren ten tijde van de inspectie nog niet bekend. De organisatie heeft daarnaast de gewoonte om exitinterviews met vertrekkende medewerkers te houden. Aan hen wordt gevraagd wat zij vonden van arbeidsinhoud, arbeidsomstandigheden, arbeidsvoorwaarden, arbeidsverhouding, wat hun vertrekmotieven zijn en welke adviezen ze aan de organisatie willen doen. Hieruit blijkt onder andere dat vertrekkende groepsleiders en gedragsdeskundigen het lastig vonden hun functie binnen de beschikbare tijd uit te oefenen, dat de psychische belasting vaak als hoog wordt ervaren en de medewerkers negatief zijn over de toekomstperspectieven binnen de organisatie. De medewerkers zijn positief over de zelfstandigheid van functioneren, de mate waarin de organisatie rekening houdt met culturele achtergronden, de mogelijkheden om flexibel te werken en het contact met directe collega's.

Vorming en opleiding

Sinds 2010 hanteert de instelling de YOUTURN-methodiek. De groepsleiders zijn zeer te spreken over deze methodiek. De inrichting biedt jaarlijks een follow-up training aan. De jongerenadministratie en sommige beveiligers hebben een verkorte eendaagse training in YOUTURN gehad. Door het aanbieden van hbo-opleidingen en het implementeren van YOUTURN-methodiek is er de afgelopen jaren een kwaliteitsslag geweest op het gebied van de omgang met jongeren. De medewerkers van de inrichting zijn hier over te spreken en geven aan meer een jeugdinstelling te zijn geworden in plaats van een gevangenis.

De inrichting ondersteunt de vorming en opleiding van medewerkers. De inrichting biedt naast YOUTURN-trainingen onder andere de opleidingen motiverende gespreksvoering, sociaal pedagogische hulpverlening (hbo-opleiding) en Radar training (mentale weerbaarheid, zie paragraaf 4.2) aan. Naast deze opleidingen kan een team aangeven waar het behoefte aan heeft. Het aanbod is afhankelijk van de vraag. Er kan bijvoorbeeld aandacht zijn voor de kwaliteit van observeren en rapporteren. De medische dienst heeft onder andere training gehad over soa's en aids. Ook de ITB'ers geven aan de gelegenheid te hebben om cursussen te volgen. Medewerkers wisselen onderling expertise uit. Volgens de groepsleiders is dit de laatste jaren in positieve zin veranderd. De medische dienst en gedragswetenschappers geven bijscholing, bijvoorbeeld aan de groepsleiding over medicatie of psychopathologie. Ook onderwerpen als autismespectrumstoornissen en verslaving zijn aan bod gekomen.

Voor nieuwe medewerkers is er een inwerktraject van zes à acht weken. Zij krijgen een inwerkplan, waarin een opbouw is verwerkt van inlezen naar zelfstandig werken. Het traject wordt afgestemd op ervaring en kennis. De nieuwe collega is gedurende het inwerktraject boventallig en loopt mee met verschillende disciplines. Senior pedagogisch medewerkers begeleiden nieuwe medewerkers. Zij houden wekelijks een evaluatiegesprek. In de teamvergadering bespreken collega's de voortgang van de nieuwe medewerker en formuleren zij ontwikkelpunten. De inrichting heeft het opleidingsbeleid vastgelegd.

Positie gedragswetenschappers

De gedragswetenschappers hebben het gevoel dat hun adviezen serieus genomen worden en dat de duale aansturing van de groepsleiding goed verloopt waardoor ze hun regierol kunnen vervullen. Ze bevinden zich daadwerkelijk op de groep, zijn betrokken bij het dagprogramma en de gang van zaken. Ze zijn hierdoor in staat de sfeer te ervaren en te kijken hoe het met de jongeren gaat. Per afdeling is naar schatting ongeveer 24 uur per week een gedragswetenschapper beschikbaar. In deze tijd hebben ze gesprekken met jongeren op de groep, adviseren ze, voeren ze interventies uit en hebben ze overleg.

Begeleiding van personeel

Jaarlijks hebben de meeste medewerkers een functioneringsgesprek met hun leidinggevende. Een tijdelijk leidinggevende verzuimde in 2011 echter gesprekken te voeren en het inhalen van deze gesprekken is niet in alle gevallen gelukt. In 2011 heeft daarom slechts 82,7 procent van het personeel een functioneringsgesprek gehad.

Sommige groepsleiders zijn van mening dat de organisatie momenteel teveel gericht is op het vullen van gaten en het draaiende houden van de organisatie, waardoor er niet genoeg aandacht is voor afzonderlijke personeelsleden en de verhoudingen binnen de teams. Bij een aantal teams zijn afdelingshoofden tegenwoordig meer op de werkvloer te vinden, in andere teams zou dit vaker moeten gebeuren. De betreffende teams ervaren de aanwezigheid van het afdelingshoofd als prettig. Medewerkers van locatie Kralingen geven aan dat zowel het afdelingshoofd als de gedragswetenschapper zichtbaar zijn voor de groepsleiding. De beveiligers zijn tevreden over de begeleiding en weten hun teamleider te vinden als ze ergens een gesprek over willen hebben.

Verzuim

In 2011 had de Hartelborgt een ziekteverzuimpercentage van 9,8 procent. Hoewel dit een lichte verbetering betrof ten opzichte van het verzuim in 2010 (10,2 procent), is dit nog steeds hoger dan het maximaal gewenste ziekteverzuimpercentage van 8 procent. In geval van verzuim worden groepsleiders ingezet op andere groepen. In geval van nood, beschikt de inrichting over een vrij inzetbare medewerker die kan invallen. De oorzaak van het hoge verzuim zit mede in het aantal langdurig zieken. In 2011 is een plan van aanpak langdurig verzuim opgesteld. Dit plan van aanpak stuurt onder andere op een evenwichtige samenstelling van het personeelsbestand en strakke naleving van afspraken over verzuim. Het aantal langdurig zieken is hierdoor sterk teruggebracht, het ziekteverzuim in de laatste maanden van 2011 is gedaald naar 8,6 procent. De inrichting beschikt over een vastgelegde verzuimprocedure.

Check

De directie laat zich informeren over gehouden functioneringsgesprekken. Desondanks is het in 2011 twee keer voorgekomen dat de directie vrij laat door had dat in een team geen functioneringsgesprekken werden gevoerd. Medewerkers van de Hartelborgt voelen zich over het algemeen betrokken bij de organisatie. Er zijn personeelsbijeenkomsten en teamdagen. De groepsleiders geven aan dat het een aantal jaar geleden heel anders was en dat er sindsdien veel in positieve zin is veranderd.

Personeel

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet overwegend. Van de groepsleiding is nog niet iedereen functiegeschoold. De inrichting investeert hier wel in en biedt medewerkers opleidingen en cursussen voor ontwikkeling in hun functie. Positief is ook dat medewerkers de visie op de omgang met jongeren breed dragen en dat zij dit als een meerwaarde ervaren. Mede hierdoor heeft de afgelopen jaren een kwaliteitslag plaatsgevonden op het gebied van de

omgang met jongeren. Echter, ondanks de volledige formatie is de inzet van personeel niet altijd op orde. Het ziekteverzuim is hier mede debet aan. Op de stabiliteit in de teams heeft dit geen directe invloed. Deze stabiliteit heeft zowel op de omgang met de jongeren als op de positie van medewerkers in hun functie een positieve uitwerking. Jongeren worden wel tekort gedaan in hun rechtspositie doordat het voorgekomen is dat jongeren tijdens het activiteitenprogramma ingesloten zijn. De inrichting heeft haar personeelsbeleid vastgelegd. Zo zijn er zowel een opleidingsbeleid als een ziekteverzuimbeleid en zijn er competentieprofielen voor alle functies waarmee het beleid volledig voldoet. De check voldoet overwegend, omdat medewerkers worden betrokken bij de organisatie, onder andere via personeelsbijeenkomsten en teamdagen. De directie laat zich informeren over functioneringsgesprekken. Toch kon het voorkomen dat de directie pas laat opmerkte dat functioneringsgesprekken niet werden gevoerd.

Aanbeveling

Investeer in de personeelsbezetting en zorg er zo voor dat jongeren niet ingesloten worden tijdens hun dagprogramma.

7.2 Communicatie

Criterium

Onder het criterium communicatie valt de werking van zowel de interne als de externe communicatie. Voor de interne communicatie wordt verwacht dat zowel de verticale als de horizontale communicatie naar tevredenheid verloopt. Van belang is dat teamoverleg regelmatig en multidisciplinair overleg over jongeren met een vaste frequentie plaatsvindt. Van de externe communicatie wordt verwacht dat het overleg met externe keten- en netwerkpartners naar tevredenheid verloopt. Bovendien dienen er verslagen van de overleggen te zijn en dient de vigerende communicatiestructuur inzichtelijk te zijn zodat navolgbaar is of de overleggen plaatsvinden conform verwachtingen.

Bevindingen

Samenwerking tussen school en inrichting

De samenwerking krijgt het meest vorm door de wijze waarop de intake, de planning en uitvoering van het onderwijs en de incidentenafhandeling is geregeld. Bij de intake doorloopt de jongere een oriëntatiefase van ongeveer zes weken met als doel zicht te krijgen op de onderwijsmogelijkheden van de jongere. De inrichting heeft op dat moment een eigen screeningsintake. De gedragsdeskundigen zijn verantwoordelijk voor het gezamenlijke beeld van de jongere.

De oriëntatiefase sluit aan bij de eerste gezamenlijke bespreking van de jongere in het kader van één kind één plan. Deze fase wordt afgesloten met plaatsing van de jongere in een leerroute.

De ITB'er onderhoudt vanuit de inrichting de schoolcontacten. Belangrijkste doelstelling is de zorg voor een ononderbroken en een naar buiten gericht schooltraject. De mentor van de leefafdeling en van de school zijn verantwoordelijk voor de afstemming van de uitvoering van het perspectiefplan. Mede door de aanpassing van de lestijden zijn meer mogelijkheden voor overleg tussen leefafdeling en school gecreëerd. Op managementniveau is de school vertegenwoordigd in het MT van de inrichting.

Teamoverleg

Binnen de Hartelborgt zijn er verschillende overleggen. Elk team heeft als periodieke werkoverleg een teamoverleg, waarin ook het (midden) management informatie vanuit het MTO of Unitoverleg doorgeeft. Teamoverleggen van groepsleiders en beveiligers zijn wekelijks. De overige disciplines hebben één keer in de maand overleg. Omdat de beveiligers in diensten werken, is elke beveiligers effectief één keer in de maand bij het overleg aanwezig. De jongerenadministratie heeft niet met een vaste frequentie overleg. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat het een kleine afdeling met parttimers betreft, waardoor er niet een dag is dat alle medewerkers aanwezig zijn. Wel informeren de medewerkers daar elkaar via de mail.

Van teamoverleggen worden notulen gemaakt.

Multidisplinair en psychomedisch overleg

In de inrichting zijn er twee psychomedisch overleggen (PMO's); één voor kort verblijvende jongeren, één voor lang verblijf. Bij het PMO zijn in ieder geval huisarts, psycholoog en verpleegkundige aanwezig. Bij het PMO lang verblijf is ook de psychiater aanwezig. Daarnaast is er wekelijks overleg over de jongeren op de VIC-afdelingen. Hierbij zijn de groepsleiding, de verpleegkundige en de psychiater aanwezig. Ongeveer één keer in de maand is er een trajectoverleg. Bij dit overleg spreken diverse disciplines over casuïstiek van jongeren die deelnemen aan scholings- en trainingsprogramma's (STP).

Verticale communicatie

De directie bestaat uit de algemeen directeur, de directeur behandeling, de unitmanagers. Interne, verticale communicatie vindt onder andere plaats via e-mail, intranet en nieuwsbrieven. De medewerkers zijn het er over eens dat de communicatie de afgelopen jaren is verbeterd. Ze vinden dat ze over het algemeen goed geïnformeerd zijn over ontwikkelingen in de inrichting. Medewerkers geven aan dat ze op intranet de informatie kunnen vinden.

E-mail wordt veel gebruikt. De beveiligers zien dit als positief, hierdoor zijn zij op de hoogte van ontwikkelingen in de organisatie.

De groepsleiders voelen zich ondersteund door de organisatie. Zij kunnen, wanneer dit nodig is, bij iedereen binnen de organisatie aankloppen. Ook hebben ze het idee dat de directie daadwerkelijk naar hen luistert. Zo geven zij als voorbeeld dat zij de weerbaarheidstraining te kort vonden en teveel gericht op fysieke weerbaarheid. Deze training heeft nu een bredere oriëntatie.

Externe communicatie

De organisatie heeft zowel structureel als adhoc overleg met externe partners. De Hartelborgt wil met de overleggen bereiken, dat zij de behoeftes vanuit de maatschappij en externe partners helder krijgt.

Overlegstructuur

Er is een beschreven overlegstructuur, waarin ook de doelen van de verschillende overleggen zijn beschreven. Hierin is aandacht voor het teamoverleg, unitoverleg en andere lijnoverleggen. Ook overleggen zoals de perspectiefplanbespreking, YOUTURN overleg en het PMO staan hierin beschreven. Van al deze overleggen is vastgelegd wie aanwezig zijn en hoe vaak ze plaatsvinden.

Er is echter niet vastgelegd met welke regelmaat de structurele overleggen met vaste externe partners dienen plaatsvinden. Ook is niet aangegeven welke overleggen dit allemaal zijn.

De werkwijze van de ITB'ers is vastgelegd in het document 'Afstemming Onderwijs-werktraject jeugdigen' (februari 2012). De belangrijkste doelstelling daarin, is de zorg voor een ononderbroken en een naar buiten gericht schooltraject.

Check op de uitvoering

In de overlegstructuur is aangegeven dat van overleggen begrijpelijke notulen moeten worden gemaakt. Deze notulen worden verzameld en in sommige gevallen (managementoverleg, unitoverleg, jeugdraad, onderhoudsgroep YOUTURN, veiligheidscommissie, ochtendoverleg, Arbo-kolom overleg, oefencommissie BHV, ondernemingsraad) op intranet geplaatst.

Om meer mogelijkheden voor overleg tussen leefafdeling en school te hebben, zijn de lestijden aangepast.

Communicatie

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering en de check op de uitvoering voldoen volledig, het beleid voldoet overwegend. Er zijn multidisciplinaire overleggen en overleggen met externe partners. De meeste teams hebben met een vaste frequentie teamoverleg. Voor de jongerenadministratie geldt dat zij niet met vaste frequentie overleg hebben, maar dit vangen zij op door via e-mail elkaar op de hoogte te houden. Het beleid voldoet overwegend aan de verwachtingen. Er is een vastgelegde overlegstructuur, maar er is niet vastgelegd met welke regelmaat de structurele overleggen met vaste externe partners dienen plaatsvinden. Ook is niet aangegeven welke overleggen dit allemaal zijn. Van de overleggen worden notulen gemaakt en deze worden verzameld.

7.3 Integriteit

Criterion

De JJI heeft een mechanisme voor het omgaan met schendingen van de ethische en professionele eisen. De JJI heeft een integriteitsbeleid dat voor alle medewerkers is terug te vinden. De JJI beschikt over een vastgelegde gedragscode voor medewerkers. Integriteitsbesef van medewerkers wordt regelmatig getoetst in overleggen, zoals tijdens werkoverleg.

Bevindingen

Binnen de Hartelborgt zijn er zes vertrouwenspersoon integriteit beschikbaar. De vertrouwenspersonen bevinden zich bij verschillende disciplines, onder andere bij de beveiliging en bij de groepsleiders. De medewerkers zijn bekend met de vertrouwenspersonen.

Indien er een integriteitsschending is, reageert de directie hier op. Bij elke integriteitsincident wordt bekeken of het aangiftewaardig is. De directeur gaat persoonlijk naar de afdeling toe en legt uit wat hij kan vertellen over het incident. Andere teams worden door hun teamleider geïnformeerd, of bijvoorbeeld door het hoofd beveiliging. Begin 2012 heeft de directie een onderzoek laten uitvoeren door het Bureau Integriteit en Veiligheid naar een integriteitsincident. De inrichting heeft concrete acties ondernomen naar aanleiding van de uitkomsten. De directie houdt het aantal integriteitsmeldingen bij. De directie heeft geïnvesteerd in het onder de aandacht brengen van integriteitsbesef, onder andere door gedragsregels op te stellen. Volgens de directie is hierdoor de meldingsbereid onder medewerkers toegenomen. Integriteit is geen onderwerp van bespreking in teamoverleggen.

De Hartelborgt beschikt over een beleidsdocument, waarin missie en visie zijn uitgeschreven. Hierin staan ook de visies op verschillende onderdelen van de organisatie, zoals bejegening, onderwijs en personeel. Een onderdeel hiervan zijn ‘De 10 basisregels van R.I.J. De Hartelborgt’.²⁴ Hierin staat onder andere dat medewerkers respectvol omgaan met jeugdigen, collega’s en externen, dat personeel zich aan de werktijden houdt, niet over elkaar roddelt en zich fatsoenlijk kleedt. Ook verwacht de inrichting dat medewerkers elkaar hier op aanspreken en eventueel melden aan een leidinggevende. Verder beschikt de inrichting over de vastgelegde gedragscode voor medewerkers van DJI.

Integriteit

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering en de check voldoen overwegend aan de verwachtingen. De inrichting heeft meerdere vertrouwenspersonen die bekend zijn onder medewerkers. De directie reageert adequaat op integriteitsschendingen en in de aanpak en de afhandeling is er zo veel mogelijk transparantie naar medewerkers. Alhoewel er recent aandacht is geweest voor integriteitsbesef door het attenderen op de gedragsregels komt het onderwerp niet stelselmatig onder de aandacht van medewerkers. Het beleid voldoet volledig aan de verwachtingen.

7.4 Evaluatie

criterium

De inrichting evalueert haar functioneren op de aspecten: rechtspositie van jongeren, omgang met jongeren, maatschappelijke reïntegratie, interne veiligheid, maatschappijbeveiliging en de organisatieaspecten. Hieronder vallen in ieder geval de halfjaarlijkse incidentrapportages. De inrichting beschikt over proceseigenaren met verantwoordelijkheid voor de werking en actualisatie van voor de inrichting betekenisvolle processen.

Verbeterpunten leiden tot acties en aanpassing in beleid

Via monitoring met de P&C-cyclus houdt de JJI in de gaten wat de effecten van haar beleid zijn en of het beleid bijstelling behoeft. Medewerkers geven er blijk van geregeld betrokken te zijn bij activiteiten die gericht zijn op evaluatie van hun functionele handelen.

Bevindingen

De Hartelborgt is HKZ-gecertificeerd. De diverse processen in de inrichting, zoals kamercontroles, telprocedures en het gebruik van geweld richting jongeren, zijn beschreven en digitaal opgeslagen. Aan de processen zijn

²⁴ RIJ staat voor Rijksinrichting voor Jeugdigen.

portefeuillehouders gekoppeld die verantwoordelijk zijn voor het actueel houden van de procesbeschrijvingen. In april 2011 heeft er een initiële HKZ-audit plaatsgevonden. Wat betreft de primaire processen bleek dit in orde, uitsluitend bij de medische dienst werden enkele kritische punten geconstateerd. Deze heeft de inrichting toen opgepakt. Zoals al vermeld in paragraaf 4.2 Tegengaan van agressie en geweld evalueert de inrichting alle incidenten die hebben plaatsgevonden. Hiervoor is er een veiligheidscommissie ingesteld. De veiligheidscommissie bestaat uit een directielid, unitmanagers primair proces en unitmanager ondersteunende diensten, de kwaliteitsmedewerker, een vertegenwoordiger van het Kompas College en de managementassistent. De veiligheidscommissie komt iedere zes weken samen en bespreekt dan incidenten die plaatsvinden binnen de organisatie. De veiligheidscommissie beoordeelt of incidenten voorkomen hadden kunnen worden, analyseert de incidenten, evalueert de incidenten en doet voorstellen ter voorkoming van soortgelijke incidenten in de toekomst.

Hoewel het systematisch leren van incidenten in grote lijnen voldoet, zijn er hier nog verbeteringen mogelijk. Registratie van incidenten gebeurt nu niet per groep. Indien dit wel gebeurt, zijn oorzaken van incidenten eenvoudiger te verkennen. Het aantal ingezette disciplinaire straffen en maatregelen is momenteel nog niet terug te vinden. Tot slot zijn de analyses van incidenten door de veiligheidscommissie en de dientengevolge ondernomen acties niet zichtbaar.

Behalve uit incidenten kunnen ook uit bijvoorbeeld (inspectie)rapporten, verbeterideeën, feedback, viermaandsrapportages en nieuwe projecten maatregelen volgen. Dit kunnen correctieve of preventieve verbetermaatregelen zijn. Deze verbeterpunten zijn momenteel gericht op de concrete situatie en weinig casusoverstijgend. De kwaliteitsmedewerker houdt de verbeteractielijst bij en stuurt op handhaving van de termijnen.

Via onder andere nieuwsbrieven houdt de inrichting medewerkers op de hoogte van en betreft hen bij (nieuwe) ontwikkelingen. Met vertrekkende medewerkers vindt een exitinterview plaats. Aan hen wordt gevraagd wat zij vonden van arbeidsinhoud, arbeidsomstandigheden, arbeidsvoorwaarden, arbeidsverhouding, wat hun vertrekmotieven zijn en welke adviezen ze aan de organisatie willen doen. Zie voor meer informatie hierover paragraaf 7.1.

Beleid

In de jeugdinrichting is beleid voorhanden dat gericht is op de stelselmatige evaluatie van handelingen, systemen en procedures. Zo beschikt de inrichting over het document 'Beheren van documenten en kwaliteitsregistraties', waarin is vastgelegd hoe documenten met betrekking tot het kwaliteitsmanagementsysteem worden beheerd. In het document 'Continu

verbeteren' is aangegeven dat uit bijvoorbeeld rapporten, verbeterideeën en ernstige voorvallen maatregelen kunnen volgen en hoe hier vervolgens mee wordt omgegaan.

Check op de uitvoering

Op de verschillende werkinstructies is aangegeven wie portefeuillehouder is. Op deze manier is vastgelegd wie verantwoordelijkheid is voor de werking en actualisatie van voor de inrichting betekenisvolle processen.

Evaluatie

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet overwegend. Het beleid en de check op de uitvoering voldoen volledig. Er zijn voor de diverse processen portefeuillehouders, die ervoor zorgen dat beschrijvingen up-to-date blijven. De inrichting evalueert alle incidenten die plaatsvinden. De veiligheidscommissie beoordeelt en analyseert deze incidenten. Wel kan deze analyse op enkele punten nog verbeterd worden. Uit onder andere incidenten kunnen verbeterpunten voortkomen. Deze verbeterpunten zijn echter momenteel nog weinig casusoverstijgend en vooral op de concrete situatie gericht.

Medewerkers worden op de hoogte gehouden van en betrokken bij nieuwe ontwikkelingen. Met medewerkers die de Hartelborgt verlaten, wordt een exitinterview gehouden. Er is beleid voorhanden dat gericht is op de evaluatie van handelingen, systemen en procedures. Op de werkinstructies is aangegeven wie portefeuillehouder is en in die rol verantwoordelijk voor dat proces.

7.5 Conclusie

De organisatieaspecten van de Hartelborgt voldoen grotendeels.

De inrichting heeft de opleiding en vorming van medewerkers op orde. Medewerkers ervaren dat mede door YOUTURN de afgelopen jaren een kwaliteitslag heeft plaatsgevonden op het gebied van de omgang met jongeren.

Er zijn teamoverleggen, multidisciplinaire overleggen en overleggen met externe partners. Deze overleggen zijn vastgelegd in een overlegstructuur en er worden notulen gemaakt. Hoewel de formatie op orde is, kan het echter gebeuren dat het nodig is een groep gesplitst te laten draaien. Mogelijk is dit mede het gevolg van het ziekteverzuim, dat ondanks de reeds ingezette aanpak nog steeds hoog is. Verder is het aantal uitgevoerde functioneringsgesprekken te laag.

De veiligheidscommissie registreert, beoordeelt en analyseert alle incidenten die plaatsvinden. Ook naar aanleiding van onder andere (inspectie) rapporten, verbeterideeën, viermaandsrapportages en nieuwe projecten

kunnen verbetermaatregelen volgen. Er zijn voor de diverse processen portefeuillehouders, die ervoor zorgen dat beschrijvingen up-to-date blijven. Wel kan de analyse van incidenten en het formuleren van verbetermaatregelen nog verbeterd worden.

8

Slotbeschouwing

Het doel van de doorlichting was te bezien hoe het in JJI De Hartelborgt is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met jongeren, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie.

Over het algemeen is het oordeel over De Hartelborgt redelijk positief. De rechtspositie van jongeren is op twee aspecten na grotendeels op orde. Voornaamste kritiekpunten zijn hier te vinden op de onderdelen activiteiten en accommodatie. Ook wat betreft de maatschappelijke reïntegratie en de organisatieaspecten is het oordeel overwegend positief. De screening en bejegening in de inrichting voldoen grotendeels. Ook de interne en maatschappelijke veiligheid voldoen overwegend, hoewel hier meer verbeterpunten liggen.

De directie van de Hartelborgt heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in het implementeren van de visie op omgang met jongeren. De YOUTURN-methodiek is inmiddels gemeengoed in de inrichting en zelfs op afdelingen waar de methodiek niet helemaal goed aansluit bij de omgang met jongeren biedt deze wel handvatten die bruikbaar zijn voor deze doelgroep. Daarnaast heeft de inrichting veel aandacht voor het op orde houden van de stabiliteit in de teams van de groepsleiding. Dit werpt zijn vruchten af, maar mede door het ziekteverzuim is er nog steeds niet altijd sprake van een stabiele personeelsbezetting. Dit heeft zijn weerslag op de continuïteit in het dagprogramma. Over de continuïteit van het dagprogramma oordelen de Inspecties dan ook kritisch. Een factor die van invloed is op de continuïteit van het dagprogramma is de samenwerking tussen de school en de inrichting. De school en de inrichting hadden in 2011 het voornemen om tot een geïntegreerd dagprogramma te komen met als doel dit te verbeteren. Het is beide organisaties nog niet gelukt om dit masterplan tot uitvoer te brengen.

Om zicht te krijgen in de doorgang van het dagprogramma en om een nieuw dagprogramma succesvol te laten zijn, is het van belang dat de directies een goed overzicht hebben van de uitval van activiteiten en de achterliggende redenen. Ook het missen van lessen van individuele jongeren dient hierbij betrokken te worden.

Naast het eerder genoemde gebrek aan continuïteit in het dagprogramma ligt er ook een drietal andere urgente verbeterpunten voor de *rechtspositie van jongeren*. Ten eerste beschikt de isolatieafdeling niet over een luchtkooi die voldoet aan internationale standaarden waardoor er niet gesproken kan worden over een verblijf in de open lucht. Ten tweede is het buitensportveld al enkele jaren buiten gebruik vanwege de vervanging van de toplaag. Jongeren hebben verder geen mogelijkheid om binnen de muren van de inrichting in de open lucht te sporten. Naast deze twee punten kan de

rechtspositie verder verbeteren als de inrichting zorg gaat dragen voor een vorm van controle op de invoering van verblijfstitels. Dit verkleint de kans op een te lange of te korte detentie en draagt dus ook bij aan de maatschappijbeveiliging. De rechtspositie van jongeren in de Hartelborgt is verder grotendeels gewaarborgd en met name de uitleg van de huisregels en de mogelijkheden tot maatschappelijk contact zijn goed op orde.

De Inspecties oordelen overwegend positief over het aspect *omgang met jongeren*. In de bejegening zijn de groepsleiders in staat om de jongeren te begeleiden en te motiveren en is zoals gezegd de YOUTURN-methodiek hier ondersteunend aan. Hoewel de Inspecties oordelen dat de screening van jongeren overwegend op orde is, waardoor risico's in de behoefte aan zorg, beveiliging en beheersing gesignaleerd worden, verdienen de screenings van de ITB'ers aandacht. Door beperkte capaciteit kiezen ITB'ers ervoor om niet alle jongeren kort na binnenkomst te screenen, maar in eerste instantie alleen jongeren die nachtdetentie hebben. Voor de overige jongeren wordt de behoefte aan nazorg later in kaart gebracht.

De omgang met jongeren kan verder verbeteren door het rapporteren over het gedrag van een jongere eenduidiger en duidelijker te laten plaatsvinden. Een nieuw rapportagesysteem dat zich nu in de pilotfase bevindt, zou hier aan kunnen bijdragen.

Voor wat betreft de *reïntegratieactiviteiten* vinden de Inspecties het positief dat ouders en verzorgers actief betrokken worden bij het opstellen en evalueren van het perspectiefplan en dat de bijdrage van het onderwijs integraal onderdeel uitmaakt van het perspectiefplan. De perspectiefplannen zijn ook het uitgangspunt van de begeleiding en behandeling van de jongeren. De ontwikkeling van een jongere wordt gevolgd en de inrichting heeft een aanbod aan activiteiten en interventies gericht op reïntegratie. Het lukt echter niet altijd om een interventie volledig uit te voeren binnen het strafrestant dat de jongere heeft. De tijdigheid van de perspectiefplannen, de tijdigheid van de verlofaanvragen en ook het realiseren van mogelijkheden voor de nazorg zijn ook onderwerpen waar de Inspecties verbetering verwachten. Het realiseren van nazorgmogelijkheden is in dit geval overigens niet de verantwoordelijkheid van de inrichting, maar van de gemeente.

Hoewel veel aspecten op het gebied van de *interne veiligheid* overwegend voldoen, kan de calamiteitenbeheersing en met name de agressiebeheersing op verder verbeteren. Dit kan door de oefeningen in de calamiteitenbeheersing ook met niet executieven te trainen en door de deelname van alle medewerkers aan de trainingen mentale en fysieke weerbaarheid te verhogen. Een verbeterpunt dat ook van invloed is op de maatschappijbe-

veiliging, is de controle op contrabande van en naar het onderwijs. De Inspecties vinden dat dit in ieder geval vanaf het onderwijs onvoldoende gebeurt, waardoor jongeren de gelegenheid hebben om scherpe metalen voorwerpen mee te nemen naar de leefafdeling.

De inrichting is binnen het aspect *maatschappijbeveiliging* redelijk goed geoutilleerd voor wat betreft de statische beveiligingsvoorzieningen, hier wordt ook in geïnvesteerd. De Inspecties oordelen kritisch over de werkwijze rondom de kamercontroles en controles van algemene ruimtes. De Inspecties verwachten dat medewerkers ook steekproefsgewijze kamercontroles uitvoeren en dat registraties van alle controles goed terug te vinden zijn. Onder andere door deze registratie kunnen leidinggeven zich er ook van vergewissen dat ze worden uitgevoerd.

Bijlage 1

Oordeel

	Uitvoering	Beleid	Check
Rechtspositie			
Insluiting			
Huisregels			
Activiteiten			
Accommodatie			
Voeding			
Contact			
Toegang zorg			
Discipline			
Beklag			
Omgang			
Screening			
Bejegening			
Rapportage			
Interne veiligheid			
Calamiteiten			
Agressiebeheersing			
Drugsontmoediging			
Maatschappijbeveiliging			
Beveiliging			
Maatschappelijke reïntegratie			
Reïntegratieactiviteiten			
Verlof			
Organisatieaspecten			
Personeel			
Communicatie			
Integriteit			
Evaluatie			

Bijlage 2

Aanbevelingen

Aan de inrichting

- 1 Draag zorg voor een beschrijving van het gebruik van de biometrie in de inrichting die aansluit bij de dagelijkse praktijk.
- 2 Draag zorg voor een stelselmatige controle op de werkzaamheden van de Jeugdigenadministratie en met name op de werkzaamheden rondom de invoering van begin- en einddata van afzonderlijke insluitingstitels, opdat een jongere niet voortijdig of te laat in vrijheid wordt gesteld.
- 3 Actualiseer de informatiefolders voor ouders.
- 4 Draag zorg voor een vertaling van de huisregels of in ieder geval een samenvatting van de huisregels voor anderstalige jongeren.
- 5 Overweeg om op de tijdigheid en de kwaliteit van de introductie een explicietere vorm van controle uit te oefenen.
- 6 Zorg voor meer continuïteit in het dagprogramma van de locatie Spijkenisse, in ieder geval door uitval van activiteiten te voorkomen. Breid hiertoe onder andere de monitoring van het dagprogramma uit en registreer en analyseer ook uitval van andere activiteiten dan onderwijs.
- 7 Breid het dagprogramma voor de locatie Spijkenisse uit van 76 uur naar het minimum van 77 uur en zorg dat jongeren in het weekend 8,5 uur activiteiten hebben in plaats van acht. Overweeg het dagprogramma zodanig aan te passen dat jongeren in het weekend niet al om zes uur 's avonds ingesloten worden.
- 8 Bied jongeren die gaan luchten tijdens hun verblijf in de isolatie daadwerkelijk een verblijf in de open lucht.
- 9 Zorg zo snel mogelijk voor een gelegenheid voor jongeren in de locatie Spijkenisse om buiten te kunnen sporten.
- 10 Bezie in hoeverre prijzen die sterk afwijken van supermarktprijzen omlaag kunnen.
- 11 Zorg dat het leren koken en de begeleiding van de groepsleiders hierbij structureel van aard wordt.
- 12 Zorg voor een monitoring van de uitval van activiteiten van de geestelijke verzorging.
- 13 Beschrijf in de huisregels in begrijpelijke taal wat de regels zijn over het sanctioneren met gele kaarten.
- 14 Zorg voor een volledige en tijdige informatievoorziening aan de cvt om de uitvoering van een beklagzitting te verbeteren en om de klacht van een jongere goed te kunnen afhandelen.
- 15 Informeer jongeren ook in de huisregels over de gelegenheid om zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag te laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.
- 16 Zorg ervoor dat alle jongeren die in de doelgroep voor een nazorgtraject met hulp van de ITB'er vallen, kort na binnenkomst een intake hebben met deze functionaris.

- 17 Zorg voor een eenduidigere vastlegging van de rapportage over jongeren tijdens het verblijf. Bewerkstellig dit mede door periodiek na te gaan hoe en waarin de verschillende groepsleiders rapporteren.
- 18 Pleeg regelmatig onderhoud op de calamiteitenmappen van DJI en zorg dat er geen overbodige informatie inzit.
- 19 Betrek medewerkers die geen BHV-opleiding hebben ook bij calamiteitenoefeningen.
- 20 Zorg dat alle medewerkers die contact hebben met jongeren regelmatig getraind worden in de vaardigheden voor de-escalerend optreden en fysiek ingrijpen.
- 21 Zorg ervoor dat jongeren voor en na onderwijs stelselmatig gecontroleerd worden op het bezit van metalen voorwerpen.
- 22 Stel een RI&E op het gebied van agressie en geweld op en voer eventuele actiepunten uit.
- 23 Controleer regelmatig of de inzet van controlemiddelen en het aanbod van begeleidingsprogramma's aansluit bij het gevoerde beleid. Doe dit in ieder geval door een dusdanige registratie van controlemiddelen, dat het inzichtelijk wordt welk percentage van de urinecontroles positief is, hoe dit zich verhoudt tot de totale populatie en wat de invloed is van bijvoorbeeld steekproefsgewijze controles.
- 24 Voer ook steekproefsgewijze kamercontroles uit en zorg ervoor dat de registraties van kamercontroles en controles van algemene ruimtes goed terug te vinden zijn.
- 25 Controleer dat kamercontrole en controles van algemene ruimtes worden uitgevoerd en dat ze ook kwalitatief aan de maat zijn.
- 26 Bezie de mogelijkheden om het proces van verlofmachtigingen te verbeteren voor wat betreft de tijdigheid van de aanvraag. Zorg zonnodig voor een sterkere sturing op de tijdigheid van de aanvragen.
- 27 Investeer in de personeelsbezetting en zorg er zo voor dat jongeren niet ingesloten worden tijdens hun dagprogramma.

Aan de inrichting en de Dienst Justitiële Inrichtingen

- 28 Analyseer de doorlooptijd van de totstandkoming van het eerste perspectiefplan. Bezie wat de knelpunten zijn om dit te bewerkstelligen en stel zonnodig het beleid bij.

Aan de Dienst Justitiële Inrichtingen en de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

- 29 Zorg ervoor dat aanbestedingsprocessen niet negatief van invloed zijn op de rechtspositie van jongeren. Noodzakelijke vernieuwingen voor sportvoorzieningen en keukens dienen binnen een afzienbare tijd gerealiseerd te kunnen worden.

Aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie:

30 Stimuleer de gemeente tot het hernemen van de voormalige werkwijze rondom nazorg, waarbij gemeentefunctionarissen vroegtijdig jongeren in de Hartelborgt bezoeken en eventuele dienst- of hulpverlening opstarten.

Bijlage 3

Afkortingen

Arbo	Arbidsomstandigheden
BBI	Beperkt beveiligde inrichting
BHV	Bedrijfs hulpverlening
Bij	Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen
CvB	Commissie voor de Begeleiding
Cvt	Commissie van toezicht
DJI	Dienst Justitiële Instellingen
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning
EMDR	Eye Movement Desensitization and Reprocessing
ESA	Externe security audit
F&G	Fouilleren en goederenbeheer
FOBA	Forensische observatie en behandelafdeling
Fte	Fulltime equivalent
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
Hbo	Hoger beroepsonderwijs
HID	Hoe ik denk
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de zorgsector
IBT	Intern bijstandsteam
IC	Intensive care
IGZ	Inspectie Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
ISZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
ITB	Individueel trajectbegeleider
IvenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
JA	Jongerenadministratie
JD-online	Justitiële documentatie online
JJI	Justitiële Jeugdinstelling
JVS	Jeugd volgsysteem
Maysi-2	Massachusetts youth screening instrument versie twee
MDFT	Multi dimensionele familietherapie
NBI	Normaal beveiligde inrichting
OM	Openbaar Ministerie
P&C	Planning en controlecyclus
PIJ	Plaatsing in een jeugdinstelling
PMO	Psychomedisch overleg
PMT	Psychomotorische therapie
RI&E	Risico inventarisatie en –evaluatie
RIJ	Rijksinstelling voor jeugdigen
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
SDQ	Strength and Difficulty Questionnaire
SOVA op maat	Sociale Vaardigheidstraining op maat

STP	Scholings- en trainingsprogramma
Tbs	Ter beschikking stelling
TVA	Taken en Vaardigheden Adolescenten
Uc	Urinecontrole
VIC	Very intensive care
VO	Voortgezet Onderwijs

Bijlage 4

Bronnen

Activiteitenprogramma voorjaarsvakantie 2011
 Behandeling door middel van trajectfasering, De Hartelborgt, augustus 2011
 Beheren van Documenten en Registraties, De Hartelborgt, augustus 2012
 Beleidsdocument, De Hartelborgt, augustus 2011
 Bevindingenrapport systeemaudit HKZ, april 2011
 Calamiteitenplannen
 Capaciteitsoverzicht De Hartelborgt, 2012
 Continu verbeteren, De Hartelborgt, augustus 2011
 Dagprogramma's, De Hartelborgt, 2012
 Exitinterviews medewerkers, De Hartelborgt, 2010
 Factsheet project Basisvoorziening Biometrie
 Format Inkomstenmap kort verblijfafdeling, De Hartelborgt, ongedateerd
 Format rapportage Savry, Doreleijers, de Ruiter & de Wit Grouls, 2003
 Format vragenlijst TVA
 Format vragenlijsten voor de SDQ, Robert Goodman, 2005
 Fouillering en Goederenbeheer werkinstructie, De Hartelborgt februari 2011
 Gedragscode Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Veiligheid Justitie, oktober 2010
 Geweldsinstructie, De Hartelborgt, juni 2011
 Heldere Koers, format contract voor de 10 basisregels van RIJ De Hartelborgt
 Het verblijf in een justitiële jeugdinrichting, Jeugdsurvey 2010, Dienst Justitiële inrichtingen, maart 2011
 Huisregels, De Hartelborgt, 2011
 Introductiefolders voor ouders/verzorgers, De Hartelborgt, ongedateerd
 Introomprocedure kort verblijfafdelingen, De Hartelborgt, juli 2011
 Jaarplan 2012, De Hartelborgt
 Jaarverslag 2010 commissie van toezicht De Hartelborgt
 Jaarverslag 2011, De Hartelborgt
 Jeugdigenadministratie, De Hartelborgt, juli 2011
 Juryrapport over de Hartelborgt, Veilige Publieke Taak Award 2011
 Kamercontrole, De Hartelborgt, juni 2011
 Managementoverzicht klachten, De Hartelborgt, 2011
 Meldingen bijzondere voorvallen datum
 Nazorg aan personeel, De Hartelborgt, januari 2011
 Opleidingsplan, De Hartelborgt, 2010-2011
 Ordemaatregel en disciplinaire straffen, De Hartelborgt, juni 2011
 Organogram De Hartelborgt
 Overlegstructuur, De Hartelborgt, december 2011
 Overzicht deelname BHV-opleiding, De Hartelborgt, februari 2012
 Overzicht plaatsingen op zorgafdeling (inclusief plaatsing in afzondering), de Hartelborgt, maart 2012
 Overzicht urinecontroles, de Hartelborgt, 2011
 Psychiatrische zorg op de FOBA, De Hartelborgt, oktober 2009

Rapport van bevindingen kwaliteitsonderzoek bij het kompas College,
Inspectie van het Onderwijs, januari 2011

Risico inventarisatie en –evaluatie, plan van aanpak, de Hartelborgt,
november 2011

Tellen en Oversluiten, De Hartelborgt, augustus 2011

Themaonderzoek uitvoering verlofbeleid JJI's, Inspectie voor de
Sanctietoepassing en Inspectie jeugdzorg, juni 2009

Themaonderzoek Voeding ingeslotenen, Inspectie voor de
Sanctietoepassing, augustus 2011

Urinecontrole, De Hartelborgt, april 2011

Veiligheid binnen De Hartelborgt, gezamenlijke inspecties toezicht JJI's,
september 2007

Veiligheidscommissie, De Hartelborgt, februari 2010

Veiligheidskader, afspraken voor op de leefgroepen, De Hartelborgt,
ongedateerd

Verslag beoordeling halfjaarlijkse incidentrapportages De Hartelborg,
gezamenlijke inspecties toezicht JJI's, november 2011 en maart 2011

Verslag eindtoets veiligheid binnen De Hartelborgt, gezamenlijke inspecties
JJI's, december, 2009

Selectie van verslagen teamoverleg, 2012

Verzuimprocedure, De Hartelborgt, januari 2012

Visie op middelengebruik, Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van
Veiligheid Justitie, augustus 2011

Visie op ouderparticipatie in justitiële jeugdinrichtingen, Dienst Justitiële
Inrichtingen, Ministerie van Veiligheid en Justitie, mei 2011

Visiedocument psychiatrie in de Hartelborgt, De Hartelborgt, juli 2011

Voortgangsrapportage verlofaanvragen individuele jeugdzaken, maart 2012

Winkellijst voor JJI De Hartelborgt

Overzichten deelname medewerkers aan YOU TURN trainingen,
De Hartelborgt

Overzichten deelname medewerkers de-escalerend optreden en agressiebe-
heersing, De Hartelborgt, 2011 en 2012

Overzichten registratie lesuitval 2012

Bijlage 5

Inspectieprogramma

Inspectieprogramma voor de doorlichting van JJI Hartelborgt

Op 28 maart, 29 maart en 4 april 2012 voert de Ist in samenwerking met IJZ, IGZ, en IvhO een doorlichting uit bij JJI De Hartelborgt, met de ISZW hebben de Inspecties nadien overleg over de bevindingen en de oordelen. Onderstaand programma bevat richttijden.

Dag 1: woensdag 28 maart 2012

Tijd	Programma		
9.00 - 9.30 uur	Aankomst Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie, korte toelichting van het programma en de werkwijze		
9.30 - 10.30 uur	<table border="1"> <tr> <td>Interview directie Aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen</td> <td>Interview Groepsleiding kort en lang verblijfgroepen (maximaal 6 vertegenwoordigers van verschillende groepen, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)</td> </tr> </table>	Interview directie Aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen	Interview Groepsleiding kort en lang verblijfgroepen (maximaal 6 vertegenwoordigers van verschillende groepen, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)
Interview directie Aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen	Interview Groepsleiding kort en lang verblijfgroepen (maximaal 6 vertegenwoordigers van verschillende groepen, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)		
10.30 - 12.30 uur	Rondgang door de inrichting Graag (in ieder geval) met een leidinggevende van de beveiliging		
12.30 - 13.00 uur	Lunch voor zover dat mogelijk is op verschillende groepen		
13.00 - 13.45 uur	<table border="1"> <tr> <td>Interview Jongeren minimaal 4 en maximaal 6 • afkomstig van verschillende groepen • bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de jongerenraad</td> <td>Bezoek en interview Jeugdigenadministratie</td> </tr> </table>	Interview Jongeren minimaal 4 en maximaal 6 • afkomstig van verschillende groepen • bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de jongerenraad	Bezoek en interview Jeugdigenadministratie
Interview Jongeren minimaal 4 en maximaal 6 • afkomstig van verschillende groepen • bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de jongerenraad	Bezoek en interview Jeugdigenadministratie		
14.00 - 14.15 uur	Afstemming Inspecties		
14.30 - 16.00 uur	<table border="1"> <tr> <td>Documentatie Inzage dossiers op de groepen. (overdrachten zoals logboek, dagelijkse gedragsrapportage etc, YOU TURN voortgang) Bezoek aan buitenactiviteit (bv.sport of lucht)</td> <td>Interview Beveiligingsfunctionarissen</td> </tr> </table>	Documentatie Inzage dossiers op de groepen. (overdrachten zoals logboek, dagelijkse gedragsrapportage etc, YOU TURN voortgang) Bezoek aan buitenactiviteit (bv.sport of lucht)	Interview Beveiligingsfunctionarissen
Documentatie Inzage dossiers op de groepen. (overdrachten zoals logboek, dagelijkse gedragsrapportage etc, YOU TURN voortgang) Bezoek aan buitenactiviteit (bv.sport of lucht)	Interview Beveiligingsfunctionarissen		
16.00 - 17.00 uur	Documentatie Inzage in notulen teamoverleggen en jongerenbespreking Aansluitend afstemming Inspecties		

Dag 2: donderdag 29 maart 2012

Tijd	Programma	
9.00 - 10.30 uur	Interview Vertegenwoordiging van het middenkader (afdelingshoofden, behandelcoördinatoren)	Observatie Equip-training
10.45 - 12.15	Interview Vertegenwoordiging van groepsleiding VIC, FOBA, Kralingen	Bezoek en interview Onderwijs, vrijetijdsbesteding en bibliotheek, Inclusief ter plaatse een gesprek met onderwijzer(s) en bibliothecaris
12.15 - 13.00 uur	Lunch en afstemming Inspecties	
13.00 - 14.00 uur	Documentatie Inzage jongerendossiers (perspectiefplannen en verlofaanvragen)	Interview Vertegenwoordiging school en inrichting over de samenwerking
15.00 - 16.15 uur	Interview Individueel trajectbegeleiders zo mogelijk inclusief vertegenwoordiging van locatie Kralingen	Documentatie Overzichten van Overzichten deelname medewerkers aan YOU TURN trainingen, Overzichten deelname medewerkers de-escalerend optreden en agressiebeheersing Overzichten registratie uitval van activiteiten Calamiteitenmappen, oefenjaarkalender, periodiek inspectieplan (beveiligingsapparatuur)
16.30 - 17.00 uur	Evaluatie tussen de Inspecties	

Dag 3: woensdag 4 april 2012

Tijd	Programma	
09.00 - 10.15 uur	Interview Vertegenwoordiging van medische dienst	Bezoek Stiltecentrum Interview Geestelijk verzorgers
10.15 - 10.45 uur	Afstemming tussen inspecties	
10.30 - 12.00 uur	Documentatie Beklagzaken, lijsten van urinecontroles, kamercontroles, controles gezamenlijk ruimtes, registraties van plaatsing in afzondering. Notulen teamoverleg en overleg jongerenbespreking.	Interview Vertegenwoordiging van de gedragswetenschappers
12.00 - 13.00 uur	Lunch en afstemming tussen Inspecties	
13.00 - 14.30 uur	Interview Individuele medewerkers en/of jongeren willekeurige selectie	Interview Vertegenwoordiging van de Commissie van Toezicht
14.30 - 15.30 uur	Oriëntatie restpunten en Vorbereiding terugkoppeling	
15.30 - 16.30 uur	Korte terugkoppeling bevindingen doorlichting aan de directie	
17.30 -	Bezoek aan de nachtdetentie in Kralingen	

Bijlage 6

Geografische ligging JJI

Dit is een uitgave van:
Inspectie Veiligheid en Justitie
Kalvermarkt 53 | 2511 CB Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.ivenj.nl

Juli 2012 | Publicatie-nr. J-15273